

เลื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย
นางสาวกุลธิดา อ่วมอ้อม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

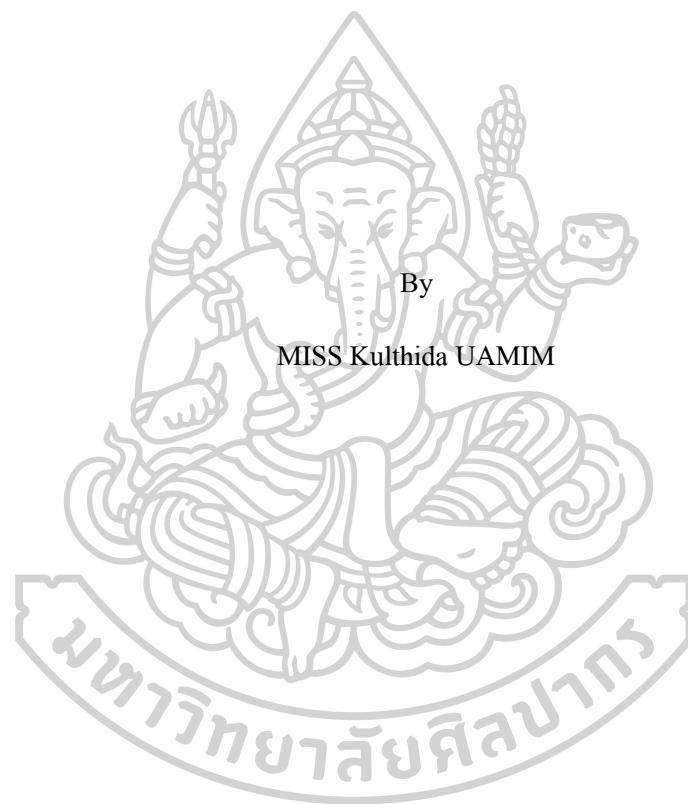
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE SUCCESS CONDITIONS TO THE OPERATION OF THE PROTOTYPE
COOPERATIVES SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION
COMMISSION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (DEVELOPMENT EDUCATION)

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

59260401 : พัฒนศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : กิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางสาว กุลธิดา อ่วมอ้อม: เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. นพพร จันทรนำชู

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรม เงื่อนไขความสำเร็จ และศึกษาแนวทาง การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนระดับประเทศ รุ่นที่ 2 ระดับดีเด่น จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ 1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ 2. โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 29 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสร้างทฤษฎีฐานราก

ผลการวิจัยพบว่า (1) การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน แบ่งออกได้ดังนี้ 1) ด้านการตลาด ส่งผลช่วยกระตุ้นให้นักเรียน ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกวิเคราะห์ในขั้นตอนการวางแผนการผลิต ฝึกฝนการลงมือผลิต และการหาช่องทางจำหน่าย 2) ด้านการเงิน ส่งเสริมการฝึกวินัยการออมให้เป็นนิสัย หาวิธีส่งเสริมการออมที่เหมาะสม สอดแทรกสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้การดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร 3) ด้านการผลิต เป็นการพัฒนาให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานโดยนักเรียนได้ฝึกจากการลงมือผลิตจริง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต ตลอดจนการจัดจำหน่าย 4) ด้านสวัสดิการ โดยนำกำไรส่วนหนึ่งจากสหกรณ์มาวางแผนจัดสวัสดิการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและส่วนร่วม (2) เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกได้ดังนี้ 1) ด้านผู้นำ ผู้นำมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมโดยการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละฝ่ายมีทิศทางไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน 2) ด้านคณะกรรมการ ทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารงาน ทิศทางในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด 3) ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมของสมาชิก ทำหน้าที่เป็นเจ้าของสหกรณ์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสหกรณ์ ไม่ได้ปล่อยให้งานสหกรณ์เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง 4) ด้านการเรียนรู้ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการหรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง (3) แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน แบ่งออกได้ดังนี้ 1) ด้านโรงเรียน สนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน 2) ด้านนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพอย่างครบวงจร และเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง การเอื้อเพื่อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหาและมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 3) ด้านชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นครูภูมิปัญญา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ สำหรับนักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้งโรงเรียนและชุมชน

59260401 : Major (DEVELOPMENT EDUCATION)

Keyword : Cooperatives School Activities, The Office of The Basic Education Commission

MISS KULTHIDA UAMIM : THE SUCCESS CONDITIONS TO THE OPERATION
OF THE PROTOTYPE COOPERATIVES SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR NOPPORN
CHANTARANAMCHOO

The purposes of this research were to study 1) the cooperative school activities operation, 2) the success conditions and 3) the guidelines activity of the Prototype Cooperatives School Under The Office of The Basic Education Commission. The research instruments were documentary analysis, in-depth interview and non-participated observe format. The 29 key informants consisted of state officers, school administrators, teachers and students of 2 prototype cooperatives schools; 1) Phratamnaksuankularb Mahamongkol School, under Nakhonpathom Primary Educational Service Area 2 and 2) Wat Thachumchon School, under Angthong Primary Educational Service Area. The data employed by grounded theory analyzed.

The findings indicated that;

1) The cooperative school activities operation consisted of (1) marketing division to encourage students to use their creativity, practicing analysis in the production planning process, practice production and finding distribution channels. (2) financial division to promote the habit of saving discipline, find a way to promote savings including teaching children to learn to operate as a bank and train to participate in collaborative work systematically. (3) productive division to develop knowledge, career skills, life skills, and work skills by students practicing from real production, simulation as a professional from the production planning process as well as distribution, and (4) welfare division by appointed students as a working group, taking part of the profits from the cooperatives to plan welfare arrangements for the benefit of members and participation, in order by activity that all school personnel can access equally.

2) The success conditions consisted of (1) leadership division that related to activities by setting goals, the success of the work in stages so that each side's operations have the same direction of success. (2) committee division that responsible for determining the policy planning, management directions and goals of school cooperative activities with leaders in brainstorming in order to create continuous cooperative work development that will be of the greatest benefit to the public and members. (3) participation division that acting as the owner of a cooperative to be a part of cooperative management, do not let the cooperative work be the duty of any one, and the best supervision is to choose good and capable people to be directors, and (4) learning division that acting as a manager board or even good members, must arise from learning the roles,

responsibilities, rules and regulations that apply to make the work successful by themselves.

3) The guidelines activity should be supported from (1) school must encourage all school personnel to be interested and voluntarily be members of school cooperatives, so that everyone can participate, drive and develop cooperative work together (2) student must encourage students to practice fully integrated career skills. Train students to have self-reliance skills. Generosity to the public for good immunity know how to deal with problems and have enough intelligence to solve problems, and (3) community have to support to exchange knowledge, became a wisdom teacher, transfer knowledge that students will apply to cooperative products and services which will be beneficial to both the school and the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องของหลายฝ่าย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่สนับสนุนการทำวิจัยและขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู และ อาจารย์ ดร.ทิพย์วรรณ สุขใจ รุ่งวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ ช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขให้ งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพร ต่ายคำ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ ช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวัน และนางอัจฉราภรณ์ ตั้งอุทัยสุข รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน เจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน โรงเรียน พระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ รวมทั้งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยด้วยอภัยยศยไมตรีอันดี

ขอขอบพระคุณทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์จากทุนโบราณคดีที่สนาจร ที่มอบทุนเพื่อการสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณสำออง – คุณนิศยา อ่วมอ่อม บิดาและมารดา ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจ ที่สำคัญที่สุด ตลอดจนผลักดันให้ผู้วิจัยได้มีความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ ครอบครั้ว ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จครั้งนี้

กุลธิดา อ่วมอ่อม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง	ฉุ
สารบัญรูปภาพ	๗
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	9
บทที่ 2	11
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	11
2. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์.....	13
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน	24
4. ข้อมูลโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	40

5. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์	44
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
งานวิจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน	62
งานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน	67
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย	71
บทที่ 3	73
วิธีดำเนินการวิจัย	73
1. พื้นที่ในการวิจัยและการเข้าสู่พื้นที่	73
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling).....	75
3. วิเคราะห์ข้อมูล.....	77
บทที่ 4	80
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1 บริบทโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน	80
1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2.....	81
2. โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง	84
ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	89
1. ด้านการตลาด.....	89
2. ด้านการเงิน	93
3. ด้านการผลิต	98
4. ด้านสวัสดิการ.....	104

ตอนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	111
1. ด้านผู้นำ.....	111
2. ด้านคณะกรรมการ.....	114
3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก.....	117
4. ด้านการเรียนรู้.....	121
ตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	131
1. ด้านโรงเรียน.....	132
2. ด้านนักเรียน.....	138
3. ด้านชุมชน.....	142
บทที่ 5.....	150
สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	150
สรุปผลการวิจัย.....	150
ตอนที่ 1 บริบทโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	150
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	151
ตอนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	152
ตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	154
อภิปรายผล.....	155
1. การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	156

2. เจื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....159

3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 163

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี.....165

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 167

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 168

รายการอ้างอิง 169

ประวัติผู้เขียน 175

สารบัญตาราง

หน้า

ไม่พบรายการสารบัญภาพ

สารบัญรูปลูกภาพ

หน้า

ไม่พบรายการสารบัญรูปลูกภาพ

วิทยานิพนธ์นี้

ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์

ประจำปีงบประมาณ 2562

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ตั้งแต่ปี 2561 - 2580) เป็นแผนการพัฒนาระดับชาติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนร่วมยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น(ปี., 2561) (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, 2561: 5- 6) รัฐบาล จึงคาดหวังจะใช้กลไกของสหกรณ์เป็นกำลังสำคัญในการยกระดับชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้หลุดพ้นจากความยากจน จึงเร่งสร้างสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กับเกษตรกร ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น สหกรณ์จะเป็นกลไกสำคัญที่จะเข้าไปพัฒนาชุมชนแทนภาครัฐ นโยบายของรัฐบาลจึงเร่งเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อนำสหกรณ์ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่เป็นสหกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและดูแลสวัสดิการให้คนในสังคมไทย (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) สหกรณ์ยุคใหม่ จึงมีหน้าที่เชื่อมโยงความช่วยเหลือจากรัฐบาลมาสู่กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันเป็นสมาชิก ได้สะดวกยิ่งขึ้น เกษตรกรจะเกิดพลังต่อรองในรูปแบบของกลุ่มเป็นเกษตรกรแนวใหม่ที่ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหาภายในกลุ่ม สามารถพึ่งพาตนเองได้

การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ เนื่องจากระบบสหกรณ์ได้รับการศึกษาและยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการปกครองของประเทศจากโครงการพระราชดำรินองค้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แม้ว่าวิธีการสหกรณ์จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ แต่กลับพบว่าสหกรณ์ยังมีปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ กลไกภาครัฐยังไม่ได้ให้การสนับสนุนที่เหมาะสม การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจต่อแนวคิดของสหกรณ์ไม่ขยายไปสู่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องที่จะใช้ประโยชน์จากระบบสหกรณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภาจึงเสนอให้ สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการรองรับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ดังนั้น นอกจากสหกรณ์

ที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในอนาคตสหกรณ์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันนโยบายด้านเศรษฐกิจของชาติ ช่วยประกันรายได้ของเกษตรกร และส่งเสริมด้านการตลาดในระยะยาว

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นว่าการปลูกฝังหลักการสหกรณ์แก่เด็กและเยาวชน โดยเริ่มจากโรงเรียนเป็นอันดับแรก จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมดังทรงมีพระราชกระแสแก่อธิบดีกรมตำรวจ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านภูต่าง อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2534 ให้ดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และทรงมีพระราชกระแสแก่อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2534 ให้ส่งเสริมวิธีการสหกรณ์ให้แพร่หลายไปยังเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกรมตำรวจ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 6 แห่ง เป็นโครงการนำร่องในปี 2534 เป็นต้นมา การส่งเสริมสหกรณ์นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้กำหนดประเภทสหกรณ์โรงเรียน แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1. กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า เป็นกิจกรรมเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และเป็นความต้องการของสมาชิกตลอดจนรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจำหน่าย 2. กิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเก็บออมทรัพย์ในระหว่างเป็นนักเรียน เพื่อเสริมความเข้าใจและเป็นการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยการออม รู้จักประหยัด 3. กิจกรรมสหกรณ์ส่งเสริมการผลิต เป็นกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการ หรือการแปรรูปทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่สมาชิกทำการผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค 4. กิจกรรมสหกรณ์สวัสดิการ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัดขึ้น เพื่อให้บริการในสิ่งที่เป็นความรู้หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ร่วมกันแก่นักเรียนเป็นส่วนรวม ฝึกให้มีนิสัยเอื้อเฟื้อแบ่งปันและเป็นผู้เสียสละ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) สหกรณ์โรงเรียนจึงเป็นพื้นที่ฝึกฝนนักเรียนให้มีความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์จะใช้คุณธรรมเป็นหลักนำ คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและปลูกฝังให้เยาวชนมีความเอื้ออาทร เมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

สืบเนื่องจากการประชุมตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือและเชื่อมโยงธุรกรรมระหว่างชุมนุมสหกรณ์ ครั้งที่ 26 วันพฤหัสบดีที่ 29 เมษายน 2553 ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ได้นำเสนอเรื่องการผลักดันหลักสูตรสหกรณ์สู่สถานศึกษา ด้วยเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังอุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ ให้กับเด็ก เยาวชน ในสถานศึกษาให้ได้รับรู้และเข้าใจระบบสหกรณ์ เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นคนรุ่นใหม่ ในการนำระบบสหกรณ์ไปเผยแพร่ และนำไปใช้

ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างถูกต้อง โดยให้บรรจุเนื้อหาของ สหกรณ์ทุกประเภทเรียบเรียงจัดทำเป็นคู่มือการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอน และผลักดัน ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเห็นชอบให้บรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (จำกัด., 2555) (ฝ่ายวิชาการและพัฒนาชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน แห่งประเทศไทย จำกัด, 2555) ต่อมาเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จึงได้ตอบรับนโยบายโดยได้ลงนามบันทึกความร่วมมือกับ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ คือ การสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ และทักษะการสหกรณ์สู่วิถีชีวิตประชาชนในชาติ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะเรื่องการสหกรณ์ แก่ประชาชน ทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ในโรงเรียน ส่งเสริมให้เด็กนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างยั่งยืนในอนาคต รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะเรื่องการสหกรณ์ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น และผลักดันให้การสหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของประเทศอย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนสหกรณ์จึงเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติจริง และเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เริ่มจากง่ายไปสู่ยาก และต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมบริบทในของชุมชน

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนากิจกรรม นักเรียน ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพชีวิตของนักเรียน เสริมทักษะทางด้านอาชีพ นักเรียนสามารถเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติจริง รู้จักช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลูกฝังให้นักเรียนดำรงชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีนิสัยรักการออมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ระบบสหกรณ์จะช่วย หล่อหลอมให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักเรียนในการร่วมกันซื้อ ร่วมกันขาย หลักการทำบัญชี เป็นการสนับสนุนการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย โดยโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจหลักการและวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูมีการพัฒนาต่อยอดการจัด กิจกรรมสหกรณ์อย่างสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ สหกรณ์โรงเรียนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรม (ส. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน., 2560) สหกรณ์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพ บริบทของโรงเรียน เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ผ่านการแนะนำของครู หรือปราชญ์ชาวบ้าน

ที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านทักษะการประกอบอาชีพ ซึ่งนักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดพัฒนาให้เกิดเป็นอาชีพที่เหมาะสมภายใต้ระบบสหกรณ์

สหกรณ์โรงเรียนที่ผ่านมาได้ มีการจัดการเรียนการสอนสหกรณ์ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 และได้มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าขึ้นเป็นรูปแบบแรก เริ่มจากการจำหน่ายอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น รวมถึง ขนม ไอศกรีม และอื่นๆที่สมาชิกมีความต้องการซื้อ ข้อดีของการมีสหกรณ์ร้านค้า คือ จัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและราคาถูกมาจำหน่ายให้กับสมาชิก เมื่อสิ้นปีสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี สมาชิกจะได้รับเงินปันผลตามหุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนที่ได้ทำธุรกรรมกับสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่ผ่านมายังประสบปัญหาผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ขาดความเข้าใจในการนำกระบวนการสหกรณ์มาใช้ ในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนนักเรียนส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสหกรณ์ หลักการได้มาของเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก อีกทั้งในปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการ ได้ครบวงจรตามรูปแบบสหกรณ์นักเรียนส่วนมากจะมุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รองลงมา คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนสหกรณ์การผลิต และสหกรณ์สวัสดิการ โรงเรียนยังไม่มีการริเริ่มดำเนินการเท่าที่ควร ไม่มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขาดการเชื่อมโยงบูรณาการในแต่ละกิจกรรมของสหกรณ์เข้าด้วยกัน การมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนของนักเรียนยังไม่ได้ดึงศักยภาพของนักเรียนออกมาใช้อย่างเต็มที่ การบริหารจัดการโดยรวมยังเกิดจากคณะครู นักเรียนส่วนใหญ่ จึงขาดทักษะในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ด้วยความรู้ ความสามารถของตนเอง และความเข้าใจ เรื่องการลงทุน การวางแผนการผลิตให้เกิดผลกำไรในเบื้องต้น

โครงการโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนมีเป้าหมายสูงสุด คือ เพื่อให้โรงเรียนนำอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ ไปสู่การปฏิบัติจริง ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียน มีการนำกระบวนการสหกรณ์ไปสู่การบูรณาการในชั้นเรียนและปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้เกิดทักษะทางด้านอาชีพ และสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และเพื่อเป็นการสนองตอบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเผยแพร่แนวความคิดของสหกรณ์ไปสู่ชุมชนและมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตน เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ และเกิดทักษะขั้นพื้นฐาน ทางด้านการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน สำหรับโรงเรียนทั่วไปที่ยังมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน สหกรณ์จะเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ในการดำรงชีวิต ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ทั้งในเรื่องความซื่อสัตย์ การพึ่งพาเอื้อเฟื้อ และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การกิดินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานอย่างไร
2. เจื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
3. แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาเจื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “เจื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน และศึกษาเจื่อนใจความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ตลอดจนแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนต้นแบบ สหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับดีเด่น จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจาก โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 ทั่วประเทศ จำนวน 49 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกทุกโรงเรียน โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินและมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการคัดเลือก ทั้งนี้ เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 100 คะแนน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ 12 คะแนน ด้านที่ 2 กระบวนการสหกรณ์ในโรงเรียน 36 คะแนน ด้านที่ 3 คุณภาพนักเรียน 32 คะแนน ด้านที่ 4 แหล่งเรียนรู้ 12 คะแนน และด้านที่ 5 การสร้างและขยายเครือข่าย 8 คะแนน รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน โดยโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 60 - 69 คะแนน จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 70 - 79 คะแนน จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับดี และโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 80 คะแนนขึ้นไป จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับดีเด่น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 ระดับดีเด่น มีจำนวนทั้งสิ้น 14 โรงเรียน และเลือกจาก 2 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยคะแนน ระดับดีเด่น ทั้งนี้ โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนดังกล่าวมีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความหลากหลายในหลายด้าน ประกอบด้วย เป็นโรงเรียนขนาดปานกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ (พิเศษ) เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนเป็นโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่เมืองและโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถตอบปัญหาทางการวิจัยได้ จึงมีความเป็นตัวแทน การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลอย่างลุ่มลึกด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ทำให้ทราบการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ตลอดจนเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ได้อย่างครอบคลุมทุกประเด็นของการวิจัย โดยข้อมูลดังกล่าว ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 ระดับดีเด่น จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Saturation of Data) โดยได้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 29 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเฉพาะด้านการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เงื่อนไขความสำเร็จ และแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

2.1.1 ด้านการตลาด

2.1.2 ด้านการเงิน

2.1.3 ด้านการผลิต

2.1.4 ด้านสวัสดิการ

2.2 เงื่อนไขความสำเร็จการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

2.2.1 ด้านผู้นำ

2.2.2 ด้านคณะกรรมการ

2.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

2.2.4 ด้านการเรียนรู้

2.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

2.3.1 ด้านโรงเรียน

2.3.2 ด้านนักเรียน

2.3.3 ด้านชุมชน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาเฉพาะ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับดีเด่น จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย

3.1 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

3.2 โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

4. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ตั้งแต่เดือน เมษายน – กรกฎาคม 2562 (4 เดือน)

นิยามศัพท์เฉพาะ

สหกรณ์โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นและดำเนินงานโดยนักเรียนรวมถึงมีนักเรียนเป็นสมาชิก โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ คุณธรรมในการดำรงชีวิต ฝึกฝนนักเรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานสหกรณ์ เช่น การทำงานร่วมกัน การประชุม การทำบัญชี การค้าขาย เป็นต้น

โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนจนสามารถเป็นแบบอย่างในเรื่องกิจกรรมสหกรณ์ โดยโรงเรียนทั่วไปสามารถศึกษาดูงานกิจกรรมสหกรณ์ และปฏิบัติตามแบบอย่างได้ หรือนำรูปแบบกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนต่อไปได้

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน หมายถึง การจัดให้นักเรียนมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามแนวทางของสหกรณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรจัดสำหรับสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมส่งเสริมการผลิต และกิจกรรมสวัสดิการ

ด้านการตลาด หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้เทคนิควิธีการสร้างเป็นนวัตกรรมเพิ่มมูลค่าให้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดเป็นสินค้าที่น่าสนใจ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่สมาชิกสหกรณ์และสร้างรายได้

ด้านการเงิน หมายถึง สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกัน หรืออาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงิน และให้ผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์นอกวง

ด้านการผลิต หมายถึง การส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพ พึ่งตนเองและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการผลิต การแปรรูปทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถจำหน่ายได้ในสหกรณ์ร้านค้าภายในโรงเรียน หรือ จำหน่ายบุคคลภายนอกโดยผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า การผลิตในที่นี้ หมายถึงรวมถึงสินค้า กระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ การเกษตร การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ตลอดจนจนเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับนักเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ด้านสวัสดิการ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกเอื้อเฟื้อ รู้จักการแบ่งปัน มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและเป็นผู้เสียสละตลอดจนรับผิดชอบร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัดขึ้น สร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการจัดสวัสดิการ ดังนี้ มีการจัดสวัสดิการ

แก่สมาชิกสหกรณ์และส่วนรวม เช่น การทัศนศึกษา การมอบทุนการศึกษา ทุนพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย ด้านผู้นำ ด้านคณะกรรมการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการเรียนรู้

ด้านผู้นำ หมายถึง เป็นผู้มีศรัทธาหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจ หรือใช้อิทธิพลเหนือคนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการหรืออำนวยการ โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายให้สมาชิกร่วมใจดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยผู้นำต้องมีความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความคิดริเริ่ม และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

ด้านคณะกรรมการ หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นกรรมการดำเนินการ และเป็นผู้แทนสหกรณ์ โดยมีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบายและควบคุมกิจการธุรกิจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กำหนดระเบียบถือใช้ในสหกรณ์ และเป็นตัวแทนสหกรณ์ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในสหกรณ์ของตนอย่างเสมอภาคกัน และมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยของสหกรณ์อย่างน้อย ๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมของสมาชิก จึงแสดงถึงการให้ความสำคัญแก่สมาชิกในฐานะที่เป็นเจ้าของทุนและเป็นผู้ใช้บริการด้วย

ด้านการเรียนรู้ หมายถึง เป็นกระบวนการสำคัญที่สุดที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนา เพื่อได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วจึงระเบียบการรับรู้และการเรียนรู้ที่ไวให้เป็นระบบ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งนั้นๆ อย่างถ่องแท้เกิดการหยั่งเห็นในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากการเรียนรู้ โดยการฝึกฝนทักษะและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ภายในกลุ่มสมาชิกสหกรณ์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ได้ทราบเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ได้ทราบแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. นำผลการวิจัยมากำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การบริหารจัดการกิจกรรมสหกรณ์
โรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน สามารถนำผลการวิจัย
เกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ไปปรับใช้หรือพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้กิจกรรมสหกรณ์
โรงเรียน รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนให้เกิดประโยชน์
ต่อการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง เจื้อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยซึ่งแบ่งหัวข้อ ออกเป็น 7 หัวข้อดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
4. ข้อมูลโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสหกรณ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารกิจการใด ๆ จะสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีผู้ร่วม ดำเนินการที่เกี่ยวข้องในกิจการนั้น ๆ อยู่หลายฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย ขององค์กร จึงต้องมีแนวทางในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งในส่วนนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับ ความหมาย และความสำคัญของการบริหาร

1.1 ความหมายของการบริหาร

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยอาศัยหน้าที่การบริหาร ที่สำคัญคือ การวางแผนงาน การจัดองค์กร การแนะนำและควบคุม ซึ่งมีบุคคล และกลุ่มบุคคล ร่วมกันดำเนินงานในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (จันทร์เจียม., 2548) (บุญจันทร์ จันทร์เจียม, 2548:18)

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (ชมเชียงคำ., 2546) (แสงอรุณ ชมเชียงคำ, 2546: 5)

การบริหาร หมายถึง ธุรกิจ หรือองค์กรแสดงให้เห็นจากกลุ่มของบุคคลที่มาร่วมกันทำงานด้วยโครงสร้างและการประสานงาน เป็นหลักการชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) เครื่องจักร (Machine) วิธีการ (Method) และการบริหาร (Management) (Ricky W. Griffin, 1999)

การบริหาร เป็นงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อกลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนในหมู่มากอยู่ร่วมกันและร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจจนสำเร็จผลและได้ประสิทธิภาพ (สันติวงษ์, 2546) (ธงชัย สันติวงษ์, 2546:18)

การบริหาร เป็นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญคือการวางแผนการจัดการองค์การ การนำและการควบคุม (วิโรจน์ สารัตนะ, 2545 :3)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามแผนปฏิบัติงานขององค์กรที่ได้วางไว้ โดยผู้นำอาศัยอำนาจหน้าที่ในการจัดการควบคุมการทำงานร่วมกันของคณะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ความสำคัญของการบริหารงาน

การบริหารงาน เป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องดำเนินการและทำความเข้าใจกับการบริหารงานในทุกๆ งาน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ได้ผลผลิตของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหาร ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญบทบาทของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยสถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนรวมถึงงานด้านวิชาการ งานด้านการเงิน ด้านบุคลากร และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน., 2547)

การบริหาร มีความสำคัญ คือ เพื่อความอยู่รอดขององค์กร การเรียนรู้เรื่องการบริหาร องค์กรจะช่วยให้องค์กร สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของงาน บุคลากร ตลอดจนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

การบริหาร มีความสำคัญ คือ ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน งานด้านการบริหารทรัพยากร จะทำให้ได้ทรัพยากรมนุษย์

ที่มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมเข้ามาเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน ในองค์กร (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2554: 1-9)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารมีความสำคัญ เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ในองค์กรเปรียบเหมือนการทำงานของฟันเฟืองตัวเล็ก ๆ การที่จะขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นระบบจึงต้องอาศัยหลักการบริหารงาน ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์มาปรับใช้ให้งานนั้น สำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้

2. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ มีหลักในการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในสิทธิความเท่าเทียมกัน ซึ่งในส่วนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

2.1 หลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

แนวคิดหลักการและอุดมการณ์ของสหกรณ์ สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานคล้าย ๆ กับหลักและอุดมการณ์ของทางศาสนา คือมุ่งที่จะสอนให้คนเป็นคนดีมีศีลธรรม ให้เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต และเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เอาเปรียบเบียดบังกัน และให้รู้จักช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ดังนั้น หลักการและอุดมการณ์ของสหกรณ์จึงมีความสำคัญต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์มาก หากไม่แล้วสหกรณ์ก็คงจะไม่เจริญก้าวหน้าอย่างที่กำลังเป็นอยู่ในหลายประเทศ เช่น สวีเดน เดนมาร์ก เยอรมนี เกาหลี ญี่ปุ่น และอินเดียอย่างเช่นทุกวันนี้ (มัชฌิมา., 2550) (ประดิษฐ์ มัชฌิมา, 2550 : 3)

สหกรณ์เป็นภาษาสันสกฤต ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่าสหกรณ์ไว้มากมาย ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ทรงอธิบายความหมาย สหกรณ์ว่า สห คือ ด้วยกัน กรณ์ คือ การทำงาน สหกรณ์ คือ การทำงานร่วมกัน ด้วยความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต เมตตากัน สหกรณ์ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ความสามัคคีและความซื่อสัตย์

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ซึ่งถือว่าเป็นพระบิดาของสหกรณ์ในประเทศไทย ได้ประทานคำแปล “สหกรณ์เป็นวิธีการจัดการรูปหนึ่งซึ่งบุคคลหลายคนเข้าร่วมกัน โดยความสมัครใจของตนเอง ในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น และโดยความมีสิทธิเสมอหน้ากันหมดเพื่อจะบำรุงตัวเองให้เกิดความเจริญในทางทรัพย์”

คำนิยามที่กำหนดโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization ILO) กำหนดสถานะของสหกรณ์เป็นทั้งองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม “สหกรณ์เป็นสมาคมของบุคคลที่รวมกันเข้าด้วยความสมัครใจเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยการก่อตั้งองค์การธุรกิจที่ควบคุมแบบประชาธิปไตย ร่วมกันออกทุนที่ต้องการอย่างเที่ยงธรรมและยอมรับการมีส่วนร่วมอย่างยุติธรรม ในการเสี่ยงภัยและผลประโยชน์ของการดำเนินงานที่สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างแข่งขัน”

ความหมายของสหกรณ์นอกจากการอธิบายดังกล่าวแล้ว ตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้กำหนดให้สหกรณ์หมายความว่า “คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้” (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สหกรณ์ คือ การรวมกลุ่มกันเข้าด้วยความสมัครใจ ร่วมกันออกทุนและยอมรับการมีส่วนร่วมอย่างยุติธรรม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันและผลประโยชน์ของการดำเนินงานที่สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน

อุดมการณ์

อุดมการณ์ คือ ระบบความเชื่อที่มีแบบแผน ซึ่งก่อให้เกิดการจูงใจให้คนในสังคม ยึดถือนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุถึงความดีที่เป็นอยู่ที่ดี

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวคิดที่เชื่อว่าจะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความกินดีอยู่ดีและมีสันติสุข โดยประหยัด ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อุดมการณ์ที่สำคัญที่สุดของสหกรณ์ คือ การร่วมมือกัน (Co-Operation) ในการดำเนินธุรกิจเพราะหากปราศจากการร่วมมือกันแล้ว สหกรณ์ก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาใด ๆ

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม” อุดมการณ์สหกรณ์สามารถแยกองค์ประกอบ คือ

การช่วยตนเอง หมายถึง การดำเนินชีวิตตามปกติได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระของผู้อื่น สำหรับการช่วยตนเองตามอุดมการณ์สหกรณ์จะหมายถึงการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง มุ่งสู่ความอยู่ดีกินดีมีสันติสุข (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

สรุปได้ว่า อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวคิดที่เชื่อว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมมือกันตามหลักสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคมจะสามารถช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้

หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ หมายถึง แนวทางสำหรับสหกรณ์ต่าง ๆ ในการนำคุณค่าของสหกรณ์ ไปสู่การปฏิบัติจากกล่าวได้ว่าหลักการของสหกรณ์นี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสหกรณ์ โดยมีหลักการ พื้นฐานเดิมมาจากหลักของผู้นำแห่งรอชเดล แล้วจึงปรับปรุงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจุบันองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Co-operative Alliance) ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเป็นสมาชิกรัฐสหกรณ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ ที่นำวิธีการสหกรณ์ ไปปฏิบัติเข้าร่วมการเป็นสมาชิกรวม 94 ประเทศ และได้ประชุมเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 ที่เมือง แมนเชสเตอร์ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดหลักการสหกรณ์ไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง
2. การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย
3. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
4. การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ
5. การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ
6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
7. การเอื้ออาทรต่อชุมชน

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้ และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิก โดยปราศจากการกีดกันทางเพศ สถานะทางสังคม เชื้อชาติการเมือง การศาสนา การเปิดรับสมาชิกทั่วไปและด้วยความสมัครใจนี้แสดงให้เห็น ถึงความเปิดกว้างของสหกรณ์ไม่มีการแบ่งชนชั้น ไม่กีดกันหวงห้ามเอาไว้สำหรับกลุ่มพวกพ้องของตน ให้โอกาสทุกคนได้เข้าเป็นสมาชิกเท่าเทียมกันจากหลักการข้อนี้จึงมุ่งสร้างพฤติกรรมให้เป็นคนใจกว้าง ไม่คับแคบ ไม่คิดเพียงแต่ประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง แต่มุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ

ความสมัครใจนี้ตรงข้ามกับการบังคับแต่อาจเกิดขึ้นได้จากการแนะนำส่งเสริมไม่ใช่การขู่เชิญ ล่อลวงแต่มีข้อสังเกต คือ สหกรณ์มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้ทำให้ถึงแม้จะสมัครใจ ต้องการเป็นสมาชิกแต่อาจไม่ได้เป็นตามต้องการเพราะขาดคุณสมบัติที่กำหนดคุณสมบัติสมาชิก เป็นการมองทางระบบเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมกับสหกรณ์ได้ การรับสมาชิกสมทบ คือ สมาชิกที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนควรมีเฉพาะสหกรณ์ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้ได้ไม่กระทบ ต่อการส่งเสริมประโยชน์ของสมาชิกปกติ เป็นการเปิดโอกาสเพื่อให้นักสมัครใจเข้าเป็นสมาชิก

สหกรณ์ได้จากกรณีการกำหนดคุณสมบัติ การเริ่มต้นหลักการแห่งความสมัครใจเพื่อให้สมาชิกในองค์กรสหกรณ์ใช้ความสมัครใจนี้เป็นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปคือเมื่อสมัครใจเข้ามา ย่อมเต็มใจเข้าประชุม เต็มใจร่วมธุรกิจ ยินดีรับผิดชอบ ยินดีปฏิบัติตามระเบียบภูมิใจในทรัพย์สินของสหกรณ์

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจบุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกันสมาชิก 1 คน 1 เสียงสำหรับสหกรณ์ในระดับอื่น ๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตยจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตัวแทนที่มีความสามารถมีความรู้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารและการจัดการแทนสมาชิก อาคารข้อนี้จึงถูกสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการเปิดใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตลอดจนเปิด โอกาสและยอมรับให้ผู้อื่นเข้ามาทำหน้าที่บริหารแทนตน

หลักการนี้ส่งผลให้สหกรณ์ดำเนินงานตามเสียงส่วนใหญ่ สหกรณ์เป็นของสมาชิกมีระบบตัวแทนมีการประชุมใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดในสหกรณ์บุรุษและสตรีมีสิทธิเสรีภาพในการควบคุมตรวจสอบโดยสมาชิก

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก

สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุนซื้อหุ้นในสหกรณ์ของตนอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยของสหกรณ์อย่างน้อย ๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนถ้ามีในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุนหุ้นที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง ดังนี้ เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยอาจกันเงินสำรองซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีส่วนหนึ่งที่น่ามาแบ่งปันกันไม่ได้เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

เหตุผลที่สหกรณ์จะต้องจัดสรรเงินส่วนเกินในลักษณะดังกล่าวนี้ก็เพื่อเพิ่มทุนของสหกรณ์ให้มากขึ้นเพื่อให้สหกรณ์พึ่งตนเองและมีความมั่นคง เงินสำรองเงินดังกล่าวนี้ไม่สามารถจัดสรรให้กับมวลสมาชิกได้เป็นเงินกองกลาง ถ้าสหกรณ์มีอันต้องเลิกกิจการลงทุนสำรองนี้จะต้องโอน

ไปให้กับสหกรณ์อื่น หรือโอนเป็นทุนสาธารณประโยชน์สำหรับกำไรส่วนที่เหลือ คือ คินผู้สมาชิก ในรูปของเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนของธุรกิจที่สมาชิกรายนั้น ๆ ทำไว้กับ สหกรณ์สมาชิกรายใดไม่ได้ทำธุรกิจสหกรณ์เพียงเอาเงินมาถือหุ้นกับสหกรณ์ก็ได้รับเงินปันผล ตอบคืนในอัตราที่เท่ากัน และจำกัดส่วนสมาชิกรายนั้น ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้สมาชิกได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์มาก ก็ได้รับเงินเฉลี่ยคืนกลับไปมากสมาชิกรายใดทำ ธุรกิจกับสหกรณ์น้อยก็ได้รับเงินเฉลี่ยคืนน้อยสมาชิกรายใดไม่ทำธุรกิจกับสหกรณ์ก็ไม่ได้รับเงิน เฉลี่ยคืนได้รับเพียงเงินปันผลตามหุ้น

การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิกจึงแสดงถึงการให้ความสำคัญแก่สมาชิกในฐานะที่เป็น ดั้งเจ้าของทุนและเป็นผู้ใช้บริการด้วยหลักการข้อนี้มุ่งสร้างพฤติกรรมให้เห็นคุณค่าของ ความร่วมมือเป็นสำคัญมากกว่าเงินกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจมาจากการอดทนของสมาชิกที่ภักดี ทำธุรกิจหรือใช้บริการของสหกรณ์จึงควรได้รับส่วนเฉลี่ยคืนจากผลกำไรนั้น สำหรับผลตอบแทน ลงทุนก็จะยังคงได้รับการจัดสรรในอัตราที่จำกัดอย่างเหมาะสม

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเองโดยมีการควบคุมจากมวลสมาชิก จากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใดซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วยหรือจะต้อง เพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแรงเงินทุนภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้ เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทาง ประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงธำรงความเป็นอิสระ

การปกครองตนเอง และความเป็นอิสระเป็นผลต่อเนื่องจากประกันสหกรณ์ตามหลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย จึงทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาและปกครอง ตนเองโดยการควบคุมของมวลสมาชิกในที่ประชุมใหญ่และในกรณีที่สหกรณ์จำเป็นต้องมีข้อตกลง หรือผูกพันกับองค์กรอื่น ๆ รวมถึงหน่วยงานของรัฐหรือต้องแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอกสหกรณ์ ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขอันเป็นที่มั่นใจได้ว่า มวลสมาชิก จะยังคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุม ตามแนวทางประชาธิปไตยและยังคงดำรงความเป็นอิสระของสหกรณ์ไว้

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ

สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิกผู้แทนสมาชิกที่รับการเลือกตั้งผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมี ประสิทธิภาพและพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิด เรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์ สหกรณ์ชาวเดนมาร์ค ผู้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา สหกรณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า สหกรณ์ใดไม่มีโครงการให้การศึกษอบรมสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

สหกรณ์นั้นจะสิ้นสุดภายในชั่วอายุคนครั้งซึ่งขยายความได้ว่า สหกรณ์นั้นจะเปลี่ยนเป็นองค์กรอื่นที่ไม่ใช่สหกรณ์หรือเป็นสหกรณ์แต่เพียงชื่อหรือป้ายที่ติดไว้เท่านั้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการให้การศึกษอบรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการสืบทอดแนวความคิดทางสหกรณ์หรือเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์ให้กว้างขวางขึ้นขณะเดียวกันสหกรณ์ต้องแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ ด้วย จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในสหกรณ์ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ หลักการข้อนี้เน้นว่ามีความสำคัญยิ่งต่อสหกรณ์เพราะจะเป็นหลักการที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามและการใช้หลักการข้ออื่นมีประสิทธิภาพผลสหกรณ์ใดละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาอบรมสมาชิกจะขาดความสนใจ สหกรณ์จะไม่เข้าใจหลักการที่ถูกต้อง จะพากันละเลยต่อสหกรณ์และในที่สุดการควบคุมภายในสหกรณ์ก็จะเปลี่ยนแปลงจากวิธีการประชาธิปไตยมาเป็นการควบคุมโดยคนกลุ่มน้อย การศึกษาอบรมทางสหกรณ์เป็นการแสดงถึงคุณธรรมของสหกรณ์ที่ต้องการพัฒนาคนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ การศึกษาฝึกอบรมและการสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ การศึกษามุ่งให้สมาชิกกับบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคตมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึกและตระหนักในสิทธิหน้าที่ของสมาชิกหรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์ การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนและผู้นำด้านความคิดเป็นเช่นผู้นำชุมชน นักหนังสือพิมพ์นักข่าวผู้นำองค์กรพัฒนาชุมชนโดยเน้นการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two Ways Communication)

หลักการที่ 6 การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การสหกรณ์ได้โดยการร่วมมือกันในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์หมายความว่าสหกรณ์ทุกประเภททุกระดับต้องร่วมมือกันช่วยเหลือกันในทุกโอกาสซึ่งความร่วมมือระหว่างสหกรณ์นั้นนับวันแต่จะเพิ่มขึ้นทุกขณะ เพราะสหกรณ์ต้องเผชิญกับการแข่งขันทางธุรกิจอย่างอื่นด้วย ดังนั้น เพื่อความอยู่รอดของสหกรณ์ สหกรณ์แต่ละประเภท แต่ละระดับจึงจำเป็นต้องมีการพึ่งพิงการเชื่อมโยงธุรกิจในระหว่างกัน ด้วยการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์นี้มีทั้งการร่วมมือกันในแนวราบ คือ การร่วมมือระหว่างสหกรณ์แต่ละสหกรณ์ด้วยการให้การร่วมมือกันในแนวดิ่ง คือ การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์กับชุมชนสหกรณ์ ในระดับจังหวัด ระดับชาติ และความร่วมมือกันระหว่างประเทศชาติ การร่วมมือกันนั้นแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีมีเมตตาพร้อมที่จะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน แท้จริงการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเองซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาดนี้อำนาจการต่อรองสูงขึ้นและนำไปสู่การรับใช้

สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่าง สหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ชั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา และร่วมมือกันในลักษณะของ “ระบบรวม” หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ สหกรณ์จึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ จึงแสดงให้เห็นถึงความเป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริงไม่ปิดกั้นประโยชน์ไว้เฉพาะกลุ่ม เฉพาะสมาชิกมีความสนใจชุมชนสังคมรอบข้าง และหาทางทำประโยชน์ให้กับชุมชนนั้น ๆ ด้วย โดยสหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิมาเป็นทุนสาธารณประโยชน์เพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชนสิ่งแวดล้อมพัฒนาครู สภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นสหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่เพราะฉะนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งความว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ คือ เป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำลายโอกาสความสามารถและอนาคตของคนรุ่นหลังเนื่องจากสมาชิกสหกรณ์เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักการสหกรณ์ คือ แนวทางของสหกรณ์สำหรับให้สมาชิกยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้คุณค่าทางสหกรณ์และเกิดผลบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วิธีการสหกรณ์

วิธีการสหกรณ์เป็นการรวมคนที่มีอุดมการณ์สหกรณ์มาทำธุรกิจร่วมกันตามหลักการสหกรณ์ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก โดยบุคคลที่มาร่วมกันนั้นจะต้องช่วยตนเองได้ (โดยการขยันประหยัดพัฒนาชีวิตไม่เสพติดอบายมุขทั้งหลาย) และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้เอง เป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่งที่จะนำกลุ่มคนที่พอมีกำลังช่วยตัวเองได้ และมารวมกลุ่มกันนั้นประสบความสำเร็จพฤติกรรมที่สำคัญของการรวมกันเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จแยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ พฤติกรรมร่วมแรง ด้วยการเอาแรงกายแรงทรัพย์ และแหล่งความคิดมารวมกันทำธุรกิจพฤติกรรมของการร่วมมือ โดยการเอาความเสียสละสามัคคีมีวินัย และความซื่อสัตย์มาร่วมกันทำธุรกิจพฤติกรรมทั้งสองลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

การร่วมแรงกันในสหกรณ์ เป็นการร่วมแรงกาย คือ การร่วมคนที่ เป็นสมาชิกเข้ามาทำ ธุรกิจร่วมกัน ความสำเร็จของสหกรณ์ไม่ใช่อู่ที่จำนวนสมาชิกแต่อยู่ที่คุณภาพสมาชิก ว่ามีความรู้ความ เข้าใจในหลักปฏิบัติของสหกรณ์มากน้อยเพียงใด และที่สำคัญมีอุดมการณ์สหกรณ์มั่นคงเพียงใด เมื่อ รวมคนเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วสมาชิกแต่ละคนต้องร่วมกัน ถือหุ้ในสหกรณ์การถือหุ้ในสหกรณ์ นั้นเป็นการเอาแรงทรัพย์ มาร่วมกันและสหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงินมากนัก แต่มุ่งเน้นไปที่ การรวมคนการเอาทรัพย์มารวมกันนี้ ในระยะแรกเงินนี้อาจจะน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของ สมาชิกสหกรณ์ จึงต้องพึ่งเงินทุนจากภายนอกโดยการกู้ยืมมาดำเนินธุรกิจก่อนแล้วค่อย ๆ สะสม ขึ้นไปตามลำดับ โดยกำหนดให้สมาชิกต้องถือหุ้เพิ่มเป็นประจำทุกปีนอกจากนี้ยัง เก็บสำรองตาม กฎหมายจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจแต่ละปี นอกจากการร่วมแรงคนแรง ทรัพย์แล้ว ทุกคนที่มาาร่วมกันเป็นสหกรณ์จะต้องเอาแรงความคิดมาร่วมกันในการทำธุรกิจ ด้วยการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแหล่งความคิดใน สหกรณ์นี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสหกรณ์จึงต้องจัดการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ และการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แก่สมาชิกเป็นประจำในรูปของการเผยแพร่ข่าวสารทางสหกรณ์ การจัดประชุมและการให้การศึกษาอบรม ทั้งนี้เพราะเมื่อสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจสหกรณ์ตลอดจน วิธีการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แล้วการร่วมแรงทำธุรกิจจะเป็นไปโดยง่ายและเกิดความร่วมมือ แต่ ความสำเร็จของสหกรณ์ไม่ได้อยู่ที่การร่วมแรงเพียงด้านเดียว ทั้งนี้เพราะสมาชิกที่มาาร่วมกันเป็น สหกรณ์นั้นต่างจิตต่างใจกัน มีความแตกต่างกันในความคิดการกระทำและความรู้สึก ดังนั้นการที่ จะมาอยู่ร่วมกันและร่วมมือกันทำธุรกิจให้ก้าวหน้ามีความมั่นคงได้นั้นต้องมีพฤติกรรมของการร่วม ใจกันให้มีความรู้สึกที่ทุกคนเป็นเพื่อนกันหรือเป็นพี่น้องกัน หรืออยู่ร่วมกันเสมือนสามภรรยา การอยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคงและยืนยาว ควรมีคุณลักษณะนิสัยดังนี้ 1. ต้องมีความซื่อสัตย์ 2. ต้องมี ความเสียสละ 3. ต้องมีความสามัคคี 4. ต้องมีวินัย

สหกรณ์จึงต้องมีกิจกรรมที่มุ่งสร้างพฤติกรรมของการร่วมใจขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความซื่อสัตย์ ที่แสดงต่อกันนั้นมีพื้นฐานอยู่ที่ความจริงใจต่อกัน

ความเสียสละ คือ ความมีน้ำใจที่จะสละความสุขส่วนตัวของตนให้แก่ผู้อื่น

ความสามัคคี คือ ความปรองดองระหว่างกันและกันรู้จักให้อภัยกันและกัน

ความมีวินัย วินัย คือ ระเบียบข้อบังคับ มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น ๆ

วิธีการสหกรณ์ กำหนดไว้ดังนี้

1. การเข้าเป็นสมาชิก ดำเนินการโดยบุคคลสมัครใจตัดสินใจตัดสินใจด้วยคณะกรรมการดำเนินการ ตามหลักการประชาธิปไตยเมื่อผ่านกระบวนการจะต้องถือหุ้เงินอันเป็นการร่วมทุนจึงได้สิทธิ์แห่ง การเป็นสมาชิก

2. การร่วมกิจการกับสหกรณ์ ด้วยสมาชิกที่เป็นสมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมตามสิทธิหน้าที่ ใช้หลักประชาธิปไตยในการประชุม และตั้งตัวแทนเป็นคณะกรรมการดำเนินการออกนโยบายของสหกรณ์ในที่ประชุมใหญ่ ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจการนั้น ตามหลักการมีส่วนร่วมเมื่อมีสภาพปัญหาหรือต้องการพัฒนาจะใช้หลักการศึกษาอบรมข้อมูล ข่าวสาร

3. ความรับผิดชอบ เป็นผลของการร่วมกิจกรรมในข้อ 2 หากกระทำสิ่งใดลงไปแล้วต้องรับผิดชอบ เช่น ร่วมธุรกิจสินเชื่อรายการกู้เงินสหกรณ์ต้องรับผิดชอบต่อชำระคืน หากไม่ชำระคืน ต้องยอมรับการดำเนินการทางกฎหมาย การรับผิดชอบ คือ การรับผลประโยชน์แบ่งปันจากการรวมกิจการ ทั้งส่วนร่วมและส่วนรายคนในรูปของตัวเงิน หรือการรับบริการ รวมไปถึงการแบ่งปันตามชอบให้ชุมชนตามหลักการเอื้ออาทรต่อชุมชน (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

เมื่อสหกรณ์ช่วยขจัดปัญหาทางเศรษฐกิจหรือสร้างความอยู่ดีกินดีให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิกได้แล้วการพัฒนาในด้านสังคม เช่น การศึกษา การอนามัยและที่อยู่อาศัยก็จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นมาด้วยเพราะเมื่อคนเรามีรายได้มากขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะสามารถจับจ่ายใช้สอยหรือดำรงชีวิตให้มีความสะดวกขึ้นเป็นธรรมดา ตัวอย่างเช่น ในเขตสหกรณ์การเกษตรสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในเขตสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และในเขตสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่เป็นต้น ซึ่งสมาชิกมีงานทำตลอดปีและมีรายได้สูงชีวิตความเป็นอยู่ของเขาเหล่านั้น ก็ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นทางด้านการกินอยู่ การศึกษาของบุตรหลาน และการรักษาพยาบาลของครอบครัวตลอดจนสวัสดิการอื่นด้วย

ฉะนั้น จึงควรอย่างยิ่งที่ปัจจุบันจะสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ให้เจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยช่วยเหลือในด้านวิชาการ ด้านการศึกษาและเผยแพร่อบรม ตลอดจนช่วยเหลือในด้านเงินทุน และด้านต่าง ๆ เพื่อให้ เกิดการสหกรณ์ สามารถเจริญเติบโตขึ้นมาได้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ ซึ่งเป็นวิธีการที่สงบสุขที่สุดและดีที่สุด (มัชฌิมา., 2550)

2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจรให้ได้ผลดี โรงเรียนจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ และขั้นตอน การปฏิบัติงานของกิจกรรมสหกรณ์ ทั้ง 4 กิจกรรมดังนี้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

1) **กิจกรรมร้านค้า** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกปฏิบัติจริงในการรวมกลุ่มเลือกซื้อสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจกัน

1.2 เพื่อให้สมาชิกรู้จักประหยัดคอดคอมและใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น
การดำเนินงานกิจกรรมร้านค้า อาจมีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ
2. รวบรวมเงินทุนจากแหล่งเงินทุน ดังนี้ ค่าหุ้น และเงินออมทรัพย์
3. จัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก
4. รับซื้อผลผลิตจากสมาชิกฝ่ายส่งเสริมการผลิต เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกหรือ

บุคคลภายนอก

2) กิจกรรมออมทรัพย์และเงินทุน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์
บริการรับฝากเงินหรือระดมทุนจากสมาชิกเพื่อนำเงินดังกล่าวมาเป็นทุนดำเนินการสหกรณ์ โดย
วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักประหยัดและเก็บออม
- 2.2 เพื่อให้สมาชิกให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 2.3 เพิ่มฝึกให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ

รูปแบบการออมทรัพย์

กิจกรรมการออมทรัพย์และเงินทุนสมาชิกดำเนินการได้ใน 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การออมทรัพย์เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินที่ได้จากการหารายได้พิเศษเงินที่เหลือจาก
การใช้จ่ายประจำวันมาฝากกับสหกรณ์ โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่เหมาะสมซึ่ง
สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะคือ

1.1 การฝากเงินจากสมาชิกจัดให้มีหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อฝึกให้
สมาชิกเป็นคนละเอียดรอบคอบสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น จัดให้มีสมุดเงินฝาก ใบ
ฝากเงิน ใบถอนเงิน เป็นต้น

1.2 การระดมเงินทุน โดยการขายหุ้นให้แก่สมาชิก เพื่อนำเงินหุ้นที่ได้ไปลงทุน
ในกิจการร้านค้าสหกรณ์ควรส่งเสริมให้มีการระดมเงินทุนตลอดปี เพื่อให้โอกาสสมาชิก
สามารถซื้อหุ้นได้ตามกำลังความสามารถของแต่ละคนและสหกรณ์สามารถมีเงินทุนดำเนินการ
เพิ่มขึ้น

2. ให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุน เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้จากการฝึกปฏิบัติ
จริงในกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ หรือจากการทำอาชีพพิเศษอื่น

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรมการออมทรัพย์และเงินทุนมีวิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน การถอนเงิน เงินค้ำหุ้น การปันผล
2. แต่งตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ดำเนินการ
3. รับฝากเงินจากสมาชิก
4. รณรงค์เพื่อระดมทุนด้วยวิธีการต่าง ๆ
  - 4.1 จัดสัปดาห์ออมทรัพย์
  - 4.2 รับฝากเงินในห้องเรียน
  - 4.3 ให้รางวัลสมาชิกที่มียอดเงินฝากตามเป้าหมาย ฯลฯ
5. พิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุน

3) กิจกรรมส่งเสริมการผลิต

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกปฏิบัติจริง ในกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรมพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 3.1 เพื่อปลูกฝังสมาชิกให้มีความรักการทำงาน
- 3.2 เพื่อปลูกฝังสมาชิกให้มีความขยันและอดทนมีความรับผิดชอบ
- 3.3 เพื่อปลูกฝังนิสัยในการทำงานร่วมกัน รูปแบบการส่งเสริมการผลิต กิจกรรมส่งเสริมการผลิตอาจจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบดังนี้

3.3.1. บูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น กลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 และกลุ่มประสบการณ์พิเศษวิชาที่เกี่ยวกับการ ดำรงชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

3.3.2. กิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกหารายได้จากการทำกิจกรรม พิเศษของแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มตามความสามารถ ทั้งใน โรงเรียนและที่บ้าน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การผลิตสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

โรงเรียนส่งเสริมให้สมาชิกมีผลิตผลของตนเองได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้นร่วมกันวางแผนการผลิตโดย
  - 1.1 ฝึกปฏิบัติจริงตามกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละชั้น โดยอาจให้เป็นชั้นราย กลุ่ม หรือรายบุคคลได้ตามความเหมาะสม
    - 1.2 เลือกกิจกรรมการผลิตที่สมาชิกในกลุ่มสนใจ เช่น การเกษตร งานหัตถกรรม
      - 1.2.1 เสนอรายละเอียดของโครงการ หรือกิจกรรมต่อกรรมการฝ่ายเงินทุน เพื่อขอกู้เงินมาลงทุน โดยมีครูประจำวิชา ครูที่ปรึกษา หรือครูผู้ปกครองเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ

1.2.2 คำเนินการผลิตตามงานและกิจกรรมที่วางโดยครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือติดตามดูแลปฏิบัติงาน

1.2.3 จำหน่ายผลผลิตที่ได้ให้แก่ร้านค้าของสหกรณ์โครงการอาหารกลางวันหรือตลาดในหมู่บ้าน

1.2.4 ส่งคืนเงินยืมให้แก่สหกรณ์และแบ่งผลกำไรจากการผลิต

1.2.5 ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนำเงินรายได้จากการผลิตไปฝากออมทรัพย์หรือเพิ่มหุ้น

4) กิจกรรมสวัสดิการ

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกเอื้อเฟื้อ รู้จักการแบ่งปัน มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเป็นผู้เสียสละตลอดจนรับผิดชอบร่วมกัน ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการจัดสวัสดิการดังนี้

4.1 มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกสหกรณ์ เช่น การทัศนศึกษา

4.2 มีการจัดสวัสดิการเพื่อการศึกษา เช่น การมอบทุนการศึกษา

4.3 มีการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เช่น ทุนพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4.4 มีการจัดสวัสดิการเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น ทุนสำหรับซื้อของเยี่ยมผู้ปกครองที่เจ็บป่วย

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร ทั้ง 4 กิจกรรม เปรียบเสมือนห้องทดลองสำหรับนักเรียน ที่จะได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติจริง ปลูกฝังการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินกิจกรรม เรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง และเอื้อเฟื้อทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เป็นการจัดให้นักเรียนมาร่วมกันดำเนินงานในกิจการสหกรณ์ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามแนวทางของสหกรณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรจัดสำหรับการดำเนินงานสหกรณ์ในโรงเรียน ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ในสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้ (learning) เป็นกระบวนการสำคัญที่สุดที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป้าหมายของการศึกษาและการเรียนรู้ก็เพื่อแก้ไขปัญหา และความทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ดีไม่ได้เกิดจากวิธีสอนที่ดี การสอนเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งที่ครูจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีการแสดงออกที่มองเห็นคุณภาพเป็นรูปธรรม (Performance Standard) ซึ่งการแสดงออกของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากแรงขับภายในและจิตใจ ภายในของตน สมรรถนะและจิตวิญญาณทั้งด้านความรู้ ความคิดรวบยอด และหลักการกระบวนการคิด วิธีการคิด หรือวิธีการเรียนรู้ที่ตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ครูผู้สอน มีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ เป็นผู้ประสานการเรียนรู้ เป็นนักจิตวิทยาและเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการเรียนที่หลากหลาย จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ใช้การวัดประเมินผลเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ ความก้าวหน้าของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์ รู้จากการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ใช้กระบวนการทางปัญญา การถ่ายโอนความรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ใช้กระบวนการทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการสมองเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนด (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

3.2 การจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

แม้ว่าประเทศไทยจะเริ่มจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์มานานกว่า 90 ปีแล้วก็ตาม แต่สหกรณ์ในประเทศไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจและขาดความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์นั่นเองซึ่งในเรื่องนี้ (จันประเทือง., 2542) (จำริญ จันทรประเทือง, 2542: 14) กล่าวไว้ว่า ความล้มเหลวตั้งแต่แรกของการสหกรณ์นั้นเนื่องมาจากขาดการให้ความรู้ที่ถูกต้อง และการชี้แนะ

แก่ประชาชนในเรื่องวิธีปฏิบัติของสหกรณ์โดยส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะสิทธิและผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ แต่ไม่ได้เอ่ยถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสหกรณ์นอกจากนี้ยังให้ทัศนะว่ารัฐบาลควรดำเนินการเผยแพร่ความรู้ด้านสหกรณ์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางและควรจัดให้มีการสอนวิชาสหกรณ์ในสถาบันการศึกษาเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทางปฏิบัติในหลักและวิธีการสหกรณ์

จากเหตุผลสำคัญดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ ได้ริเริ่มจัดกิจกรรมสหกรณ์ขึ้นเพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิกโดยตรง

1. ความหมายของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน มีความหมาย ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหกรณ์ซึ่งได้จัดขึ้นในโรงเรียนในทุกรูปแบบ กล่าวคือ อาจเป็นรูปแบบสหกรณ์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้ (จันประเทือง., 2542)

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักงานข้าราชการครู (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2541: 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดกิจกรรมตามประเภทต่าง ๆ ของสหกรณ์โดยมุ่งประโยชน์ทางการศึกษาเป็นประการสำคัญ เงินที่ใช้ในกิจกรรมสหกรณ์เรียกว่าเป็นกิจกรรมสหกรณ์มิใช่เงินบำรุงการศึกษา และอยู่นอกการควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ

สหกรณ์โรงเรียน คือ สมาคมของเด็กประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งที่กำลังเรียนและจบไปแล้วด้วยการทำงานของพวกเขาเป็นอิสระ รายได้การแนะนำของครูเป็นธุรกิจเล็ก ๆ ที่ขายสิ่งของจำเป็นที่ใช้ในโรงเรียนจุดมุ่งหมายก็เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับสหกรณ์มากกว่าด้านเศรษฐกิจโดยตรง (จันประเทือง., 2542) จากความหมายที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน หมายถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน โดยใช้หลักการและวิธีการของสหกรณ์แต่ละประเภทกิจกรรมที่จัดขึ้นนี้ อาจเป็นสหกรณ์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนนี้ให้เยาวชนได้มีความรู้และมีประสบการณ์ทางด้านสหกรณ์มากกว่าที่จะมุ่งแก้ ปัญหาเศรษฐกิจ

2. จุดมุ่งหมายของกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 12) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

- 2.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์สหกรณ์
- 2.2 เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดอุดมการณ์

สหกรณ์

2.3 เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ได้

2.4 เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนครูและนักเรียนสามารถปฏิบัติตามบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ที่กำหนดให้ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ., 2561) ได้กำหนดให้สถานศึกษาให้มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา โดยมีนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาเป็นสมาชิก และอาจให้บุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาเข้าเป็นสมาชิกด้วยก็ได้

3. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงประโยชน์ไว้ดังนี้

3.1 นักเรียนประถมศึกษามีความรู้ความเข้าใจ หลักการอุดมการณ์สหกรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 นักเรียนประถมศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับสหกรณ์โดยการปฏิบัติจริง

3.3 นักเรียนประถมศึกษาได้พัฒนาลักษณะนิสัยโดยการรู้จักพึ่งตนเองซื่อสัตย์ และร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ. ศ. 2521

3.4 เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปบูรณาการหรือใช้ร่วมกับกิจกรรมคนอื่น ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมการจัดอาหารกลางวัน เป็นต้น

3.5 กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนเป็นการเผยแพร่แนวคิดและอุดมการณ์ของสหกรณ์

(จันประเทือง., 2542) ได้เสนอโครงสร้างกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านธุรกิจ กิจกรรมด้านนี้ ได้แก่ การซื้อขายการบัญชีและการเงินการควบคุมคลังสินค้า การควบคุมการผลิต การบริการต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันการทำน้ำที่เป็นสื่อหรือตัวแทนการจำหน่ายสินค้าหรือผลผลิตทางด้านหัตถกรรมการเกษตรของสมาชิก เป็นต้น สหกรณ์ควรจะได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อผลิตสินค้าตามที่สหกรณ์ต้องการ

2. กิจกรรมทางการศึกษาได้แก่

2.1 การเรียนการสอนในหลักสูตร เช่น การสอนวิชาสหกรณ์การสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมสหกรณ์ โดยเน้นการฝึกอุปนิสัยที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้และเศรษฐกิจที่ดีต่อสหกรณ์การประหยัด ลักษณะผู้ประกอบการ การเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการศึกษานอกชั้นเรียนควรจัดให้มีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางสหกรณ์ เช่น การสอนวิชาชีพเป็นพิเศษ การทัศนศึกษาเกี่ยวกับสหกรณ์ การส่งนักเรียนไปฝึกงานที่สหกรณ์อื่น

2.3 กิจกรรมทางด้านการเผยแพร่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์แก่ชุมชน การบริการชุมชน การออกข่าวสารการสหกรณ์ เป็นต้น

2.4 แนวทางการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 อ้างถึงใน โสพิน ปั่นกาญจนโต , 2550: 43-48) กล่าวถึง การดำเนินงาน โครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาว่า ควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจข้อมูลและความพร้อม ในเรื่องต่อไปนี้

1. บุคลากรที่จะดำเนินงานอันประกอบด้วย ครู ภารโรง ผู้ปกครอง กรรมการศึกษาและนักเรียน
2. ทุนหรืองบประมาณในการดำเนินงานเช่นเงินงบประมาณเงินบริจาคเงินมูลนิธิต่าง ๆ เนื่องจากหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐ โรงเรียนหาทุนเอง ทุนจากการซื้อหุ้นของสมาชิก
3. วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น ตู้ โต๊ะ สมุดบัญชี เป็นต้น
4. สถานที่ที่จะจัดทำสหกรณ์โรงเรียน
5. จำนวนนักเรียนที่จะเข้าเป็นสมาชิก
6. ความร่วมมือของครู และผู้ปกครอง
7. แหล่งที่จะซื้อสินค้าต่าง ๆ เข้ากิจกรรมสหกรณ์

ขั้นที่ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อให้การจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนได้ผลตามจุดมุ่งหมายโรงเรียน ควรมีคณะกรรมการชุดหนึ่งเพื่อกำหนดนโยบายควบคุมดูแล แนะนำให้คำปรึกษาดูจดจรรยาทางสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้การดำเนินงาน โครงการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการเป็นผู้แต่งตั้ง

คณะกรรมการโครงการกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนควรประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่เป็นกรรมการดำเนินงาน
2. ตัวแทนคณะครูเป็นที่ปรึกษาและตรวจสอบบัญชี
3. ตัวแทนกรรมการศึกษาเป็นที่ปรึกษา
4. ผู้สนใจอื่นในท้องถิ่นเป็นกรรมการที่ปรึกษา
5. ให้คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์ สุจริตความเหมาะสมแก่หน้าที่ เสนอหัวหน้าสถานศึกษา เพื่อให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้แต่งตั้งเป็นผู้จัดการ

6. คณะกรรมการดำเนินการเลือกสมาชิกเป็นเหรียญ 1 คน คณะกรรมการดำเนินการเลือกสมาชิกเป็นนายทะเบียน 1 คน คณะกรรมการดำเนินการเลือกสมาชิกเป็นประชาสัมพันธ์ 1 คน

ขั้นที่ 3 ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานหลังจากแต่งตั้งคณะกรรมการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน แล้วโรงเรียนควรจะได้นัดประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวางแผนจัดการเรื่องที่สำคัญ ๆ ซึ่งน่าจะให้ที่ประชุมร่วมพิจารณาต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย
2. วิธีการและรูปแบบในการจัดการ
3. พิจารณาตัวบุคคลรับผิดชอบ
4. กำหนดราคาสินค้า
5. ควบคุมเกี่ยวกับการเงิน
6. เรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาเฉพาะแต่ละท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 ประชุมผู้ปกครอง ครู และนักเรียน

การดำเนินงานในขั้นนี้ เพื่อชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้ทราบและที่สำคัญที่สุด เพื่อทางโรงเรียนจะขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ให้ช่วยกันสนับสนุนหรือปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตน เพื่อให้โครงการกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนดำเนินไปโดยราบรื่น ในการประชุมบุคคลแต่ละกลุ่มทางโรงเรียนควรชี้แนะให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ตระหนักถึงความสำคัญของโครงการนี้จะมีผลกระทบกับให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 การเตรียมดำเนินงานตามโครงการ

ในขั้นนี้ถือเป็นขั้นตอนที่โรงเรียนจะต้องเตรียมการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในแต่ละวันให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทางโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มภารกิจ แต่ละวันจนกระทั่งโรงเรียนเลิกปิดทำการสอนในแต่ละวัน โรงเรียนจะต้องจัดเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยคำนึงถึงสภาพของโรงเรียนด้วยดังนี้

1. สถานที่ที่จะทำกิจกรรมสหกรณ์ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
  - 1.1 เป็นศูนย์กลางที่สมาชิกจะซื้อหรือใช้บริการสะดวกหาง่าย
  - 1.2 ปลอดภัยในการเก็บรักษาสินค้าปิดให้มีฉิดไม่มีหนู สุนัข แมลง ตลอดจนป้องกันการขโมยหรือถูกก่อกวนแกล้ง
  - 1.3 สถานที่จำหน่ายหรือบริการสมาชิกควรตกแต่งให้สวยงามเพื่อจูงใจในการใช้บริการ
2. อุปกรณ์เครื่องใช้
  - 2.1 ตู้เก็บสินค้าควรแข็งแรงและตู้โชว์ควรจัดของให้เรียบร้อยสวยงามจูงใจผู้ให้บริการ
  - 2.2 โต๊ะทำงานควรมีไว้เพื่อทำบัญชีและเคาน์เตอร์ควรตกแต่งให้สวยงามและใช้ประโยชน์ได้ดี

- 2.3 ผู้เก็บเอกสารต่าง ๆ ควรติดก๊วยแจให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันเอกสารสูญหาย
3. การโฆษณาจูงใจให้บริการ และวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ของสหกรณ์
4. การกำหนดตัวบุคคลที่จะมาทำงานในสหกรณ์ในแต่ละวัน ควรกำหนดให้ชัดเจน
5. การกำหนดเวลาบริการ ควรกำหนดในตอนเช้าก่อนเข้าเรียนเวลา พักกลางวันและตอนเย็น
6. การทำบัญชีเป็นหัวใจของสหกรณ์จะต้องรอบคอบให้เป็นปัจจุบัน และถูกต้อง การปิดบัญชีของเจ้าหน้าที่แต่ละครั้งมีการลงชื่ออย่างถูกต้อง เช่น การซื้อสินค้าต้องลงบัญชีให้ถูกต้อง ตรวจสอบคุณภาพของสินค้าต้องทำอย่างรอบคอบเป็นมาตรฐาน
7. การจัดทำบัญชีต้องทำปีละ 1 ครั้งก่อนการจัดประชุมใหญ่ทุกปี

ขั้นที่ 6 การดำเนินงานประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขโครงการ

หลังจากที่โรงเรียนได้เตรียมทุกอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในขั้นนี้ก็ถึงขั้นลงมือปฏิบัติครั้งแรกต้องประสบปัญหาแน่นอนแต่ก็ควรจะหยิบยกเอาปัญหาที่พบเห็นมาเป็นบทเรียนสำหรับแก้ไขในวันต่อไปสิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ เมื่อโรงเรียนพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรแล้วให้รับดำเนินการแก้ไขทันทีอย่าปล่อยเอาไว้ ปัญหาอุปสรรคใดสุดวิสัยที่ทางโรงเรียนจะแก้ไขได้ก็นำไปปรึกษาหารือคณะกรรมการดำเนินงานเมื่อได้ข้อยุติใด ๆ ทางโรงเรียนก็นำมาทดลองปฏิบัติจัดทำปรับปรุงใช้

(สำนักงานข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา., 2541) สรุปแนวทางการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาไว้ว่า

1. ให้โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ขึ้น โดยมีครูอาจารย์นักเรียนและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียนเป็นสมาชิก
2. เมื่อโรงเรียนได้จัดกิจกรรมขึ้นให้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดีเจ้าสังกัดแล้วแต่กรณีและเมื่อล้มเลิกการจัดกิจกรรมสหกรณ์ก็ให้รายงานเช่นเดียวกัน สำหรับ โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดให้รายงานผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หรือผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี
3. ให้จัดทำบัญชีตามวิธีการของสหกรณ์แต่ละประเภทและให้อยู่ในความควบคุมดูแลของโรงเรียน
4. ให้โรงเรียนที่จัดทำกิจกรรมสหกรณ์ รายงานผลการดำเนินงาน สถานะทางการเงินและงบดุลจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดีเจ้าสังกัดแล้วแต่กรณีหลังจากประชุมใหญ่ของทุกปี

3.3 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน (เป็นกาญจน โต., 2550) คือ

1. การจัดตั้งการจัดกิจกรรมสหกรณ์
2. การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์
3. การประเมินผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์
4. พัฒนาการจัดกิจกรรมสหกรณ์

3.3.1 การจัดตั้งการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ในการจัดตั้งการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ประชุมทำความเข้าใจแก่ คณะครู นักเรียน นักการภารโรง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ในสาระ

- 1.1 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน
- 1.2 เหตุผลและความจำเป็นของการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน
- 1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีสหกรณ์ในโรงเรียน
- 1.4 วิธีดำเนินการของสหกรณ์โรงเรียน
- 1.5 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) แต่งตั้งคณะกรรมการริเริ่มเพื่อดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ในโรงเรียน ซึ่งอาจประกอบด้วยครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ครูผู้สอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพครูผู้รับผิดชอบงานอาหารกลางวัน ครูการเงินและบุคคลอื่น ๆ ที่เหมาะสมโดยให้คณะกรรมการริเริ่มมีหน้าที่ดังนี้

2.1 ศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2527

2.2 ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนอื่น ๆ

2.3 ศึกษาสถานภาพปัจจุบันปัญหาความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และพิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสม

2.4 จัดทำโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

- 3) จัดทำร่างข้อบังคับโดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปได้แก่

3.1.1 ชื่อของสหกรณ์

3.1.2 ที่ตั้งของสหกรณ์

3.1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์

3.2 สมาชิกภาพ

3.2.1 คุณสมบัติของสมาชิก

3.2.2 วิธีการสมัครเข้าเป็นสมาชิก การชำระค่าธรรมเนียม

3.2.3 การหมดสมาชิกภาพ

3.2.4 กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหนี้สินที่รับผิดชอบ

3.3 ทุน

3.3.1 กล่าวถึงมูลค่าหุ้น ค่าธรรมเนียม ค่าปรับเงินส่วนเกิน เงินกู้ยืมเงิน
อุดหนุนเงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ

3.3.2 ข้อจำกัดในการถือหุ้นของสมาชิก ว่าสมาชิกแต่ละคนจะถือหุ้นได้เท่าใด

3.3.3 การถอนหุ้นและการโอนหุ้น

3.3.4 เงื่อนไขในการรับฝากเงิน

3.3.5 การจัดการและการรักษาเงิน

3.3.6 การทำบัญชี

3.3.7 การควบคุมเงินที่ให้สมาชิกกู้ยืม

3.4 กำหนดอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบภายในเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม
สหกรณ์

3.5 การจัดการ

กำหนดวิธีการประชุม การดำเนินการประชุม การบันทึกการประชุมซึ่งการ
กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและสิทธิของคณะกรรมการเจ้าหน้าที่และสมาชิกโดยละเอียด

3.6 การบัญชี

3.6.1 กำหนดให้มีสมุดบัญชี และใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ ตามความจำเป็น
และความเหมาะสม

3.6.2 กำหนดการรายงานทางบัญชีซึ่งอาจเป็นระยะ 6 เดือนหรือ 1 ปี

3.6.3 หลักการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

3.6.4 หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับกำไรและขาดทุน

3.6.5 หลักการปรับปรุงและการกำหนดการทางบัญชี

3.6.6 กำหนดบทลงโทษที่เกี่ยวกับการเงิน

3.7 เบ็ดเตล็ด

3.7.1 การแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ

3.7.2 การแก้ไขข้อบังคับ

3.7.3 เครื่องหมายของสหกรณ์

3.7.4 การเก็บรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์

4) การประชาสัมพันธ์

4.1 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อบังคับ และสาระสำคัญของการดำเนินงานอื่น ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.2 เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิก

5) ประกาศรับสมาชิก

5.1 ครู นักเรียน นักการภารโรง ยื่นใบสมัครสมาชิก

5.2 จัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน และรายงานผลการจัดตั้งต่อผู้อำนวยการ
การประถมศึกษาจังหวัด

5.3 รวบรวมหุ้น

6) การจัดอาคารสถานที่และอุปกรณ์

จัดให้มีอาคารสถานที่และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับลักษณะ ประเภท และ
ขนาดของกิจกรรมสหกรณ์ ที่โรงเรียนจัด เช่น ห้อง/มุม/อาคารเอกเทศ

7) จัดประชุมใหญ่สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์

คณะกรรมการริเริ่มสหกรณ์ทุกคนเข้าร่วมประชุม

1. พิจารณาร่าง ข้อบังคับ ของคณะกรรมการริเริ่ม เพื่อประกาศเป็นข้อบังคับ
ของกิจกรรมสหกรณ์

2. เลือกตั้งกรรมการดำเนินการโดยการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์
ได้รับการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ประกอบด้วยกรรมการอย่างน้อย 5 คน ได้อย่างมาก
ที่สุดไม่เกิน 25 คน

คณะกรรมการดำเนินการที่รับเลือกตั้ง พิจารณาเลือกประธาน 1 คน รองประธาน 1
คนหรือหลายคน เลขานุการ 1 คน อธิบดี 1 คน นายทะเบียนและผู้ช่วยนายทะเบียน ตำแหน่งละ 1
คน นอกนั้นเป็นกรรมการ

3.3.2 การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์

1) หลักการจัดโครงการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียน
ประถมศึกษาได้เข้าใจการสหกรณ์ และสามารถนำแนวคิดของการสหกรณ์ไปใช้ประโยชน์ในการ
ดำเนินชีวิตการจัดทำโครงการเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น มีหลักที่ควรพิจารณาดังนี้

2) สำรวจความต้องการและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

การจัดทำโครงการใด ๆ นั้น จะต้องสำรวจว่าโรงเรียนมีความต้องการและความจำเป็นหรือไม่เพียงใด สำหรับโครงการเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น

3) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน การจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์นั้นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน โดยจะต้องคำนึงถึงทางด้านปริมาณและคุณภาพในด้านปริมาณนั้นจะต้องกำหนดให้พอเหมาะกับสภาพของโรงเรียนและความเป็นไปได้ของโครงการ เข้าใจเจตคติและการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มิใช่คำนึงถึงแต่ด้านรายได้ของโรงเรียน หรือประโยชน์ตอบแทนด้านวัตถุ

4) กำหนดวิธีการดำเนินการให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถของโรงเรียน

โรงเรียนจำเป็นจะต้องกำหนดวิธีดำเนินการให้เหมาะสมสภาพแวดล้อมของโรงเรียนความพร้อมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนและขีดความสามารถของโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมระดับต่าง ๆ การกำหนดขอบข่ายการดำเนินงานจะต้องไม่กว้างขวางเกินกว่าที่โรงเรียนจะรับภาระได้

5) จัดบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานในโครงการตามความสมัครใจและแบ่งความรับผิดชอบให้เหมาะสม

6) มีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ การติดตาม และประเมินผลโครงการเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน และการปรับปรุงรูปแบบของโครงการในอนาคต โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการประเมินผลโครงการอย่างสม่ำเสมอ

3.3.3 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมสหกรณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนสหกรณ์จะดำเนินการควบคู่กันไป โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักการทฤษฎีในกิจกรรมการเรียนการสอน และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมสหกรณ์หลังจากนั้นโรงเรียนจะต้องประเมินผล ทั้งภาคความรู้ และภาคปฏิบัติจริงจากกิจกรรมสหกรณ์ หากผลการประเมินไม่เป็นที่พอใจจะต้องมีการปรับปรุงการดำเนินการในส่วนที่เป็นปัญหา แต่ถ้าผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจนั้นแสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนด โรงเรียนสามารถที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไปสู่การจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร ซึ่งจะบูรณาการการเรียนการสอนและกิจกรรมสหกรณ์เข้าด้วยกัน

เพื่อให้กิจกรรมสหกรณ์สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และการควบคุมเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกจึงเลือกคณะกรรมการเป็นตัวแทนตน เรียกว่า คณะกรรมการดำเนินการ

ในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์นั้น คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเลือกจัดการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ จากสมาชิก ยกเว้นผู้จัดการอาจเลือกจากคณะกรรมการดำเนินการก็ได้ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการการควบคุมการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์นั้น สมาชิกสามารถตรวจสอบและควบคุมผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการ ได้จากการประชุมใหญ่

การประชุมใหญ่ คือ การประชุมของสมาชิกสหกรณ์ ผู้แทนสมาชิกทั้งหมด การประชุมใหญ่จะต้องจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งที่ประชุมใหญ่มีอำนาจสูงสุดในการพิจารณา วินิจฉัยปัญหาทุกอย่าง ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกิจการสหกรณ์และรวมถึงในหัวข้อต่อไปนี้

1. รับทราบเรื่องการรับสมาชิกใหม่และออกจากสหกรณ์
2. กำหนดวงเงินซึ่งสหกรณ์อาจกู้ยืมสำหรับปีหนึ่ง ๆ
3. กำหนดค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงของกรรมการดำเนินการและตำแหน่งงานอื่น ๆ

ตามที่เห็นสมควร

4. เลือกตั้งกรรมการดำเนินการหรือถอดถอนกรรมการดำเนินการทั้งคณะหรือรายตัว
5. เลือกตั้งและถอดถอนผู้ตรวจสอบกิจการ
6. พิจารณาอนุมัติงบดุลและรายงานประจำปี
7. จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
8. พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ
9. พิจารณากำหนดนโยบายการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของ

กิจกรรมสหกรณ์

10. พิจารณารายงานผู้ตรวจสอบกิจการ

11. พิจารณาให้ความร่วมมือและประสานงานกับกิจกรรมสหกรณ์อื่น ๆ

ดังนั้น สมาชิกทุกคนพึงตระหนักถึงความสำคัญในการประชุมใหญ่ และร่วมประชุมทุก ครั้งอย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์จะบรรลุวัตถุประสงค์มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้ามาก น้อยเพียงใดนั้นสมาชิกต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสหกรณ์

1. สมาชิก

1.1 สิทธิของสมาชิก คือ อำนาจหน้าที่สมาชิกจะกระทำการใด ๆ ได้ในสหกรณ์หรือ ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ดังนี้

1.1.1 มีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่ รวมทั้งการเข้าชื่อเรียกประชุมวิสามัญ รวมทั้งมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและออกเสียงลงคะแนน

1.1.2 มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการ ประธานกรรมการ หรือกรรมการ และเลขานุการ

1.1.3 มีสิทธิสอบถามกิจการ และข้อบังคับระเบียบ รวมทั้งรายงานกิจการงบดุลของสหกรณ์และเอกสารต่าง ๆ ของคนกับสหกรณ์

1.1.4 มีสิทธิในการใช้บริการธุรกิจจากสหกรณ์

1.2 หน้าที่ของสมาชิก

หน้าที่ของสมาชิก คือ ภารกิจที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติ หรือกระทำตามหากไม่ปฏิบัติตามแล้วจะได้รับการลงโทษดังนี้

1.2.1 ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและมติของที่ประชุม

1.2.2 เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

1.2.3 อุดหนุนหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์

1.2.4 ควบคุมดูแลกิจการสหกรณ์

1.2.5 มั่นศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับและกฎหมายสหกรณ์

1.2.6 ประพฤติตนเป็นคนดี

2. คณะกรรมการที่ปรึกษา

คือ หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบ โครงการ ครูผู้รับผิดชอบเรื่องการเงินของโรงเรียน และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและเสนอแนะแก่สมาชิกคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ทุกแผนก

3. คณะกรรมการดำเนินงาน

คือ นักเรียนที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ จำนวน ไม่น้อยกว่า 5 คน และไม่เกิน 25 คน ด้วยสมาชิกไว้วางใจให้ควบคุมดำเนินงานของสหกรณ์แทนคนมีหน้าที่ ดังนี้

3.1 ดำเนินการในเรื่องรับสมาชิกและสมาชิกออกจากสหกรณ์

3.2 ควบคุมการทำงานของสหกรณ์

3.3 กำหนดนโยบายการดำเนินงานของสหกรณ์

3.4 ดำเนินเรื่องการจ้างและเลิกจ้างพนักงานสหกรณ์

3.5 จัดให้มีการตรวจสอบหลักฐานทางบัญชีและการเงิน

3.6 พิจารณางบรายจ่ายของสหกรณ์แล้วนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อขออนุมัติ

3.7 กำหนดระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์

3.8 จัดทำบุคคลเพื่อให้ผู้ตรวจสอบกับจัดทำรายงานประจำปี เพื่อเสนอที่ประชุมใหญ่ในคราวที่เสนอของบุคคล

3.9 พิจารณาเรื่องการฝากหรือวางเงินทุนเงินของสหกรณ์

3.10 วิเคราะห์และปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ผู้สอบบัญชี พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

3.11 ปกป้องรักษาสิทธิหรือดำเนินการพิจารณาโทษในคดีเกี่ยวกับกิจการสหกรณ์

4. ผู้ตรวจสอบกิจการ

คือ ครู และนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้ตรวจสอบกิจการทั้งปวงของกิจกรรมสหกรณ์แล้วเสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการในคราวประชุมประจำเดือน และเสนอผลการตรวจสอบประจำปี ต่อที่ประชุมใหญ่สามัญของสมาชิกสหกรณ์

5. ผู้จัดการ

คือ นักเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการจะต้องรับผิดชอบในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเกี่ยวกับวางแผนการบริหารงานบุคคลกรประสานงานการควบคุมงานมีหน้าที่ ดังนี้

5.1 ศึกษาและเสนอแนะคณะกรรมการเกี่ยวกับการวางแผนนโยบาย ปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้

5.2 ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประจำวัน และรับผิดชอบเรื่องการเงินและบัญชี

5.3 รักษาผลประโยชน์ของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

5.4 ส่งเสริมให้สมาชิกใช้บริการของสหกรณ์

5.5 จัดให้มีการสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์กับบุคคลภายนอก

5.6 รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

5.7 ควบคุมดูแล ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแผนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ

6. ฝ่ายการเงิน

ฝ่ายเงินทุนมีหน้าที่ดังนี้

6.1 จัดให้มีการออมทรัพย์

6.2 พิจารณาให้สินเชื่อแก่แผนกส่งเสริมการผลิตแผนกร้านค้า

6.3 ให้ความรู้ข่าวสารและข้อมูลแก่สมาชิกในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการการเงินและอื่น ๆ

7. ฝ่ายร้านค้า

ฝ่ายร้านค้ามีหน้าที่ดังนี้

7.1 จัดหาสินค้าตามที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

7.2 รับซื้อผลผลิตของสมาชิกไปจำหน่าย

7.3 ให้ความรู้ข่าวสารและข้อมูลแก่สมาชิกสหกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายดูแลการค้า
ดูแลการชำระเงิน ทุนสำรองการบัญชีฯลฯ

8. ฝ่ายส่งเสริมการผลิต

ฝ่ายส่งเสริมการผลิตมีหน้าที่ดังนี้

8.1 ส่งเสริมให้สมาชิกทำการผลิตเพื่อหารายได้โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (งานเลือก) เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเกษตร และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

8.2 ให้ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์ ในเรื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูกการบำรุงดิน การเพิ่มผลผลิตการถนอมอาหาร

9. ฝ่ายการเงินและบัญชี

ฝ่ายการเงินและบัญชีมีหน้าที่ดังนี้

9.1 ควบคุมการเบิกจ่ายเงินและการรับจ่ายเงิน

9.2 จัดทำบัญชีต่าง ๆ ของกิจกรรมสหกรณ์และเก็บรักษาเอกสารทางการเงินและบัญชี

9.3 จัดทำงบดุลและกำไรขาดทุนของกิจกรรมสหกรณ์

9.4 จัดทำทะเบียนสมาชิก และการถือหุ้นทะเบียนทรัพย์สินถาวร

9.5 จัดทำและควบคุมประมาณการรายจ่ายของกิจกรรมสหกรณ์การประเมินผล กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

3.3.4 การประเมินผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์

จัดการดำเนินงาน โครงการกิจกรรมสหกรณ์ในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะ
ละเอียดไม่ได้ คือ การประเมินผลโครงการเพื่อจะได้ทราบว่าการทำงานได้ผลเพียงใดและจะต้อง
ปรับปรุงแก้ไขเพียงใดบ้าง การประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์ควรมีแนวทางในการดำเนินงาน
ดังต่อไปนี้

1) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลต่าง ๆ เริ่มจัดทำโครงการกิจกรรม
สหกรณ์ ควรระบุไว้ให้ชัดเจน ว่าใครจะทำหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินผลโครงการ ผู้ประเมิน
โครงการประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหาร โรงเรียน จะเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการ

1.2 คณะผู้ดำเนินงาน โครงการซึ่งควรจะประเมินผลการดำเนินงานของตนเองและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นไป

1.3 คณะผู้ประเมินผล ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ประเมินผลโครงการ การประเมินผลเป็นระยะและการประเมินผลรวมของโครงการ

2) การกำหนดให้มีการประเมินผลหลายวิธี

การประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์ ควรใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี กล่าวคือ ควรใช้เครื่องมือประเมินผลหลายลักษณะ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี เช่น อาจใช้วิธีการส่งแบบสอบถามให้ตอบ ใช้วิธีการสังเกตการทำงาน หรือการสัมภาษณ์ รวมทั้ง จะต้องประเมินผลจากคนหลายกลุ่ม เช่น ขอข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในโครงการ จากนักเรียนและจากคนในชุมชน เป็นต้น

3) ประเมินผลทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ กระบวนการดำเนินงานและผลดำเนินงานผลการประเมินผลโครงการ กิจกรรมสหกรณ์จะต้องครอบคลุม ทั้งประเมินทรัพยากรต่าง ๆ ในโครงการกระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงานดังนี้

3.1 ประเมินผลทรัพยากรต่าง ๆ ในโครงการ เช่น ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ามีเจ้าหน้าที่ช่วยงานของสหกรณ์เพียงพอหรือไม่ ฐานะการเงินเป็นอย่างไร มีปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการหรือไม่ โครงการมีปัญหาในด้านทรัพยากรอย่างไรบ้าง เป็นต้น

3.2 ประเมินกระบวนการดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงานโครงการเป็นไปตามขั้นตอน ที่กำหนดไว้หรือไม่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน และคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด และร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพียงใด มีปัญหาในการติดตามประสานงานหรือไม่ อย่างไร บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างไร ในการดำเนินงานตามโครงการผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจใ้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบร่วมมือกันดี ประชาสัมพันธ์ให้ครูนักเรียนและชุมชนเข้าใจโครงการได้ดีเพียงไร

3.3 ประเมินผลการดำเนินงาน ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ผลสำเร็จของโครงการ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ผลสำเร็จของโครงการนั้นมิได้อยู่ที่วัตถุประสงค์หรือตัวเงินเพียงอย่างเดียว เช่นกัน ที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้านั้น ผลสำเร็จของโครงการไม่ได้อยู่ที่ผลกำไรของร้านสหกรณ์ จะอยู่ที่ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับว่านักเรียนมีความเข้าใจการดำเนินงานของสหกรณ์เพียงใดนักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างจริงจังหรือไม่ นักเรียนมีความสนใจสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ในด้าน

การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชุมชนก็จะต้องมีประเมินผลดูว่าชุมชนมีความสนใจกิจกรรมตามโครงการที่โรงเรียนจัดมากน้อยเพียงใด และกิจกรรมเหล่านั้นมีผลดีต่อชุมชนบ้างหรือไม่ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนก็ต้องพิจารณาว่าคณะครูได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสหกรณ์หรือไม่ นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ดีเพียงใด แนวทางการประเมินผลดังที่กล่าวมาผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกิจกรรมสหกรณ์ จึงควรร่วมกันวางแผนการประเมินผลโครงการอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

3.3.5 การพัฒนาการจัดกิจกรรมสหกรณ์

จัดการประเมินผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนพบว่า ผลการดำเนินงานยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โรงเรียนจึงวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอุปสรรคและแนวทางปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้ดีขึ้น ในกรณีที่ผลการดำเนินงานอยู่ระดับที่น่าพอใจแล้ว โรงเรียนควรพิจารณาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยอาจจะกระทำได้ 2 ลักษณะดังนี้

1) ยกกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น เช่น เพิ่มสมาชิก ระดมเงินทุน ขยายบริการให้มากกว่าเดิม เป็นต้น

2) พัฒนาไปสู่การจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

เพื่อที่จะให้การพัฒนากิจกรรมสหกรณ์บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงต้องดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

ความหมายกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร หมายถึง การจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่มีการดำเนินการ 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมการส่งเสริมการผลิต กิจกรรมสวัสดิการ

4. ข้อมูลโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สืบเนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2534 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสังเกตเห็นว่าการปลูกฝังหลักการสหกรณ์แก่เด็กและเยาวชนโดยเริ่มจากโรงเรียนเป็นอันดับแรก จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จึงได้ทรงเริ่มโครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 6 แห่ง เป็นโครงการนำร่องในปี 2534 เป็นต้นมา โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ.2553 จากการประชุมตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือและเชื่อมโยงยุทธกรรมระหว่างชุมนุมสหกรณ์ ครั้งที่ 26 วันพฤหัสบดีที่ 29 เมษายน 2553 ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ได้นำเสนอเรื่องการผลักดันหลักสูตรสหกรณ์สู่สถานศึกษา ถูกต้อง โดยให้บรรจุเนื้อหาของสหกรณ์ทุกประเภทเรียบเรียงจัดทำเป็นคู่มือการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอน และผลักดันให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเห็นชอบให้บรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ในปี พ.ศ.2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ตอบรับนโยบาย โดยได้ลงนามบันทึกความร่วมมือกับ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ คือ การสร้างและพัฒนาการเรียนรู้และทักษะการสหกรณ์สู่วิถีชีวิตประชาชนในชาติ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะเรื่องการสหกรณ์แก่ประชาชน ทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ในโรงเรียนรวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะเรื่องการสหกรณ์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน จึงได้ดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้อนุมัติแผนปฏิบัติงานและงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน โครงการโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินโครงการ ดังนี้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558 ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ภายในโรงเรียน

1.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต และครูผู้รับผิดชอบงานสหกรณ์โรงเรียน จำนวน 2 คน/เขตพื้นที่การศึกษา

1.3 จัดงบประมาณสนับสนุนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนให้ดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนให้เข้มแข็ง เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกเขต เขียนโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามเป้าหมาย

1.4 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตให้ความร่วมมือในการส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และสนับสนุนให้โรงเรียนที่มีความพร้อมในการเข้ารับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ได้แก่

1.4.1 ผู้บริหารและบุคลากรมีความพร้อมและมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมโครงการ “ต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน” เพื่อต่อยอดสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการสหกรณ์โรงเรียน แบบครบวงจร

1.4.2 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของโครงการได้

1.4.3 เป็นโรงเรียนที่มีความร่วมมือภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี ระหว่างคณะกรรมการผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนจากเครือข่ายสถานศึกษา เช่น บ้าน วัด ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

1.4.4 รายละเอียดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) ด้านการบริหารจัดการ
- 2) ด้านกระบวนการสหกรณ์โรงเรียน
- 3) ด้านคุณภาพนักเรียน
- 4) ด้านแหล่งเรียนรู้
- 5) ด้านการสร้างและขยายเครือข่าย

1.5 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตามหลักเกณฑ์โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน จากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกรายละเอียดดังนี้

1.5.1 เดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ ประชาสัมพันธ์ โครงการต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกเขต เพื่อดำเนินการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมเข้าร่วม โครงการส่งเสริมกิจการคัดเลือกมายัง สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5.2 เดือนพฤษภาคม จัดประชุมคณะกรรมการศึกษาและวิเคราะห์เกณฑ์การคัดเลือกตลอดจนดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน (จากเอกสาร)

1.5.3 เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน (จากการประเมินเชิงประจักษ์) เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจากสถานที่จริงเพิ่มเติมนอกเหนือจากเอกสารหลักฐานที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือก

1.5.4 เดือนสิงหาคม ประชุมสรุปผลการคัดเลือก และประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกให้โรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ และสาธารณชนทั่วไปรับทราบ พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนสำหรับโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกดังกล่าว

1.5.5 เดือนกันยายน รายงานผลการดำเนินโครงการต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ประจำปีงบประมาณ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน
- ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงาน โครงการ
- ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการ

ต่อยอดพัฒนากิจกรรมการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน

1.6 จัด "การอบรมสัมมนาวิชาการการสร้างสรรค์กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน อย่างครบวงจร" ให้กับโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพร้อมจะเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับเครือข่ายอย่างครบวงจรต่อไป

การอบรมให้ความรู้เชิงวิชาการโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน

1. จัดอบรมให้ความรู้เชิงวิชาการในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนอย่างครบวงจรและสร้างสรรค์ โดยคณะวิทยากรจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครูและเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ที่ดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนได้ดีเด่น

2. ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเสวนาวิพากษ์ และนำเสนอการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน รวมถึงศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนใน 4 รูปแบบ ได้แก่ สหกรณ์ร้านค้า, สหกรณ์ออมทรัพย์, สหกรณ์การผลิต, สหกรณ์สวัสดิการ

3. มีการ Workshop ในแต่ละกิจกรรม และสรุปผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปพัฒนาต่อยอดกิจกรรมได้ต่อไป

โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2

โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 จำนวน 49 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียน ในส่วนภูมิภาคกลาง จำนวน 10 โรงเรียน
2. โรงเรียน ในส่วนภูมิภาคเหนือ จำนวน 13 โรงเรียน
3. โรงเรียน ในส่วนภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 17 โรงเรียน
4. โรงเรียน ในส่วนภูมิภาคใต้ จำนวน 9 โรงเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

1. ฝึกทักษะในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งพาตนเอง เช่น ฝึกทักษะการซื้อ – ขายสินค้า การเลือกสินค้า การทำบันทึกบัญชีข้อมูล การผลิตและแปรรูป การเกษตรสมัยใหม่ ฯลฯ
2. ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบแบบแผน และเกิดความรับผิดชอบในหน้าที่ ตลอดจนการฝึกการตัดสินใจ
3. ซื่อสัตย์มีคุณภาพในราคายุติธรรม เนื่องจากรวมกันซื้อ
4. มีแหล่งจัดหาเงินทุน เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือสิ่งจำเป็น รวมไปถึงส่งเสริมให้เกิดการออมเงินเพื่ออนาคตผ่านรูปแบบของธนาคารโรงเรียน

5. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์

ปัจจัยความสำเร็จ นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารในการดำเนินธุรกิจ โดยปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน รวมทั้งส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จและเป้าหมายขององค์กร โดยปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานสหกรณ์ มีดังนี้

5.1 ด้านผู้นำ

ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ (Decision maker) เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ (มากมา., 2549)

ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่พอใจที่จะทำในสิ่งซ้ำ ๆ เหมือนแบบดั้งเดิม แต่เป็นผู้ที่ชอบเอาประสบการณ์ที่ผ่านมานำมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ที่ดีกว่าเดิมนำมาใช้กับการบริหารธุรกิจ เป็นผู้ที่เข้าถึงปัญหาและทางแก้ปัญหหา แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา (ศิริโต., 2556)

ความสำคัญ ของผู้นำ คือ การมีผู้นำที่มีความคิด อุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกัน จึงสามารถผลักดันให้ทุกคนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุผลประโยชน์และอุดมการณ์ขององค์กร (เห็นตระกูลดี., 2556)

บทบาท และหน้าที่ของผู้นำ (Leadership Roles) ผู้นำมีบทบาทและหน้าที่หลายอย่าง ผู้นำในกลุ่มคนที่ชอบเผด็จการมีหน้าที่อย่างหนึ่ง แต่ผู้นำในกลุ่มคนที่ชอบประชาธิปไตยอันมีบทบาท และหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามบทบาทและหน้าที่ทั่ว ๆ ไป ของผู้นำทุกคนในกลุ่มคนทุก

ชนิดมีตรงกันอยู่บ้าง จึงขอสรุปบทบาทและหน้าที่ของผู้นำโดยทั่ว ๆ ไปเพื่อเป็นแนวความคิดสำหรับผู้บริหารการศึกษา 14 อย่าง ดังนี้ (บรมฤทธิ์., 2533)

1. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร บทบาทที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของผู้นำ คือ บทบาทในฐานะผู้บริหาร ซึ่งประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในองค์กรหรือในฐานะผู้ประสานงานภายในกลุ่มที่ตนเป็นผู้บริหาร ผู้นำประเภทนี้คอยช่วยให้งานของบุคลากรทุกคนดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้นำจะเป็นผู้คมนาโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และรับผิดชอบคอยดูแลนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีการปฏิบัติโดยครบถ้วนถูกต้อง

2. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน โดยปกติผู้นำมาทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงานทุกชนิดเป็นคนตัดสินใจว่าบุคลากรในหมู่ของตนควรใช้วิธีการอย่างไร และใช้อะไรมาประกอบบ้าง เพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการ ผู้นำมาทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้นั้นมีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผู้นำมักจะเป็นผู้เดียวที่ทราบแผนทั้งหมดโดยอ้อมแก่คนอื่นในกลุ่มมักรู้เรื่องเฉพาะส่วนที่ตนได้รับมอบหมาย หรือรับผิดชอบแต่รู้ไม่หมดทั้งแผน

3. ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย งานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของผู้นำ คือ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหมู่คณะ และการวางแผนนโยบายส่วนมากนโยบายมาจากที่ 3 แห่งคือ

3.1 มาจากเบื้องบนหรือเจ้านายที่มีตำแหน่งสูง

3.2 มาจากเบื้องล่างคือได้มาจากคำแนะนำหรือมติของบุคลากรได้บังคับบัญชา

3.3 มาจากผู้นำของหมู่คณะนั้น ๆ

ไม่ว่านโยบายจะมาจากแหล่งใด ผู้นำมีอำนาจโดยเสรีที่จะกำหนดหรือเลือกด้วยตนเอง

4. ผู้นำในฐานะชำนาญการผู้น้อย ส่วนมากหวังพึ่งผู้นำจะทำหน้าที่คล้ายกับผู้ชำนาญการในสายวิชาชีพนั้นๆ แต่ผู้นำจะรู้เรื่องต่าง ๆ ในด้านเทคนิคไปเสียหมดทุกอย่างไม่ได้ ผู้นำในองค์กรนอกแบบหรือองค์กรรูปนัย บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญสายวิชาชีพมักจะมีบุคลากรอื่น ๆ มาหาเพื่อปรึกษาหรือขอความช่วยเหลืออยู่เสมอ โดยเป็นการขอความช่วยเหลือส่วนตัว บุคลากรผู้นั้นจึงกลายเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการอยู่ในองค์กรนั้น ๆ

5. ผู้นำในฐานะตัวแทนของกลุ่ม เพื่อติดต่อกับภายนอกเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กร หน่วยงานใดก็ตามจะพากันไปติดต่อกับภายนอกหมดทุกคนโดยตรงไม่ได้ ผู้นำที่มีคุณสมบัติเป็นที่พอใจของกลุ่มมักจะได้รับเลือกให้ไปทำหน้าที่แทนเขาก็กลายเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของกลุ่มต่อมาไม่เพียงแต่จะมีหน้าที่ติดต่อกับบุคคลภายนอกเท่านั้น แต่เมื่อบุคคลภายนอกมาเจรจาอะไรกับกลุ่มก็ต้องเข้ามาเจรจาด้านเขาอีกด้วยผู้นำประเภทนี้กลายเป็นผู้รักษาประตูของบุคลากรในกลุ่มในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ โดยปริยาย

6. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมสัมพันธ์ภายใน ผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลรายละเอียดต่าง ๆ ภายในกลุ่ม ในเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง ภายในกลุ่มก็คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั่นเอง ในบางกลุ่มไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น เช่น การจัดงานมงคลให้แก่สมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือเรื่องอะไรก็ตาม สมาชิกเจรจาผ่านหัวหน้าหรือผู้นำในบางกลุ่มผู้นำเจรจาให้หรือจะเอาใจใส่เฉพาะสมาชิกบางคนไม่ทุกคน แต่ในบางกลุ่มผู้นำก็ไม่สนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเลยก็มี ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของผู้นำเป็นคน ๆ ไป

7. ผู้นำในฐานะผู้ให้คำแนะนำและให้โทษ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอให้คุณและให้โทษแก่บุคลากรอื่น หรือมีอำนาจให้คุณให้โทษจะเป็นผู้ทรงอำนาจสำคัญ และการเป็นผู้นำในที่สุด คุณและโทษที่ว่านี้อาจจะเป็นการขึ้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือการมอบหมายงานให้มากขึ้นหรือน้อยหรือให้งานที่ยาก ๆ หรือง่าย ๆ ทำก็ได้ ทั้งนี้ ผู้บริหารที่ดีพึงระวังที่จะไม่มอบอำนาจเช่นนี้กับบุคลากรคนใดมากเกินไป เพราะความเสียหายอาจจะเกิดขึ้นกับองค์กรได้ในภายหลัง

8. ผู้นำในฐานะผู้ใกล้ชิดเมื่อมีการขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น บุคลากรคนใดคอยใกล้ชิดให้สงบและเข้าใจกันได้ บุคลากรผู้นั้นมักจะกลายเป็นผู้นำภายหลัง บางทีผู้นำประเภทนี้อาจทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาภายในด้วยตนเองเลยก็มี

9. ผู้นำในฐานะเป็นบุคคลตัวอย่าง บุคลากรที่มีความประพฤติดีจนได้รับการยกย่องเสมอว่าเป็นตัวอย่างที่ดีขององค์กรมักจะกลายเป็นผู้นำของบุคลากรอื่น ๆ ได้โดยง่ายเพราะเป็นคนที่ได้รับการนับถือจากบุคลากรสำคัญในองค์กร

10. ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนทุกชนิดมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม แต่คนหมู่มากอยู่ด้วยกันจะให้สามัคคีกันตลอดเวลา ย่อมลำบากมาก กลุ่มจึงมักมีคน ๆ หนึ่งหรือบางคนได้รับการยกย่องจากบุคคลทั้งหลายว่าเป็นตัวแทน แต่เป็นคนดีที่หาที่ติไม่ได้ของเขาซึ่งจะดีกับเขาเสมอไม่ว่าจะในโอกาสใดและจะดีด้วยกับทุกคน จะไม่มีทางกระทำการใดอันเป็นภัยต่อกลุ่มโดยเด็ดขาด คนๆ นี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มเป็นผู้นำในทำนองเดียวกับพระมหากษัตริย์ เป็นผู้นำของประเทศอำนาจที่ผู้นำเหล่านี้มีจึงสูงสุดและจิตใจคนภายในกลุ่มคนและคนทุกฝ่าย

11. ผู้นำในฐานะตัวแทน รับผิดชอบไม่แปลกเลยที่กลุ่มคนบางกลุ่มหรือบางองค์กรหรือหน่วยงานบางแห่งมีผู้นำคนหนึ่งหรือหลายคนอาสาเข้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำบางอย่างของบุคลากร บางคนในกลุ่มหรือรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนกลุ่มนั้นกระทำลงไป ด้วยเหตุนี้ บางทีในโอกาสต่อมาบุคลากรในกลุ่มจะมอบหมายให้ผู้นำมีอำนาจตัดสินใจกระทำการใด ๆ แทนตนได้ เพื่อปกป้องความผิดพลาดซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้นำของตนต้องคอยรับผิดชอบไม่ได้กระทำผิด

12. ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมการณ์ บางทีผู้นำบางคนเป็นศาสดาของกลุ่ม เป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อถือศรัทธาต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรอื่นแม้กระทั่งคุณธรรมประจำใจ ขนบประเพณีต่าง ๆ ของกลุ่ม อุดมคติดังกล่าวในตอนแรกอาจเป็นเพียงคำพูดของเขาที่คล้าย ๆ กันนี้ และปฏิบัติตามต่อมากลายเป็นอุดมคติทางการของกลุ่มไป ผู้นำประเภทนี้มักเป็นนักพูดและนักคิดที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้ความนับถือ

13. ผู้นำในฐานะบิดา ผู้มีแต่ความกรุณาผู้นำประเภทนี้วางตัวเป็นผู้ใหญ่มีอาวุโสที่สุดในกลุ่มและมีบุคลิกลักษณะน่านับถือ ในฐานะเป็นบิดาของกลุ่มซึ่งจะดูค่าใครก็ตาม การอุทธานั้นไม่มีใครโกรธเพราะทุกคนทราบดีว่าเบื้องหลังคำพูดค่าของคน ๆ นั้น เขามีความรักความหวังดีอยู่เสมอไป และเขาจะเป็นที่พึงพอใจให้แก่คนทุกคนเมื่อมีทุกข์ได้เสมอ

14. ผู้นำในขณะผู้รับผิชอบ ผู้นำที่รับผิชอบและเป็นบิดาของกลุ่มคน ย่อมหวังได้ว่าเมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้น ตนเองนั้นแหละจะถูกลงโทษแทนบุคลากรจำนวนมากในกลุ่มทุกประเภทต่าง ๆ ก็ไม่ต้องรับผิชอบ เมื่อมีความผิเกิดขึ้นแต่จะพากันซัดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมาในภายหลังได้เหมือนกัน เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้ายผ่านไป ผู้คนพากันเห็นออกเห็นใจ

(กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม., 2555) ได้สรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการหรือผู้นำ มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ ได้แก่

1) ความมุ่งมั่น (Drive) ในชีวิตจริงนั้นการมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ (Personal Mastery) เป็นหัวใจสำคัญประการแรกที่ทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติ เมื่อมีความเพียรอยู่ที่ไหนความสำเร็จย่อมอยู่ที่นั่น ผู้ประกอบธุรกิจทุกคนควรจะจดจำไว้เสมอว่า “ไม่มีความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ใด ๆ ที่จะได้มาจากความเพียรพยายามเพียงน้อยนิด”

2) ภูมิปัญญา (Knowledge/Wisdom) ไม่ว่าจะป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะทั้งในทางด้านเทคนิคและด้านการบริหารที่ต้องมีอย่างครบถ้วน

3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเพิ่มพูนภูมิพลังแห่งปัญญาอยู่ตลอดเวลา อันจะนำมาซึ่งโอกาสทางธุรกิจอย่างมากมายมหาศาล

4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Personal Creativity) อันเนื่องมาจากรูปแบบวิถีคิด (Mental Ability) ที่จะทำให้เกิดมุมมองแปลกใหม่ (New Paradigm) ที่แตกต่างไปจากผู้อื่น โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ สามารถที่จะแสวงหาโอกาส (Opportunity Seeking) เพื่อนำมาบริหารและพัฒนาให้เกิดเป็นคุณค่าแก่ธุรกิจของตน ทั้งในด้านของการปรับปรุงระบบงานทั่วไป ระบบการผลิต ระบบการตลาด และระบบการบริการลูกค้า รวมถึงระบบการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

5) มนุษยสัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร (Human Relations and Communications Ability) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสาร ให้บริการแก่ลูกค้าและบริหารทีมงานขนาดเล็ก

ให้มีความมุ่งมั่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเข้าใจในทิศทาง กลยุทธ์ และวิธีปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างสอดคล้องกัน โดยพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการที่จะเป็นทั้งเจ้าของกิจการ และผู้จัดการในเวลาเดียวกัน คือ เซาว์อารมณ์ หรือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient EQ)

6) ทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making Skill) ในการประกอบธุรกิจส่วนตัวนั้น บ่อยครั้งที่เราจะเผชิญกับปัญหาเชิงระบบของตัวธุรกิจ รวมถึงปัญหารายวันที่เกิดแก่ลูกค้าและสินค้า บริการ ความเข้าใจในตัวปัญหา เทคนิคการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ ตลอดจนการวิเคราะห์ความคุ้มค่าเพื่อตัดสินใจจะเป็นทักษะที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี

7) การบริหารเวลา (Time Management) ความยุติธรรมเพียงประการเดียวที่ปรากฏอยู่บนโลกนี้ คือ เวลาทุกคนมี 24 ชั่วโมงเท่ากันขึ้นอยู่กับว่าใครจะใช้ให้หมดไปในลักษณะใด เวลาสำหรับเจ้าของธุรกิจมีคุณค่ายิ่ง ทำอย่างไรจึงจะเกิดคุณประโยชน์แก่ลูกค้า แก่ครอบครัว และแก่สุขภาพส่วนตัว

จากแนวคิดดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อองค์กร การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้นำในการบังคับบัญชา ส่งเสริม ควบคุม หรือจูงใจ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ

5.2 ด้านคณะกรรมการ

คณะกรรมการ หมายถึง บุคคลที่มาจาก การเลือกตั้งของสมาชิก และทำงานโดยสุจริต สามารถตรวจสอบได้ ควรมีความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม (สำเร็จ บรมฤทธิ์, 2553 : 20)

คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ หมายถึง บุคคลที่มาจาก การได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นผู้บริหารงานของสหกรณ์ ตามความต้องการของสมาชิก และนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ มีหน้าที่ประชุมคณะกรรมการประจำเดือน ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบาย (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

1. กำหนดระเบียบถือใช้ในสหกรณ์
2. กำหนดนโยบายและควบคุมกิจการธุรกิจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียนมอบหมาย

4. พิจารณาการรับสมาชิกและสมาชิกออก
5. แต่งตั้งหรือจ้างผู้จัดการและเจ้าหน้าที่
6. มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคคลที่ตามความเหมาะสม
7. แต่งตั้งบุคคลภายนอกเป็นที่ปรึกษาสหกรณ์
8. อนุมัติรายการการเงินที่สำคัญ
9. พิจารณารายงานกิจการประจำเดือนหรือรายงานอื่น
10. ดำเนินการประชุมใหญ่
11. เสนอแนะการจัดสรรกำไรสุทธิ เสนอแผนงานงบประมาณต่อที่ประชุมใหญ่
12. ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
13. เป็นตัวแทนสหกรณ์ในการทำนิติกรรม

จากแนวคิดดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า คณะกรรมการ เป็นบุคคลที่มาจากกาได้รับเลือกตั้งจากสมาชิก จึงมีหน้าที่เข้ามาบริหารจัดการกิจการ เพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและบรรลุดตามนโยบายของกลุ่ม

5.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ความหมายการมีส่วนร่วม

ได้มีนักวิชาการที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัยแต่งตั้งคำเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมมานาน โดยให้ความหมายของการมีส่วนร่วม รายละเอียดดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ., 2550) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง ประชาชนทุกคนจากทุกภาคส่วนของประเทศได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่การกำหนดนโยบายวางแผน และการดำเนิน โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและคุณภาพชีวิตต่อมวลมนุษยชนในสังคมโลก

(บุญภิรมย์., 2552) หมายถึง ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือการบริหารของผู้บริหารในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมชื่นชมยินดีในความสำเร็จขององค์กร หรือของสมาชิกในองค์กร

สมาชิก หมายถึง ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์ และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีของผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ก่อนจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ รวมทั้งผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกภายหลังที่สหกรณ์ได้จดทะเบียนแล้วโดยถือว่าได้เป็นสมาชิก เมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว คุณสมบัติของสมาชิกคือ 1. ตั้งบ้านเรือนและประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ดำเนินงานของสหกรณ์ 2. เป็นบุคคล

ธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ 3. เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและรู้จักประหยัด 4. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ 5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือมีหนี้สินส่วนตัว 6. ไม่เคยถูกให้ออกจากสหกรณ์ใด ๆ โดยมีความผิด

สิทธิหน้าที่สมาชิกสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

1. เป็นเจ้าของสหกรณ์โดยถือหุ้นกับสหกรณ์มีทรัพย์สินอยู่ในสหกรณ์มีหนี้สินอยู่ในสหกรณ์มีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสหกรณ์มีส่วนได้เสียในสหกรณ์

2. มีสิทธิในการใช้บริการสหกรณ์ มีสิทธิในการควบคุมสหกรณ์ มีสิทธิในการตรวจสอบสหกรณ์ มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ มีสิทธิในการสมัครเป็นกรรมการสหกรณ์ มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการสหกรณ์

3. มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับมติคณะกรรมการ และคำสั่งของสหกรณ์ มีหน้าที่เข้าร่วมประชุม มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสหกรณ์ มีหน้าที่สอดส่องดูแลกิจการของสหกรณ์

ด้านการมีส่วนร่วมสมาชิก ปัจจัยด้านสมาชิกมีผลต่อการบริหารจัดการของหน่วยงานซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมาจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากการเลือกตั้งคณะกรรมการ การเสนอร่างและการให้ความเห็นชอบระเบียบข้อบังคับซึ่งเป็นกฎกติกาที่สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติร่วมกัน ตลอดทางการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้สมาชิกจะต้องมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในการร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย โดยได้รับการฝึกฝนอบรมความรู้ความชำนาญในกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง มีจิตสำนึกที่ดีต่อกู้มในการร่วมกันพัฒนา และร่วมกิจกรรม ขององค์กร เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของหน่วยงานให้สามารถเติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้สมาชิกควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมเป็นเจ้าของซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืน เนื่องจากหน่วยงานที่สมาชิกมีส่วนร่วมจะสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าหน่วยงานที่ขาดการมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ., 2544)

ปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจซื้อ/ขาย

1) บุคลากรสหกรณ์มีส่วนร่วมในธุรกิจตั้งแต่สมาชิก คณะกรรมการผู้นำกลุ่ม เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจ หากสามารถให้บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมได้ทั้งหมด ธุรกิจก็จะประสบผลสำเร็จ เพราะมีลูกค้าที่แน่นอนเป็นลูกค้าประจำ สหกรณ์ไม่ต้องเสี่ยงเหมือนกิจการทั่วไป

2) การบริการสมาชิกที่ร่วมธุรกิจให้เกิดความประทับใจ สมาชิกจะมีความต้องการร่วมธุรกิจกับสหกรณ์ต่อไป เป็นการสร้างความภักดีต่อองค์กร

3) สร้างเครือข่ายสหกรณ์ นอกจากการดำเนินธุรกิจซึ่งจะประสบความสำเร็จได้จากสมาชิกแล้ว เครือข่ายระหว่างสหกรณ์มีความจำเป็นอย่างมาก เช่น ข่าวสารของสหกรณ์อาจนำไปฝากขายกับสหกรณ์อื่น หากสามารถสร้างเครือข่ายขยายเป็นลักษณะโยงแมงมุมได้ จะส่งผลให้มีความมั่นคงทางธุรกิจเพิ่มขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จ การได้มีส่วนร่วมของสมาชิกจะทำให้สมาชิกได้รู้ถึงความเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความห่วงแหน และความสามัคคีในหมู่คณะ ให้ความร่วมมือในการร่วมคิดร่วมทำจนเกิดความสำเร็จ

5.4 ด้านการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา และการเรียนรู้ว่ามีความหมายใกล้เคียงกันต่างก็มีสาระใน 3 ประเด็น (ป. ว. และคณะ., 2543) (ปาริชาติ วลัยเสถียร คือ

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผู้อื่นและสิ่งอื่น และเรียนรู้ที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสิ่งอื่น

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ นำความรู้มาสืบทอด ปฏิบัติผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม ประเพณี ค่านิยมของตัวบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต โดยที่การเรียนรู้และการปฏิบัติเป็นเนื้อหาเดียวกัน และมีกระบวนการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่มุมมองต่างออกไป

3. การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของความรู้เจตคติและทักษะ แนวคิดปรัชญาทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 แนวคิดทางการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา มีสาระสำคัญว่าการศึกษาหรือสิกขาคือการเวียนที่ถือว่า ชีวิตคือการเรียนรู้ และการเรียนรู้คือชีวิต ที่ก่อให้เกิดการพัฒนา มนุษย์แบบองค์รวมและมีบูรณาการใน 3 ด้านของชีวิตคน คือ ด้านพฤติกรรมเสียด้านจิตใจ สมาธิและด้านปัญญา ซึ่งแต่ละด้านจะเกี่ยวพันซึ่งกันและกันเรียกว่า “ไตรสิกขา” การเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นการเรียนรู้ที่มีบูรณาการ และสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกาย จิตสรรพชีวิต และสรรพสิ่ง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้และต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองรู้จักสอนตนเอง รู้จักแก้ปัญหาชีวิต และอยู่ร่วมกันด้วยสันติ จึงมิใช่เพียงการเรียนรู้เพื่อดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญาและการพึ่งพา ตนเองลดละความมีตัวตนมีชีวิตอย่างผู้รู้ชีวิตและรู้เท่ากระแสโลก

กลุ่มที่ 2 แนวคิดการศึกษาทางเลือกส่วนใหญ่ เป็นแนวคิดที่ปรับประยุกต์มาจากแนวทางการศึกษาในระบบ ซึ่งมีผู้เสนอไว้หลายแนว ได้แก่ 1. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทางเลือกและเสรีภาพในการเรียนรู้ 2. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 3. การเรียนที่ก่อให้เกิดความรักความเมตตาและสันติสุข 4. การเรียนรู้ที่พัฒนาให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ 5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกเวลาทุกสถานที่ 6. การเรียนรู้ที่มีอิสรภาพพร้อมทั้งให้คุณค่าทางศาสนาควบคู่ไปด้วย เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณให้มนุษย์ได้เข้าถึงแก่นแท้ของธรรมชาติและมีความสุขในการดำรงชีวิต 7. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้จัดการด้านการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขและสร้างสรรค์ 9. เครื่องมือปลูกจิตสำนึกให้เข้าใจสภาพที่แท้จริงของการถูกกดขี่และแก้ไขการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากภูมิปัญญาเดิมและการสร้างความรู้เพิ่มเติม การเรียนรู้ก่อให้เกิดความรู้ซึ่งเป็นพลังอำนาจที่นำไปสู่การปฏิบัติและยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ควรประกอบไปด้วยความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์กายภาพ ความรู้ทางสังคมความรู้ทางศาสนา และความรู้เรื่องการจัดการที่มีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและตอบสนองต่อวิถีการดำรงชีวิตทั้งในระดับบุคคลชุมชนสังคม

การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการสำคัญที่สุดที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเป้าหมายของการศึกษาและการเรียนรู้ก็เพื่อแก้ปัญหา และความทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ดีไม่ได้เกิดจากวิธีสอนที่ดี การสอนเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งที่ครูจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีการแสดงออกที่มองเห็นคุณภาพเป็นรูปธรรม (Performance Standard) ซึ่งการแสดงออกของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากแรงขับภายในและจิตใจภายในของตน สมองและจิตวิญญาณทั้งด้านความรู้ ความคิดระบอบและหลักการกระบวนการคิด วิธีการคิด หรือวิธีการเรียนรู้นั่นเอง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์รู้จักบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ใช้กระบวนการทางปัญญาการถ่ายโอนความรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ใช้กระบวนการทางสังคมในการอยู่ร่วมกันมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องอย่างเต็มศักยภาพหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนดโดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมุ่งให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเอง โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความสนใจและความถนัด ใช้วิธีการสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปรและสร้างความหมายที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริงในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรมให้เกิดขึ้น ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะควบคุมตนเองในการเรียนรู้บทบาทของครูผู้สอนจะเป็นผู้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลายการวัดผลจะต้องใช้กิจกรรม หรืองานในบริบทจริงด้วยซึ่งในกรณีที่จำเป็นต้องจำลองของจริงก็สามารถทำได้แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ในโลกของความเป็นจริง

3. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิด ความสามารถในการคิด เป็นคุณลักษณะที่ครูผู้สอนต้องพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ด้วยการฝึกฝน ในสถานการณ์ที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง มีการดำเนินการทั้งระบบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ปกติ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย โดยเริ่มจากความสามารถพื้นฐานในการคิดที่เรียกว่าทักษะการคิดแล้วเพิ่มความซับซ้อนขึ้น โดยการฝึกกระบวนการคิดตามลำดับเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถคิดสร้างและใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม 4 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบหรือวิธีที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติและประเมินตามสภาพจริง การบูรณาการสามารถทำได้ทั้งบูรณาการภายในกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้การบูรณาการสามารถทำได้หลายลักษณะ ได้แก่ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงการ เป็นต้น

แต่การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทางสมองให้เต็มศักยภาพ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความปรารถนาสูงสุด โดยผู้เรียนเป็นผู้เลือกเอง ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง ผู้เรียนใช้ความรู้เดิมวิธีการเดิมมาเพิ่มพูน ผู้เรียนค้นพบลีลาวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของตนเองแล้วแลกเปลี่ยนกัน ผู้เรียนเข้าใจวิถีวิธีการเรียนรู้สมองมีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน แต่สำคัญเท่ากับการพัฒนาสมองให้มีศักยภาพสูงสุด กระทำได้โดยการฝึกให้สมองคิดแบบซับซ้อนหลายแง่มุม การทำท่ายและการรับรู้ผลอย่างมีความหมายจะทำให้สมองพัฒนาได้ดีควรควรปรับกระบวนการทศน์ในการสอน โดยยึดหลักการผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามแนวปฏิบัติ 2 หลักการ คือ 1. เรียนรู้ได้ไม่เท่ากันในเวลาเท่ากันหลักการเดิม 2. เรียนรู้ได้เท่ากันในเวลาที่ไม่เท่ากัน หลักการใหม่ อารมณ์เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนอารมณ์จะสัมพันธ์กับการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การรับรู้ การรับข้อมูลหรือยินดีในการเรียน ครูผู้สอนสามารถเพิ่มพูนอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้โดยใช้คำพูดเชิงบวกเพิ่มความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้เลือกเองเพิ่มรสชาติแห่งความสำเร็จ การเรียนรู้ที่ดีผู้เรียนต้องเดินทางไปถึงจุดหมายค้นหาคำตอบด้วยตนเองครูเป็นเพียงพาผู้เรียนให้ไปถึงคำตอบ กระบวนการและลีลาการเรียนรู้แบบต่างๆ เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ความรู้ การเรียนรู้จึงไม่ควรให้คะแนนที่คำตอบถูกผิดเพียงอย่างเดียว แต่จะให้ความสำคัญกับการให้คะแนน วิธีการที่เหมาะสม วิธีการที่ดีและวิธีการที่ถูกต้อง ด้วยรูปแบบการเรียนรู้จะต้องมีความหลากหลาย คำตอบผิดเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ดีก็คือการที่สมองสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างแบบแผนทำให้มีความหมาย แล้วสมองจะจำได้นาน เช่น การนำผังความคิดแผนภาพแผนภูมิมาใช้ฝึก และให้ผู้เรียนนำเสนอทุกสิ่งทุกอย่างต้องทบทวนตรวจสอบ เพื่อการปรับปรุงการลงมือทำจริงเป็นการใช้ความรู้ไปลงมือทำจริง ปฏิบัติจริงความรู้หลายสาระและหลายนวมมองทำให้น่าไปใช้ร่วมกันได้ดี สมองพัฒนาได้ดีก็ต่อเมื่อมีการตอบโต้กันพูดคุยอภิปรายถกเถียงแลกเปลี่ยนความรู้กัน การเรียนรู้จึงต้องทำให้ผู้เรียนมองเห็นแง่มุมต่างๆอย่างหลากหลายมองเห็นเนื้อหาสาระอื่น ๆ เป็นต้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

การเรียนรู้ เป็นการพัฒนาความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ โดยการเรียนรู้สามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดผ่านการสอน การเรียนรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้มีรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยหลักการเอื้ออาทรและกัลป์ยาณมิตร รวมทั้งพัฒนาความคิด ความเข้าใจในลักษณะของการบูรณาการเข้าด้วยกัน (เหล่าพวงศักดิ์., 2557) (นพพร จันทรนาชู และพรรณฉิคาเหล่าพวงศักดิ์, 2557)

กล่าวได้ว่า การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ และสามารถนำความรู้มาแก้ปัญหาให้ถูกวิธี มีความรู้ เพื่อให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม

5.5 ด้านการตลาด

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด การตลาดในฐานะที่เป็นปรัชญาในการบริหารองค์กร เป็นปรัชญาที่มีรากฐานมาจากแนวคิดด้านการตลาด (Marketing Concept) แนวคิดนี้ประกอบด้วยหลักการที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการได้แก่ 1. ความมุ่งหมายขั้นพื้นฐานขององค์กร ได้แก่ การตอบสนองและความพึงพอใจในความต้องการของลูกค้า 2. การสร้างความพึงพอใจในความต้องการของลูกค้าต้องมีการบูรณาการและความร่วมมือของฝ่ายในองค์กร 3. องค์กรต้องมุ่งเน้นไปที่ความสำเร็จในระยะยาว

การจัดการตลาด เป็นแนวคิดที่ซึ่งเกิดจากพัฒนาการด้านการตลาด ที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ การตลาดนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 แนวคิดใหญ่ ๆ คือ

1. แนวความคิดมุ่งการผลิต เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในยุคของการผลิตหมายถึงการจัดการตลาดที่มุ่งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อการผลิตโดยทำการผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้ปริมาณมากที่สุด โดยกำหนดราคาที่เหมาะสมผล และนำออกมาจำหน่ายให้ลูกค้ามุ่งกำไรที่เกิดจากปริมาณการผลิต

2. แนวความคิดมุ่งการขาย เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในยุคของการขาย หมายถึงการจัดการการตลาด ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการขายสินค้า มีเป้าหมายมุ่งกำไรจากปริมาณที่ขายได้

3. แนวความคิดมุ่งการตลาด จะคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกเสมอ ซึ่งกำไรที่เกิดขึ้นจากความพอใจของลูกค้าหรือผู้บริโภค เครื่องมือการตลาดที่ใช้ตามแนวความคิดมุ่งการตลาด เรียกว่า การตลาดแบบผสมผสาน หมายถึง การรวมกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้อง และสัมพันธ์แล้วทำการเสนอให้กับผู้บริโภค

4. แนวความคิดมุ่งการรับผิดชอบต่อสังคมและมนุษยชาติ ในยุคของการตลาดได้เกิดแนวคิดมุ่งการตลาดขึ้น ธุรกิจที่ใช้แนวคิดนี้จะมุ่งสนองความต้องการและความพอใจสูงสุดของผู้บริโภค จนบางครั้งแต่ละธุรกิจสามารถสนองความพอใจได้เหมือนกัน จึงหันมาใช้แนวความคิดมุ่งการรับผิดชอบต่อสังคมและมนุษยชาติ

ส่วนผสมทางการตลาด คือ การมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย ขายได้ราคาที่สูงกว่าที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และผู้บริโภคยินดีจ่าย เพราะมองเห็นความคุ้มค่าไปถึงการจัดจำหน่ายกระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้ความสะดวกแก่ลูกค้าด้วยความพยายามจงใจให้เกิดความชอบในสินค้า และเกิดพฤติกรรมอย่างถูกต้อง (บรมฤทธิ์., 2533)

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ไม่ว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลในการกำหนดแผนการตลาดประกอบด้วยปัจจัยภายในองค์กร ซึ่งองค์กรสามารถที่จะทำการควบคุมและกำหนดได้และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยทุกกิจกรรมต้องมีปัจจัยควบคุมได้

และหลีกเลี่ยงส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ และปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดองค์ประกอบทางการตลาดต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้แต่มีความสัมพันธ์กันได้แก่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางสังคมเศรษฐกิจกฎหมายคู่แข่งและทรัพยากร (ศรีประเสริฐ., 2551)

ส่วนผสมทางการตลาดถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการตลาดจะทำให้การดำเนินงานของกิจการประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของส่วนผสมทางการตลาดนี้ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ส่วนผสมทางการตลาดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดหนึ่งผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่จะสนองความต้องการของลูกค้า อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ จะต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1.แนวความคิดด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ต้องรู้ว่าสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคคืออะไร 2. คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพทางเคมีทางชีวภาพ ความทนทานรูปร่างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ 3. จุดเด่นของผลิตภัณฑ์เป็นลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าสินค้าอื่น 4. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์เป็นผลประโยชน์ที่ผลิตภัณฑ์มีต่อลูกค้ามี 2 ด้าน คือ ผลประโยชน์ โดยหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ และผลประโยชน์ทางด้านอารมณ์ ส่วนผสมผลิตภัณฑ์ คือ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปเรามักจะมีผลิตภัณฑ์มากกว่าหนึ่งชนิด ส่วนผสมทางผลิตภัณฑ์อาจแบ่งออกตามชนิด ตามรุ่น ตามขนาด ตามลักษณะจัดจำหน่ายหรือตามความเกี่ยวข้องกันของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ตามสินค้าเป็นการบรรยายถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเป็นคำพหูพจน์ลักษณะหรือรวมกัน โดยทั่วไป เจ้าของผลิตภัณฑ์มักใช้ตราสินค้ามาจำแนกสินค้าให้เห็นว่า แตกต่างจากสินค้าของคนอื่นและทำให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าได้ง่ายถ้าสินค้ามีส่วนสำคัญมากที่ทำให้ผู้บริโภคหันกลับมาซื้อสินค้าของเราในโอกาสหน้าอีก

ราคา ราคาเป็นส่วนผสมทางการตลาดเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เกิดรายได้ องค์ประกอบหลักในการกำหนดราคาต่ำสุด คือต้นทุนการผลิตและองค์ประกอบในการกำหนดราคาสูงสุดคือคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค วิธีการกำหนดราคามี 3 ประเภทคือ 1. พิจารณาจากต้นทุน 2. พิจารณาจากลูกค้า 3. พิจารณาจากคู่แข่ง การกำหนดราคาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญมากในการบริหารธุรกิจในการกำหนดราคาจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ของการกำหนดราคา เช่น ลดราคาเพื่อสกัดคู่แข่ง ตั้งราคาต่ำเพื่อไม่ให้เสียโอกาสในการได้ลูกค้าใหม่ ลดราคาเพื่อให้ตามคู่แข่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทำให้ลูกค้ายอมรับในการเปลี่ยนแปลงราคา 3. ช่องทางการจัดจำหน่าย ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความครอบคลุม ในเรื่องการนำสินค้าจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภค การควบคุมปริมาณสินค้า การขนส่ง การติดต่อสื่อสาร จนกระทั่งเรื่องประเภทของร้านค้า จำนวนของร้านค้า การกระจาย

ทางกายภาพ วิธีการกระจายสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายต้องคำนึงถึงการเข้าถึง ขายสินค้าได้จะเกิดหลังจากที่เราสามารถเข้าถึงลูกค้าได้แล้วรักษาไว้ก็คือสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดการซื้อขายต่อเนื่องเพื่อให้ลูกค้าอยู่กับเราตลอดไป 4. การส่งเสริมการตลาด หมายถึง ความพยายามทั้งสิ้นที่จะส่งเสริมให้การตลาดบรรลุเป้าหมายได้ ทำให้ลูกค้ามาซื้อสินค้าสนใจสินค้าของเราลูกค้าเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสินค้าและรักษาไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการตลาดประกอบไปด้วย 1. การแจ้งข่าวสารข้อมูล 2. การโน้มน้าวชักจูงใจ 3. การเตือนความจำ (อ. ช. และคณะ., 2551) (อิรวาวัฒน์ ชมระกา และคณะ, 2551: 40-48)

กล่าวได้ว่า การตลาดมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรอย่างสูง การตลาดที่ดีสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการซื้อของบุคคล การตลาดช่วยทำให้การซื้อขายสะดวก รวดเร็ว และยังช่วยสร้างความต้องการในสินค้าและบริการ

5.6 ด้านการเงิน

การลงทุน เพื่อเตรียมดำเนินงาน ที่มาของแหล่งเงินทุนของระบบงานสหกรณ์นั้นมาจากเงินค่าหุ้นที่สมาชิกทุกคนถือกับสหกรณ์ เงินรับฝากจากสมาชิก เงินรับบริจาคจากบุคคล ผู้มอบให้สหกรณ์ตามวัตถุประสงค์เงินกู้ที่สหกรณ์ไปขอกู้มาจากแหล่งเงินทุน เงินจัดสรรจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ การรวบรวมเงินทุนของสหกรณ์โดยดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีวิธีการจัดการ คือ เงินทุนภายในมากกว่าหรือเท่ากับเงินทุนภายนอก การสร้างเงินทุนภายในเกิดขึ้นจากค่าหุ้น เงินฝาก ทั้งนี้ สหกรณ์ควรจัดการเรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่เท่ากันกับสถาบันการเงินทั่วไป เงินจากการจัดสรรกำไรสุทธิ ควรจัดสรรเป็นเงินสำรองให้มากกว่าร้อยละ 10 ส่วนจะมากเท่าใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอก หากทำได้ดังกล่าวสหกรณ์จะมีความมั่นคงมาก (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556)

เงินออม หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ปัจจุบันที่ไม่ได้จ่ายไปเพื่อการบริโภคหากแต่เก็บไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้จ่ายในอนาคต การใช้เงินออมอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น ถูไว้เป็นเงินสดนำเงินออมไปฝากธนาคารหรือนำเงินออมไปซื้อหลักทรัพย์เป็นต้น ขนาดของเงินออมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ขนาดของรายได้ถ้าบุคคลรายได้เพิ่มขึ้น การออมก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วยการคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคต ถ้าผู้มีรายได้คาดว่าในอนาคตจะมีรายได้มากก็อาจจะเก็บออมในปัจจุบันน้อยลง อัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงจะจูงใจให้บุคคลเก็บเงินออมมากขึ้น

โดยทั่วไปการออมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีรายได้มากกว่าการจ่ายของเขาทางที่จะเพิ่มเงินออมให้แก่บุคคลอาจทำได้โดยการพยายามหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น ด้วยการทำงานมากขึ้นใช้เวลาว่างในการหารายได้พิเศษ หรือการปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพมีรายได้

สูงขึ้นไป เป็นต้น นอกจากนี้การลดรายจ่ายลงด้วยการรู้จักใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมก็จะทำให้มีการออมเกิดขึ้นได้เช่นกัน

ความสำคัญของเงินออม เป็นปัจจัยที่จะทำให้เป้าหมายซึ่งบุคคลกำหนดไว้ในอนาคตบรรลุจุดประสงค์ เช่น กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะต้องมีบ้านเป็นของตนเองในอนาคต ให้ได้เงินออมจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่กำหนดเป้าหมายที่วางไว้เป็นจริงขึ้นมาได้ นอกจากนี้เงินออมยังใช้สำหรับแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึงของบุคคลได้ด้วย ดังนั้นบุคคลจึงควรมีการออมอย่างสม่ำเสมอในชีวิต สิ่งจูงใจในการออม การที่คนเรามีเป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างไรในอนาคตกำหนดไว้อย่างชัดเจนแน่นอนก็จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเก็บออมมากขึ้นเป้าหมายของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน และแต่ละความจำเป็นและความต้องการของเขาและยังอยู่กับความหวังและความทะเยอทะยานในชีวิตของเขาด้วย ตัวอย่างเช่น บางคนอยากมีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง อยากจะมีการศึกษาสูงอย่างมีชีวิตที่สุขสบายในยามปลดเกษียณ ดังนั้นเป้าหมายในการออมแตกต่างกันนี้ จะเป็นสิ่งที่กำหนดให้จำนวนเงินออมและระยะเวลาในการออมแตกต่างกันไป (พัชริน หล้าแหล่ง, 2553: 9-10)

พฤติกรรมการใช้สินเชื่อส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการใช้สินเชื่อส่วนบุคคลเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการที่ต้องการและต้องการความคล่องตัวทางการเงิน เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สินเชื่อส่วนบุคคล คือ การได้รับเงิน สดส่วนผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจใช้สินเชื่อส่วนบุคคลมากที่สุด ได้แก่ ตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเองและได้รับอิทธิพลบางส่วนมาจากการโฆษณา การส่งเสริมการตลาดสำหรับโอกาสที่มีการขอใช้สินเชื่อส่วนบุคคลได้แก่ มีความต้องการสินค้าแต่ไม่มีเงินสด ส่วนมากผู้ตอบแบบสอบถามจะสมัครขอสินเชื่อบุคคลด้วยตนเอง ณ สำนักงานของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารไทยพาณิชย์ ความรู้สึกหลังการใช้สินเชื่อส่วนบุคคล จากสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากพอใจ โดยให้เหตุผลว่าสะดวก และบริการได้รวดเร็วดีกว่าธนาคารพาณิชย์ (ทิพวรรณ ช่างนา, 2547)

กล่าวได้ว่า การเงินเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นสิ่งบ่งบอกความอยู่รอดขององค์กร อัตราการออมการให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการเงิน ไปเพื่อการบริโภคหรือการลงทุน ต้องเกิดการหมุนเวียนที่สอดคล้องกัน

5.7 ด้านการผลิต

ผลิตภัณฑ์ ความหมายของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์หมายถึง สิ่งที่เสนอขายให้กับตลาดสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมายได้ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะสัมผัสได้หรือสัมผัสไม่ได้ ทั้งนี้ รวมถึงสินค้าบริการ สถานที่ องค์กรบุคคลหรือความคิดองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์

เป็นการพิจารณาถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่นักการตลาดต้องนำมากำหนดลักษณะผลิตภัณฑ์ในการตอบสนองความต้องการของตลาด

ธุรกิจการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้าโดยการนำเอาวัสดุหรือสินค้าบางชนิดมาแปรให้เป็นสินค้าใหม่มีรูปแบบใหม่ ธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการด้านการตลาดจะทำการผลิตในครัวเรือนซึ่งอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิเช่น เครื่องปั้นดินเผา ผลิตเครื่องจักสานทอผ้า อุตสาหกรรมจากไม้หรือธุรกิจชุมชนที่ทำการผลิตในกระบวนการที่ต้องอาศัยคนงานจำนวนหนึ่ง เช่น การผลิตเส้นเส้น การผลิตซีอิ้วในท้องถิ่น เป็นต้น ธุรกิจชุมชนที่ทำการผลิตเองอาจดำเนินการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตเองได้หรืออาจขายสินค้าที่ผลิตได้ให้กับพ่อค้าคนกลาง หรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าต่อไป (สินันท์ นันทกิจจามร, 2546 : 21)

ผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือบริการ คือ สิ่งที่น่าเสนอผู้ตลาดเพื่อให้เกิดความสนใจและต้องการเป็นกรรมสิทธิ์ การอุปโภคบริโภค หรือสามารถสนองตอบความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ มีองค์ประกอบ 3 อย่าง ดังนี้ 1) หัวใจหลักของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ประโยชน์หรือบริการที่ผลิตภัณฑ์สามารถทำงานให้หรือมอบให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้ใช้ 2) ตัวตนของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสของมนุษย์ เช่น คุณภาพ ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ รูปแบบ รูปลักษณ์ เป็นต้น 3) ส่วนเพิ่มของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประโยชน์ หรือบริการที่ผู้เสนอขายมอบให้แก่ผู้ซื้อ นอกจากการได้รับผลิตภัณฑ์ที่พึงพอใจ เช่นการติดตั้ง การนำส่ง การรับประกัน การให้สินเชื่อ การให้บริการหลังการขาย เป็นต้น (สุภาวชัย ยาวีสิทธิ์, 2549)

กิจกรรมการเกษตรเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการผลิต เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคมเกษตรมากที่สุด เป็นกิจกรรมที่ฐานทักษะทางการผลิตของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์บก ประมง ซึ่งเกษตรกรรายเดียวทำกิจกรรมเรามีอยู่แล้วเมื่อรวมเป็นกลุ่มจึงต้องแยกให้ชัดเจนว่ากิจกรรมใดแยกกันทำ กิจกรรมใดร่วมกันทำโดยมีข้อสังเกต ดังนี้กิจกรรมการเกษตรมุ่งสร้างฐานอาหารที่มีความมั่นคงเกษตรผสมผสาน จึงเป็นกิจกรรมตอบสนองเรื่องนี้ โดยชาวบ้านเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ที่สร้างความพอเพียงในการบริโภค ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอาหาร โดยเฉพาะการปลูกข้าว ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงการอาหารเท่านั้นแต่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ดังนั้นสารอาหารจึงเป็นเสมือนหลังพิงของชาวบ้านแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้นชาวบ้านมีเพียงข้าวก็พอรอดได้

กิจกรรมการเกษตรมุ่งขายสู่ตลาด เป็นกิจกรรมของกลุ่มที่มุ่งผลิตทางการเกษตร เพื่อขายสู่ตลาดเช่น กลุ่มเลี้ยงปลานิลแปลงเพศ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มปลูกผัก กลุ่มปลูกหญ้าอาหารสัตว์ กลุ่มเลี้ยงวัวกลุ่มยางพารา เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าจะจะเป็นกิจกรรมเชิงเดี่ยวที่มีการผลิตปริมาณมากกิจกรรมลักษณะนี้ต้องอาศัยตลาดใหญ่เป็นสำคัญ ตลาดในชุมชนจะตอบสนองได้ไม่มากนัก ยกเว้น

ผลผลิตบางอย่างที่มีขนาดการผลิตพอกับความต้องการบริโภคในชุมชน กิจกรรมลักษณะนี้จะต้องเพิ่มความเป็นกลุ่มเป็นอันมากในการสร้างอำนาจต่อรองกับตลาด ซึ่งสมาชิกต้องรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นจึงจะเป็นไปได้ทั้งในแง่ปริมาณผลผลิตที่มากพอที่จะดึงดูดพ่อค้าคนกลางเข้ามาซื้อผลผลิตในชุมชน และสมาชิกต้องมีความสามัคคีที่จะร่วมกันกำหนดราคาหรือขายในราคาเดียวกันไม่ต่างคนต่างขายซึ่งจะทำให้เกิดการขายตัดหน้ากันเอง ยกเว้นว่าผลผลิตมีการตัดเกรดซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดราคาตามเกณฑ์หรือต่อรองกับพ่อค้าคนกลางในเรื่องราคาตามเขตของผลผลิต (นันทิยา หุตานุวัตร, 2551: 37-40)

5.8 ด้านสวัสดิการ

(ถาวร., 2553) สวัสดิการ หมายถึง ผลประโยชน์หรือบริการที่สถานประกอบการจัดให้ นอกเหนือจากเงินเดือน สวัสดิการเป็นการจัดหรือการบริการให้คนในหน่วยงานได้รับความสะดวกสบาย อีกทั้งช่วยแบ่งเบาภาระต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความกังวลใจเป็นสิ่งจูงใจให้คนทำงานมีขวัญและกำลังใจ มีความสุขในการทำงาน และเต็มใจที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(สันติวงษ์., 2542) ได้เสนอหลักการจัดสวัสดิการไว้ดังนี้

1. สวัสดิการที่จัดให้ควรตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของลูกจ้าง
2. สวัสดิการที่จัดให้ควรเป็นกิจกรรมที่มีขอบเขตมุ่งถึงการให้ประโยชน์ต่อกลุ่มมากกว่าการให้ผลประโยชน์ต่อแต่ละบุคคล
3. สวัสดิการที่จัดให้ควรพิจารณาจากฐานที่กว้างมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
4. สวัสดิการที่จัดให้ไม่ควรกระทำไปในความหมายของการให้ในขอบเขตเพียงเพราะเนื่องจากความกรุณาแต่ควรจัดขึ้นในความหมายของความรับผิดชอบและมีการคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายที่พึงต่อกันตามความเป็นจริง
5. ต้นทุนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการต้องสามารถคิดคำนวณได้และมีความเหมาะสมในแง่ต่าง ๆ ค้ำย

ประเภทของสวัสดิการ

Pigors และ Myers, 1956 (ถาวร., 2553) ได้แบ่งสวัสดิการออกเป็น 6 ประเภทคือ

1. สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการจ่ายเงินช่วยเหลือบุตรภรรยาของข้าราชการหรือพนักงาน ค่าเช่าบ้าน เงินทุนช่วยเหลือ เงินกู้เป็นต้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนบางประการ เช่น เพื่อรักษาพยาบาลตนเองและครอบครัว เพื่อการสมรสการจ่ายเสื้อผ้า หรือเครื่องแบบให้เพื่อนใช้

ในการปฏิบัติงาน การจัดตั้งสหกรณ์การจัตยานพาหนะสำหรับรับส่งการจัดสรรที่ดิน และอาคารเช่า
ซื้อเป็นต้น ซึ่งเป็นการบริการให้เกินนอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้รับประจำอยู่แล้ว

2. สวัสดิการด้านการศึกษา เช่น การให้ทุนการศึกษา เพื่อให้ข้าราชการหรือ
พนักงาน มีโอกาสได้รับการฝึกอบรม หรือศึกษาต่อทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้ง
ช่วยเหลือการศึกษาของบุตรด้วยบริการต่าง ๆ ในด้านนี้ เช่น การจัดทำสิ่งพิมพ์ของหน่วยงาน
การให้มีห้องสมุดทางวิชาการและการจัดให้มีการฝึกอบรมในระดับและประเภทต่าง ๆ

3. สวัสดิการด้านสังคมสงเคราะห์ บริการประเภทนี้มีขอบเขตกว้างขวางมาก รวมถึงการ
ให้คำปรึกษาแนะแนว และช่วยเหลือทางกฎหมายการรับฟังและพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์และ
บริการอื่น ๆ เช่น การจัดสถานที่ทำงาน โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ถูกสุขลักษณะและอนามัย

4. สวัสดิการด้านนันทนาการ เช่น จัดให้มีสโมสรมีการแข่งขันกีฬา มีห้องพักผ่อนหย่อน
ใจนอกเวลาทำงาน

5. สวัสดิการด้านการสร้างความมั่นคง ได้แก่ ผลประโยชน์หรือบริการตอบแทนที่สร้าง
ความมั่นคงตามควรแก่สภาพในการดำรงชีวิตของข้าราชการ เช่น เงินบำเหน็จบำนาญเงินทดแทน
การประกันประเภทต่างๆ เงินทุนสงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ

6. สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีให้บริการด้านการแพทย์
และพยาบาลการจ่ายยาการอนุญาตให้ลาป่วยเพื่อรักษาตัวการจัดส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาใน
โรงพยาบาล

หลักของการจัดสวัสดิการ (ถาวร., 2553) ให้หลักการจัดสวัสดิการไว้ 10 ข้อดังนี้

1. หลักแห่งความเสมอภาค สวัสดิการทุกชนิดต้องให้แก่บุคคลโดยคำนึงถึงความเท่าเทียม
กันให้มากที่สุด อย่าให้มีการใช้อภิสิทธิ์ในการรับสวัสดิการ

2. หลักแห่งประโยชน์สวัสดิการทุกชนิด ในการจัดสรรคำนึงถึงผลประโยชน์ที่คุ้มค่า
ในการจัด และเมื่อดำเนินการไปแล้วจะได้ผลทางหน่วยงาน และส่วนตัวตามเป้าหมาย

3. หลักแห่งความภูมิใจการจัดสวัสดิการ ต้องเป็นสิ่งที่มีแรงจูงใจทำให้เกิดกำลังใจ
มีแนวโน้มที่จะกระทำหรือทำงานให้เกิดผลแก่ตนเอง และความก้าวหน้าแก่หน่วยงานให้ทวียิ่งขึ้น

4. หลักแห่งความสนองความต้องการการจัดสวัสดิการต้องคำนึงถึงว่าสิ่งที่จะเลือก
อำนวยความสะดวก เพื่อคุณแก่สมาชิกตรงกับความต้องการของสมาชิกหรือไม่ถ้าจะไปโดยไม่
คำนึงถึงความต้องการมักจะ ไม่เกิดการสนองตอบขึ้น

5. หลักแห่งประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการต้องคำนึงถึงว่าได้ผลที่ดีที่สุดเกิดประโยชน์
มากที่สุดสิ้นเปลืองเวลาการลงทุนน้อยที่สุดมีประสิทธิภาพทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

6. หลักแห่งการประหยัด การจัดสวัสดิการเรื่องใดควรคำนึงถึงความเสี่ยงเปลืองถ้าทำโดยไม่ประหยัดแล้วจะกลายเป็นความฟุ่มเฟือยจนเสียผลประโยชน์

7. หลักแห่งการบำรุงขวัญและกำลังใจการจัดสวัสดิการก็เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นการจัดสวัสดิการในเรื่องใดถ้าไม่ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจก็ไม่ควรกระทำ

8. หลักแห่งความสะดวก การจัดสวัสดิการถ้าจะก่อให้เกิดผลดีจะต้องมีระบบระเบียบการจัดซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกคล่องตัวไม่ติดขัด ไม่ชักช้าในการรับบริการในการจัด

9. หลักแห่งงบประมาณในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงงบประมาณในการจัดทำโครงการเรื่องใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่บุคคลากรมีทุนดำเนินการหมุนเวียนให้หรือสูญเปล่าหมดไปมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอหรือไม่

10. หลักแห่งความยุติธรรมการจัดสวัสดิการจะต้องไม่มีใครได้รับเลื่อมล้ำค่าสูงกว่ากันควรคำนึงถึงหลักแห่งความเป็นธรรมในการจัดทำให้โครงการทุกกรณีไป

สรุปได้ว่า สวัสดิการ เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่สมาชิกของกลุ่ม เพื่อให้มีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบาย ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานขององค์กร

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย งานวิจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน และงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน

1. ด้านผู้นำ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้แก่ (อินทร์พรหม., 2559) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นบุคคลแรกที่ทำให้มีความสำคัญ และกระตุ้นให้มีการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในทุกชั้นเรียน

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้นำ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้แก่ (ปิ่นกาญจนโต., 2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน บ้านเหล่ากทุ่งสว่างตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การบริหารงานอยู่ภายใต้การให้

ความสำคัญกับกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนของผู้บริหารและคณะครู โดยมีแนวทางและวิธีการบริหารกิจกรรมสหกรณ์ คือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์ตามความรู้ความสามารถ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับสมาชิกสหกรณ์ รวมทั้งบริหารและพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

(แก้วบุคคา., 2553) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทรายเพ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 พบว่า ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริฯ ในโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ และผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำแนะนำในเรื่องโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริฯ ผู้บริหารจัดหา เอกสาร ตำรา เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริฯ เพื่อให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า ตามลำดับ

(Shipman, 2011) ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จที่เกิดจากความสร้างสรรค์ของภาวะผู้นำ พบว่า ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ สำหรับความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อรูปแบบของผู้นำที่แตกต่างกัน โดยความต่างกันของผู้นำที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น แรงจูงใจภายในส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง กลยุทธ์ที่มีอิทธิพลสามารถใช้แทนปัจจัยอื่น การมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลในการทำงานใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ ที่เกิดจากกลยุทธ์การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับกลยุทธ์อื่น ๆ

2. ด้านคณะกรรมการ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านคณะกรรมการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้แก่ (แจ่มประจักษ์., 2551) การศึกษาภาพรวมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภายใต้การสนับสนุนขององค์กรสหกรณ์แห่งชาติมาเลเซีย สหพันธ์รัฐมาเลเซีย พบว่า การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ จะมีองค์การ ANGKASA หรือที่รู้จักกันในนาม “คณะกรรมการการบริหารแห่งชาติ” มีบทบาทสำคัญที่จะชี้นำขบวนการสหกรณ์ในประเทศมาเลเซีย ได้มีการพัฒนาโปรแกรม ANGKASA สำหรับสหกรณ์โรงเรียน โดยเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาสหกรณ์โรงเรียน จากการให้ความรู้โดยตรงแก่คณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากคณะกรรมการจำเป็นต้องได้รับความรู้ซึ่งเป็นหลักสูตรภาคบังคับ เป็นการสร้างความเข้าใจและรู้ในหน้าที่และความรับผิดชอบที่ถูกต้องของตนเองในการเป็น Board Members โดยมีจุดประสงค์ คือ การอบรมให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนและการจัดการกิจกรรมของตนเอง การดำเนินธุรกิจ

(ปั้นกาญจนโต., 2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนบ้านเหล่ากหุ้งสว่างตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คณะกรรมการ ประกอบด้วย กรรมการที่ปรึกษา 2 คน มีคณะกรรมการดำเนินการ 25 คน แบ่งงานในหน้าที่คณะอนุกรรมการต่าง ๆ หลายคณะ เช่น คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดซื้อสินค้า คณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจรับสินค้า คณะอนุกรรมการฝ่ายบริการสินค้า คณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบบัญชี คณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบยอดซื้อ คณะอนุกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย เป็นต้น มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้จัดการ 1 คน ที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถพัฒนาการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ให้ครบวงจร

(เหล่าพวงศักดิ์., 2557) ที่ศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการกระจายความเสี่ยงจากการดำเนินงาน สามารถสร้างความเชื่อถือขององค์กรแก่สมาชิก และทำให้องค์กรการเงินชุมชนมีความมั่นคง

(คุ้มกลาง., 2553) ได้ศึกษา การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลังการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โดยการจัดแบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันทำในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ในการบริหารจัดการควรส่งเสริม ให้คณะกรรมการร้านค้ามีการพัฒนาและได้รับรู้ข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ สนับสนุนให้คณะกรรมการมีแรงจูงใจศึกษาข้อมูลข่าวสารและคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน โดยการจัดการประชุมกำหนดคน โยบายให้ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ได้แก่ (อินทร์พรหม., 2559) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการกิจกรรมสหกรณ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้ 1. ต้องการส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิก 2. ต้องการพัฒนาให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาต่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 3. การพัฒนาสหกรณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาโรงเรียนตามลำดับ

(มลิกุล, 2559) ได้ศึกษา การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกกิจกรรม

ของสหกรณ์ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมของกิจกรรมสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น (สันธิวาส., 2554) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนบ้านม่วง ประชาบารุง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า กิจกรรมสหกรณ์ ควรจัดประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี เพื่อจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์ได้เข้าใจวิธีการสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์นักเรียนจะได้เข้าใจถึงความสำคัญของการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ตลอดทั้งการลงมติ เสียซึ่งมาก และองค์ประชุมและระบบประชาธิปไตย

(Kaplan, 2018) ได้ศึกษาโรงเรียนธุรกิจ โรงเรียนธุรกิจหมายถึง สถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนหลักสูตรและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการจัดการ ซึ่งกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในแวดวงการศึกษาด้านธุรกิจ รวมถึงความสำคัญของการจัดอันดับและการรับรองที่เพิ่มขึ้น การศึกษาธุรกิจตั้งแต่แนวคิดของโรงเรียนธุรกิจที่ถูกสร้างขึ้นในปี 1819 วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อแก้ไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนธุรกิจที่มีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย นักเรียน ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่และศิษย์เก่า เป็นต้น โดยการจำแนกโรงเรียนตามเนื้อหาและวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

4. ด้านการเรียนรู้ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ได้แก่ (กุ่มกลาง., 2553) ได้ศึกษา การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอยางสีสุราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการ ด้านการให้บริการ และด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การระดมสมอง การเสริมแรง และการนิเทศ เมื่อดำเนินการแล้วทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะและกระบวนการในการทำงานที่ดีและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ

(แก้วบุคดา., 2553) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทรายเพ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 พบว่า แนวทางการพัฒนาโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้าน โครงการส่งเสริมสหกรณ์ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติมาให้ความรู้ ทักษะและต้องการให้มีระบบการนิเทศติดตาม เพื่อที่จะได้รับคำปรึกษาให้ความช่วยเหลือ การดำเนินโครงการส่งเสริมสหกรณ์จากผู้นิเทศตามทีโรงเรียนต้องการ

(เจนอักษร., 2560) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรส่งเสริมและสนับสนุน สถานศึกษาที่ดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านงานวิชาการและกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน โดยโรงเรียนควรมีการมุ่งเน้นการวิเคราะห์และพัฒนาสาระการเรียนรู้การสหกรณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยติดตามผลการใช้ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้การสหกรณ์ในโรงเรียน มีสาระและกิจกรรมการเรียนรู้การสหกรณ์ที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทและสภาพชุมชน สังคม และท้องถิ่นบูรณาการสหกรณ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

(เห็นตระกูลดี., 2556) ได้ศึกษา กระบวนการและเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมะขามทอง ชุมชนก้าวหน้าพัฒนาเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การฝึกอบรม (Training) จะถูกนำมาใช้คู่กับการเรียนรู้ (Learning) กระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคน โดยมุ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติของคน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ทำให้เกิดผลกำไรตามเป้าหมาย

(Munir. M.T., 2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนห้องเรียนด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นหลักสำคัญ ซึ่งการปรับห้องเรียนให้เป็นการเรียนแบบร่วมมือ จากกรณีศึกษาจะบันทึกข้อมูลในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เช่น การโน้มน้าวนักเรียนให้พวกเขาได้มีส่วนร่วม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนแสดงให้เห็นว่าอะไรที่เป็นส่วนดี และอะไรที่ใช้ไม่ได้ผล ข้อค้นพบมีแนวโน้มที่จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนคนอื่นๆ ที่พยายามใช้วิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น ผลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน และทักษะการวิเคราะห์ที่สำคัญ นอกจากนี้การเรียนแบบร่วมมือยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน และทำให้พวกเขาสามารถสร้างการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ เห็นด้วยว่าการเรียนในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมทำให้พวกเขาสามารถพัฒนาทักษะ และนำมาใช้เพื่อปรับหลักสูตร ทักษะการวิเคราะห์ที่สำคัญได้

(Britt, 2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ โรงเรียนที่มีเสถียรภาพเป็นเครื่องมือในการปรับปรุง การจัดการเพื่อประโยชน์ทางสวัสดิการ การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้ของเกษตรกรใน โรงเรียน เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการจัดการเพื่อประโยชน์ของสวัสดิการ โรงเรียนที่มีเสถียรภาพคือการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรที่

ทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกันและสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่กันและกัน แนวคิดนี้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนา และใช้งานในประเทศกำลังพัฒนา มีการประชุมกันอย่างจริงจังกับเกษตรกรบ่อยครั้งเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน คำแนะนำต่าง ๆ โดยได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้น 2 แห่งกับเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม มีการประชุมอยู่ในฟาร์มที่เกี่ยวข้อง และทุกๆ ฟาร์มจะถูกเยี่ยมปีละ 1 ครั้ง เจ้าของฟาร์มนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จ 1 เรื่อง และความท้าทาย 2 ประการที่สมาชิกต้องการทำงานด้วย และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม สามารถสรุปได้ว่าเกษตรกรโดยทั่วไปมีทัศนคติเชิงบวกต่อโครงสร้างการทำงานในโรงเรียนที่มั่นคง แรงจูงใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกร ระบบการผลิตที่สม่ำเสมอในฟาร์มมอบความท้าทายในการทำงานกับอาสาสมัครที่แตกต่างกัน เพื่อให้มั่นใจว่าเกษตรกรเป็นเจ้าของกระบวนการ เกษตรกรไม่เห็นว่าการผลิตตามฤดูกาลเป็นข้อจำกัดใดๆ แสดงว่าพวกเขาชอบทำงานกับปัญหาและความท้าทาย

ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง ได้แก่ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกหน้าที่ย่อมมีบทบาทความสำคัญเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้งานสหกรณ์บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณะและของสมาชิกเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านผู้นำ ด้านคณะกรรมการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการเรียนรู้

งานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน

1. ด้านการตลาด งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ด้านการตลาด ได้แก่ (คุ้มกลาง., 2553) ได้ศึกษา การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการให้บริการที่สำคัญ ได้แก่ ด้านสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อม และรายย่อยด้านการให้บริการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สินค้ามีความสะอาดถูกสุขลักษณะ สินค้ามีคุณภาพมาตรฐาน สินค้ามีให้เลือกหลากหลาย เจ้าหน้าที่บุคลิกภาพแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ขายสินค้า ความสะอาดของร้านค้าและความเพียงพอของอุปกรณ์สหกรณ์

(สันธิวาส., 2554) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนบ้านม่วงประชาบำรุง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามการดำเนินงาน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจและด้านบริการ สามารถปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมาย

และเป็นที่ยังพอใจแก่สมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ การขายการบัญชี การบริการด้านความสะดวกรวดเร็ว การกำหนดเวลา ปิด – เปิดสหกรณ์ และการจัดช่องบริการจำหน่ายสินค้าตามลำดับก่อนหลัง การซื้อ การควบคุมคลังสินค้า การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก เป็นต้น

(บรมฤทธิ์., 2533) ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จทางการประกอบการของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปอาหารบ้านจอมแจ้ง ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาด ในแต่ละด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ในด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ มีตราแสดงเครื่องหมายรับรองคุณภาพ อย. มีการบรรจุหีบห่อสวยงาม มีชื่อตราหีบห่อ มีหลากหลายรูปแบบ และหีบห่อที่บรรจุมีความคงทน ส่วนในด้านราคา ได้แก่ มีการแสดงป้ายราคาชัดเจน มีการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดไว้หลายระดับ และมีการกำหนดราคาต่ำกว่าสินค้าชนิดเดียวกันในท้องตลาด ในด้านการจัดจำหน่าย คือ มีการจำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภค รองลงมา มีการจำหน่ายสินค้าตามศูนย์ OTOP มีการจัดจำหน่ายสินค้าตามงานต่าง ๆ การจัดวางผลิตภัณฑ์สะดวกต่อการเลือกซื้อ ในด้านการส่งเสริมการตลาด คือ มีการแจกสินค้าให้ทดลองชิม และเอกสารหรือแผ่นพับที่เผยแพร่ข่าวสาร มีข้อความเข้าใจง่าย เป็นต้น

(Karla, 2012) ได้ศึกษา การทำธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น กรณีศึกษา บริษัท บีไฮว์ โบทานิคัลส์ ในชุมชนฮาวาร์ด เมืองซอร์เบอร์ โดยบริษัทมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาด้านการตลาด ซึ่งบริษัทจะจำหน่ายวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปของท้องถิ่น ใช้เทคนิควิธีการที่เป็นนวัตกรรมใหม่สร้างมูลค่าทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นที่น่าสนใจ ขยายธุรกิจด้วยตลาดใหม่ ๆ เพื่อสร้างยอดขายให้กับผลิตภัณฑ์

2. ด้านการเงิน งานวิจัยเกี่ยวกับด้านการเงินของกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ได้แก่ (มลิกุล, 2559) ได้ศึกษา การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ด้านกิจกรรมส่งเสริมออมทรัพย์ ควรมีการวางแผน มีการประชุมร่วมกัน มีขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีการตรวจสอบผลของการดำเนินงานตามแผนงาน และมีการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริมออมทรัพย์ เพื่อให้มีความสะดวกรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น

(จักรศรี., 2554) การถอดบทเรียนของกลุ่มออมวันละบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการบริหารงานการเงิน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการดำเนินงานด้านการเงินของกลุ่ม มีการจัดทำรายงานและชี้แจงแก่สมาชิกเป็นระยะ จัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างเป็นระบบ รายงานสถานะทางการเงินให้สมาชิก

ได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง มีการเชิญองค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน เข้าตรวจสอบ การบริหารเงินอย่างต่อเนื่อง

(พุททาคา., 2550) ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ทหารศรีสองรัก จำกัด พบว่า การตรวจสอบงบประมาณประจำปีของสหกรณ์ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สหกรณ์ต้องดำเนินการ เพื่อความถูกต้อง โปร่งใสและเกิดประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างแท้จริง และการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการถือเป็นการประเมินผลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา งานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งโครงการนั้น ๆ ต่อไป

(เหล่าพวงศักดิ์., 2557) ที่ศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน พบว่า องค์กรการเงินชุมชนประสบความสำเร็จมีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยระดมเงินออมเพื่อจัดสรรเป็นสินเชื่อให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และเป็นการนำเงินทุนของชุมชนมาพัฒนาชุมชน ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก

3. ด้านการผลิต งานวิจัยเกี่ยวกับด้านการผลิตของกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้แก่ (มลิกุล, 2559) ได้ศึกษา การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า ควรมีการวางแผนงานและมอบหมายงานด้านการส่งเสริมการผลิต หรือการเกษตร-อาชีพอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมี กฎ ระเบียบ วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการวัดผล ความพึงพอใจและการตรวจสอบการบริหารจัดการอย่างมีระบบเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานให้มีความรวดเร็วและสามารถตรวจสอบได้

(นิมะวัลย์., 2544) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารสหกรณ์โรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ฝ่ายส่งเสริมการผลิต จัดกลุ่มผู้ที่สนใจการผลิต เช่น สนใจผลิตแชมพูสระผมสมุนไพร กลุ่มผลิตสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช และการผลิตขนมไทย จำหน่ายเพื่อหารายได้พิเศษ โดยมีการจัดศึกษาดูงานและอบรมวิธีการทำงาน โรงเรียนและศูนย์สาธิตการตลาดที่ประสบผลสำเร็จ

(เห็นตระกูลดี., 2556) ได้ศึกษา กระบวนการและเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมะขามทอง ชุมชนก้าวหน้าพัฒนาเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน ได้สร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการผลิตสินค้า ได้กำหนดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ คือ การนำ

วัตถุประสงค์ที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ และกระบวนการผลิตไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม

(Neumann, 2016) ศึกษาปัจจัยทางทักษะของบุคคลในการออกแบบกระบวนการผลิต และควมมีประสิทธิภาพ พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการออกแบบการผลิต ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตามลักษณะงาน การออกแบบกระบวนการที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน หรือ การแบ่งงานกันทำ กลวิธีการจัดหาวัสดุ และการเลือกสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

4. ด้านสวัสดิการ งานวิจัยเกี่ยวกับด้านสวัสดิการของกระบวนการดำเนินงาน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ได้แก่ (อินทร์พรหม., 2559) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมด้าน การศึกษาและสวัสดิการ สำหรับโรงเรียนได้ดำเนินการมีการจัดทุนการศึกษาแก่สมาชิก และการจัด กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

(แก้วบุคคา., 2553) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมสหกรณ์ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทรายเพ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 พบว่า บุคคลเต็มใจที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เมื่องานให้ผลประโยชน์ตอบแทน ทางด้านวัตถุและจิตใจ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้

(ปั้นกาญจนโค., 2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนบ้านเหล่า กอกทุ่งสว่างตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ ให้มีความสำคัญ และมองผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นส่วนใหญ่ จึงได้แบ่งปันเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมด้วยการจัดสรรกำไรในอัตราร้อยละ 3 สำหรับบำรุงการศึกษาและกิจกรรมสาธารณประโยชน์ภายในชุมชน เพื่อคืนกำไรสู่สังคมหรือชุมชนอีกทางหนึ่ง

(Axmann, 2015) ศึกษา ผลกระทบของการควบคุมและตรวจสอบการบริหารที่มี ต่อความสามารถในการทำกำไร และการขยายกิจการขององค์กรการเงินขนาดเล็ก พบว่า การควบคุม และการตรวจสอบการบริหาร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขนาดการปล่อยสินเชื่อ และความสามารถ ในการทำกำไร สำหรับองค์กรทางการเงินขนาดเล็กที่ปล่อยสินเชื่อ โดยใช้ความไว้นื้อเชื่อใจเป็น การควบคุมและตรวจสอบในการการบริหาร จึงควรมีการให้สินเชื่อกับสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะ สมาชิกที่มีความจำเป็นและเข้าถึงแหล่งทุนได้ยาก

ซึ่งสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่สามารถสร้างการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพของสมาชิก การเสริมสร้างชีวิตความ

เป็นอยู่ภายในโรงเรียนภายใต้การบริหารจัดการกันเอง โดยการให้บริการแก่สมาชิก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1.ด้านการตลาด 2.ด้านการเงิน 3.ด้านการผลิต และ 4.ด้านสวัสดิการ

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีตัวแปรและแนวคิดที่ใช้ดังนี้ ในด้านการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านการตลาด จาก สุกัญญา คุ่มกลาง (2553) สุภาพร สันธิวาส (2554) สำเร้ง บรมฤทธิ์ (2553)

Pedersen (2012)

2. ปัจจัยด้านการเงิน จาก รัชพร มลิกุล (2559) อุไรวรรณ จักรศรี (2554) รัชฎาพร พุทธาคำ (2550) นพพร จันทรนาชู และพรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ (2557)

3. ปัจจัยด้านการผลิต จาก รัชพร มลิกุล (2559) สุรพันธ์ นิมะวัลย์ (2544) พงษ์ศักดิ์ เห็นตระกูลดี (2556) W.Patrick Neumann (2016)

4. ปัจจัยด้านสวัสดิการ จาก ชีรดา อินทร์พรหม (2559) วิโรจน์ สารรัตนะ อ่างถึง ในประพจน์ แก้วบุคดา (2553) โสพิน ปั่นกาญจนโต (2550) Axmann (2015)

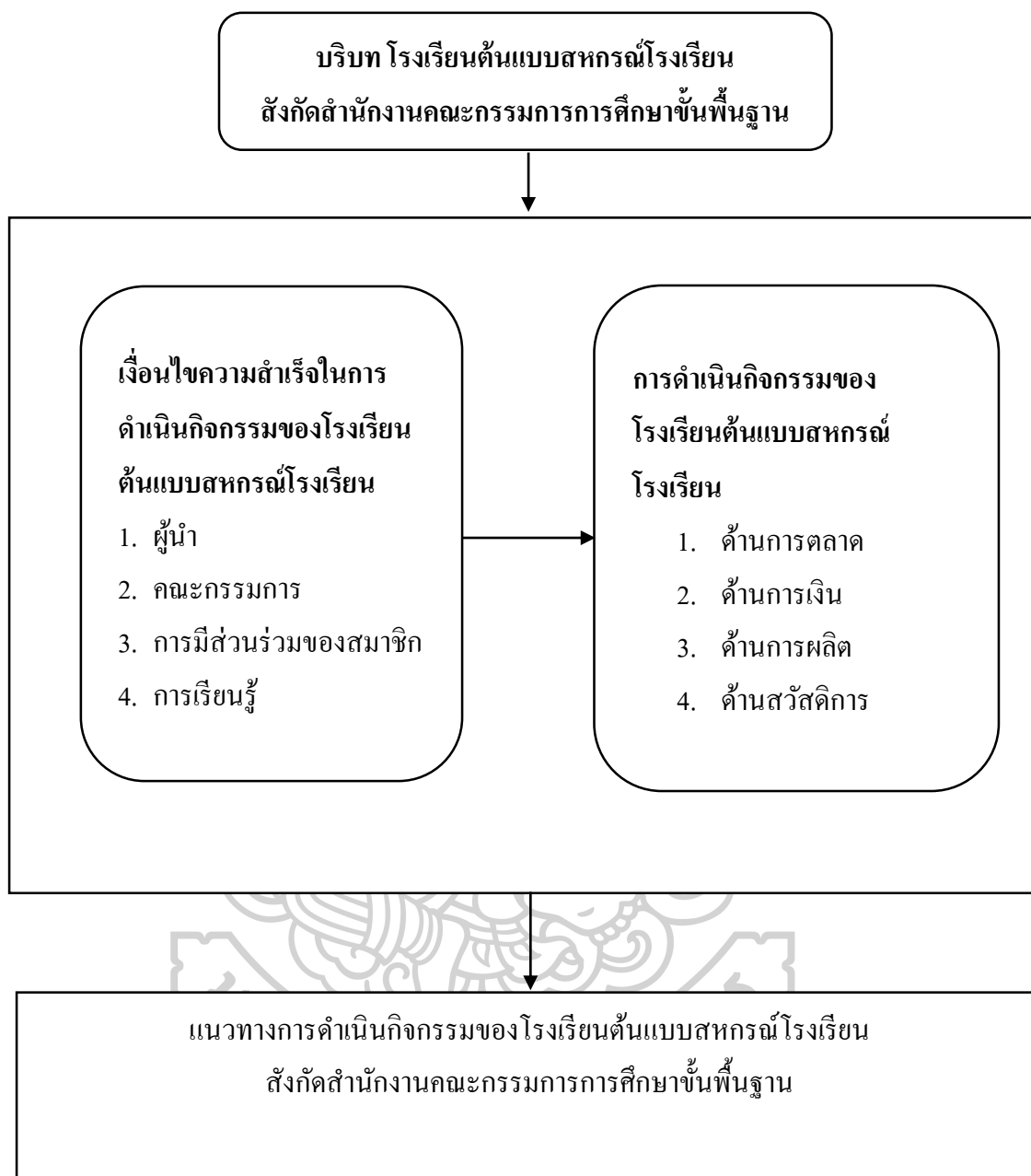
ตัวแปรในด้านเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านผู้นำ จาก ชีรดาอินทร์พรหม (2559) โสพิน ปั่นกาญจนโต (2550) ประพจน์ แก้วบุคดา (2553) Amanda (2011)

2. ปัจจัยด้านคณะกรรมการ จาก ปนัดดา แจ่มประจักษ์ (2551) โสพิน ปั่นกาญจนโต (2550) นพพร จันทรนาชู และพรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ (2557) สุกัญญา คุ่มกลาง (2553)

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก จาก รัชพร มลิกุล (2559) สุภาพร สันธิวาส (2554) Andreas Kaplan (2018)

4. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ จาก สุกัญญา คุ่มกลาง (2553) ประพจน์ แก้วบุคดา (2553) อัมพร ปรีเปรม และนภดล เจนอักษร (2560) พงษ์ศักดิ์ เห็นตระกูลดี (2556) M.T. Mumir (2018) Britt I.F.Henriksen (2015) ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนสามารถนำอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเข้มแข็ง ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีการนำกระบวนการสหกรณ์ไปสู่การบูรณาการร่วมกับกิจกรรมอื่นที่สอดคล้องกัน และยังนำทักษะจากกระบวนการสหกรณ์มาปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และเพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รวมถึงเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปขยายผลในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยและการเข้าสู่พื้นที่
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พื้นที่ในการวิจัยและการเข้าสู่พื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) กลุ่มเป้าหมายได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) คือ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยคะแนน ระดับดีเด่น โดยโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 มีทั้งสิ้นจำนวน 49 โรงเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกทุกโรงเรียน ได้ใช้หลักเกณฑ์การประเมินและมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการคัดเลือก โดยเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 100 คะแนน ประกอบด้วย ด้านที่ 1

การบริหารจัดการ 12 คะแนน ด้านที่ 2 กระบวนการสหกรณ์ในโรงเรียน 36 คะแนน ด้านที่ 3 คุณภาพนักเรียน 32 คะแนน ด้านที่ 4 แหล่งเรียนรู้ 12 คะแนน และด้านที่ 5 การสร้างและขยายเครือข่าย 8 คะแนน รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน โดยโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 60 - 69 คะแนน จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 70 - 79 คะแนน จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับดี และโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในระดับ 80 คะแนนขึ้นไป จะได้รับการคัดเลือกเป็น โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับดีเด่น โดยโรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจง 2 โรงเรียน ได้รับการคัดเลือกด้วยคะแนน ระดับดีเด่น จึงมีความเป็นตัวแทน อีกทั้งยังมีความหลากหลายทั้งขนาดของโรงเรียน ประกอบไปด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก และขยายโอกาส มีทั้งโรงเรียนที่ตั้งในเขตพื้นที่เมือง และโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่จะสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ เหมาะกับการเป็นพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยจึงใช้การเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 1 พื้นที่ในการวิจัยโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน

ที่	โรงเรียน	สังกัดหน่วยงาน
1	โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2
2	โรงเรียนวัดท่าชุมชน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อ่างทอง

การเข้าสู่พื้นที่

หลังจากเลือกพื้นที่ที่ต้องการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 เขตพื้นที่การศึกษา ที่สังกัดของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 ดังกล่าว เพื่อศึกษาหาข้อมูลโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนที่ผ่านการประเมิน ระดับประเทศและแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับทราบ เพื่อจะได้ประสานเป็นการภายในไปยังโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวนทั้งสิ้น 2 โรงเรียน ได้ทราบข้อมูลเป็นการเบื้องต้น หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อประสานขอเข้าไปศึกษาสภาพบริบท การดำเนินงาน รวมถึงหาข้อมูลยังโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน โดยประสานผ่านผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงาน

สหกรณ์โรงเรียน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับครูผู้รับผิดชอบ และนักเรียนแกนนำกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เมื่อเกิดความไว้วางใจแล้วก็จะขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานและคณะกรรมการบริหารกิจกรรมสหกรณ์ทั้ง 4 รูปแบบ ของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรับผิดชอบการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนของโรงเรียนในสังกัด สามารถติดต่อประสานงานและมีความพร้อมในการเก็บข้อมูล และร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งจะทำได้ ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงเชิงประจักษ์ (Empirical Data)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยได้ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Criteria) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Saturation of Data) จำนวน 29 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. เจ้าหน้าที่รัฐ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา 3. ครู 4. นักเรียนแกนนำกิจกรรมสหกรณ์ใน 4 รูปแบบ

1) เจ้าหน้าที่รัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนแกนนำกิจกรรมสหกรณ์ใน 4 รูปแบบ ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 14 คน

3) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนแกนนำกิจกรรมสหกรณ์ใน 4 รูปแบบ ของโรงเรียนวัดท่าซุ่มชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำนวน 13 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary)

จากเอกสารรายงานผลการดำเนินงานสหกรณ์โรงเรียน ประจำปีการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

1.2 ผลการดำเนินงาน โครงการ อาทิเช่น แผนงาน โครงการ แผนการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์สู่การเรียนรู้ทุกระดับชั้น ทะเบียนสมาชิก บัญชีรายรับ – รายจ่าย คู่มือ/ระเบียบ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน รายงานผลการดำเนินงานประจำปี เอกสารหลักฐานต่างๆ สำหรับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

1.3 ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการต่อยอดพัฒนา กิจกรรมการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นลักษณะคำถามเบื้องต้นถึงสภาพบริบทของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน แนวทางการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนใน 4 รูปแบบ ประกอบด้วย ร้านค้า ออมทรัพย์ การผลิต และสวัสดิการ เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่พยายามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงที่ซ่อนอยู่จากผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ละเอียดมากที่สุด ในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง เพื่อได้ทราบถึงการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ และเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยจะสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานสหกรณ์โรงเรียน ที่มีอุดมการณ์ในการขับเคลื่อนงานสหกรณ์โรงเรียน โดยให้เกิดจากการมีส่วนร่วมมีจากนักเรียนแกนนำ ทั้งนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่มีความรู้ความสามารถในด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาอย่างครบถ้วน และไม่จำกัดประเด็นคำตอบ เป็นการสัมภาษณ์ที่ให้อิสระแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในการเสนอความคิดเห็น พรรณนาความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เปิดเผยความจริงออกมาให้ได้มากที่สุด และเป็นไปตามความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการสนทนาในขณะนั้น โดยเรื่องที่จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน แนวทางการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน แนวทางการดำเนินกิจกรรมให้เกิดความยั่งยืน

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตในเชิงสำรวจสภาพทั่วไปของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ทั้ง 2 โรงเรียน และการขับเคลื่อนกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนใน 4 รูปแบบ โดยไม่เข้าไปปฏิบัติ หรือเป็นสมาชิกในกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกว่าคุณกรบกวน และอาจทำให้แสดงพฤติกรรมในการทำกิจกรรมที่ไม่เป็นปกติได้

นอกจากนั้น เพื่อให้การเข้าสู่ภาคสนามเกิดความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากที่สุดผู้วิจัยได้เตรียมการ และวางแผนสำหรับการจัดเก็บข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลทางสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก เพื่อช่วยในการนัดหมายสัมภาษณ์ ตลอดจนการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงไปด้วยดี

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ตามลำดับรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดเรื่องที่จะทำการศึกษา ซึ่งมาจากแนวคิด ทฤษฎี และเรื่องที่น่าสนใจ
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน
3. ศึกษาเอกสาร บทความ เกี่ยวกับแนวคิดตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา(สำนักงานข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา., 2541) และหลักการจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ในสถานศึกษา โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียน ภายใต้อาณัติพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2550)
4. กำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ต้องการศึกษา
5. ร่างแนวทางการสัมภาษณ์
6. เรียบเรียงร่างแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างแล้ว ไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
7. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้การดำเนินงานกิจกรรมและเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยใช้วิธีการย้อนไปมา (zigzag approach) ของ Glaser มีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ ๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ผู้วิจัยถอดบทสัมภาษณ์และเขียนรายละเอียดของการสัมภาษณ์ออกมาทันที เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไป ซึ่งเป็นการกลั่นกรองและปรับแก้หมวด (categories) เป็นระยะ ๆ
2. ผู้วิจัยทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด ว่าข้อมูลแต่ละเรื่องมีความหมายถึงเรื่องใดและควรนำประเด็นใดมาพิจารณา โดยอาศัยความไวทางทฤษฎี (Theoretical sensitivity) เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และนำมาสร้างเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จึงใช้วิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก โดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการสร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี (Theoretical Coding) โดยวิธีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกับทฤษฎี ด้วยการนำข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมากมาทำการจำแนกข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างมโนทัศน์ (Concepts) ของข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันในรูปของข้อความ (Statement) และจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุผล โดยผู้วิจัยใช้การกำหนดรหัส (Coding) เป็นวิธีการจำแนกข้อมูล เพื่อให้จัดการกับข้อมูลได้สะดวก ซึ่งกระบวนการกำหนดรหัสนั้น ผู้วิจัยต้องอ่านข้อมูลอย่างพิถีพิถันเพื่อมองหามโนทัศน์ หรือแนวความคิดที่บ่งชี้อยู่ในข้อความนั้น และเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ปรากฏอยู่ในข้อความหนึ่งกับมโนทัศน์ในข้อความอื่นที่เหลือ เพื่อให้สามารถบอกได้ว่าสิ่งที่บ่งบอกอยู่ในข้อความเหล่านั้นหมายถึงสิ่งเดียวกัน เรื่องเดียวกัน หรือหมายถึงคนละเรื่องคนละอย่าง ข้อความที่มีความหมายเหมือนกันจะถูกกำหนดรหัสเป็นตัวเดียวกัน และที่มีความหมายต่างกันก็จะถูกให้รหัสต่างกัน (โพธิสิตา, 2547) โดยกำหนดรหัสแยกเป็นหมวดหมู่ (Code Mapping) เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์ จัดหมวดหมู่ให้แก่มโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ นำไปสร้างข้อเสนอ (Proposition) และข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical Generalization) เพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานรากที่ได้มาจากปรากฏการณ์จริงของชุมชน (Strauss & Corbin, 1990)

4. ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักรายต่อไปที่เชื่อได้ว่าสามารถให้ข้อมูลที่มีความแตกต่างไปจากมิติ (Dimensions) และคุณสมบัติ (Properties) ของกลุ่มมโนทัศน์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยคำนึงถึงความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมโนทัศน์ โดยการเปรียบเทียบ (Comparative Case) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Verify) ของข้อมูลเป็นหลัก โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มจนไม่สามารถปรับเปลี่ยนข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical Generalization) ที่ได้อีกต่อไป เรียกว่าถึงจุดอิ่มตัว โดยผู้วิจัยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Triangulation Method) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งข้อมูลในเรื่องแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ซึ่งผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล เป็นการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความพอเพียงของข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigation Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน เพื่อยืนยันหาข้อสรุปร่วมกัน และเห็นตรงกัน จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป และการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีวิทยา (Methodological Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้าใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่แตกต่างกันจะได้ข้อมูลที่เหมือนเดิมหรือไม่ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลบนพื้นฐานของความถูกต้อง และสรุปผลการวิจัยดำเนินการเขียนรายงานผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินงานและเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนแกนนำกิจกรรมสหกรณ์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) คือ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยคะแนน ระดับดีเด่น ได้แก่ 1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 และ 2. โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 29 คน การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation) ผลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 บริบทโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และเจ้าหน้าที่รัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีบทบาทร่วมกันในการจัดกิจกรรม เกิดการค้นหาคำความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติเอง ได้ฝึกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ก่อนจะดำเนินกิจกรรมนักเรียนจะได้ฝึกในเรื่องการวางแผน เพราะมีความจำเป็นต่อการบริหารสหกรณ์โรงเรียน เป็นภารกิจของคณะกรรมการบริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ มีโอกาสที่จะเกิดผลกำไร และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เมื่อได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจะได้เรียนรู้จากปัญหาที่พบเจอและคิดหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมกันตลอดการดำเนินงาน กิจกรรมสหกรณ์จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสมดุล ความพอดี ระหว่างการเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน รุ่นที่ 2 จำนวน 2 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยคะแนน ระดับดีเด่น ประกอบด้วย 1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ মহามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ 2. โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ মহามงคล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ মহามงคล ตั้งอยู่เลขที่ 300 หมู่ที่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โรงเรียนเริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2541 และได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

- จำนวนนักเรียน 1,795 คน
- จำนวนครู 83 คน

ตารางที่ 2 จำนวน นักเรียน (ปีการศึกษา 2562) โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ মহามงคล

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นอนุบาล 1	-	-	-
ชั้นอนุบาล 2	84	96	180
ชั้นอนุบาล 3	104	76	180
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	122	118	240

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	112	127	239
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	123	118	241
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	126	114	240
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	118	119	237
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	129	109	238
รวมทั้งหมด	918	877	1,795

ตารางที่ 3 จำนวนครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

ประเภทบุคลากร	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ผู้บริหาร	-	1	1
ข้าราชการครู	18	54	72
พนักงานราชการ	1	2	3
ครูอัตราจ้าง	-	5	5
เจ้าพนักงานธุรการ	-	1	1
ครูธุรการ	-	1	1
รวมทั้งหมด	19	63	83

1.1 ขนาดโรงเรียน

โรงเรียนขนาดใหญ่

1.2 ระดับที่เปิดสอน

อนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6

1.3 กิจกรรมสหกรณ์ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

1.3.1 กิจกรรมร้านค้า

นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนแม่บ้านทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 100 กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ทำหน้าที่ในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องเขียนที่อำนวยความสะดวกในการเรียน สิ่งที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย และรับผลิตภัณฑ์จากสมาชิกรายจำหน่ายผ่านร้านค้าสหกรณ์ นอกจากนี้ ยังใช้กิจกรรมร้านค้าเป็นเสมือนห้องทดลองในการถ่ายทอดความรู้จาก

การลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนที่เป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะได้ฝึกการประชุมคณะกรรมการ การจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรมต่อสมาชิก การจัดเรียงสินค้า การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย การจัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก เป็นต้น

โดยมีระเบียบการจัดสรรเงินปันผลและการเฉลี่ยคืน ดังนี้ นักเรียนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคลทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์นักเรียน โดยร่วมซื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท สมาชิกแต่ละคนสามารถซื้อหุ้นได้มากที่สุด 10 หุ้น เมื่อสิ้นปีการศึกษาจะมีการปันผลให้กับสมาชิกร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ และเฉลี่ยคืนร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

1.3.2 กิจกรรมส่งเสริมการผลิต

โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยนักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการผลิตมีการรวมกลุ่มตามความสนใจและมีครูเป็นที่ปรึกษาแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถยืมเงินลงทุนจากสหกรณ์โรงเรียนได้ โดยนักเรียนรวมกลุ่มประมาณ 10 – 15 คน แปรรูปอาหารและผลิตผลทางการเกษตรที่นักเรียนคิดขึ้นมากเอง โดยยึดหลัก “คิดเป็น ทำได้ ขายเอง” มีคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงสร้างของกิจกรรม ประเภทของการผลิต ได้แก่ 1. ประเภทอาหาร เช่น การทำขนมกล้วย เค้กกล้วยหอม 2. ประเภทเครื่องดื่ม เช่น น้ำตะไคร้ 3. ประเภทของใช้และของตกแต่ง เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ 4. ประเภทการเกษตร เช่น การผลิตผักปลอดสารพิษ เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เป็นต้น และนำผลผลิตที่แปรรูปมาจำหน่ายผ่านกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนส่งจำหน่ายให้กับโรงอาหาร และนำสินค้าไปจำหน่ายให้กับเพื่อนนักเรียน คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน

1.3.3 กิจกรรมออมทรัพย์

โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมออมทรัพย์ มีคณะกรรมการในการบริหารงานฝ่ายออมทรัพย์ กับธนาคารโรงเรียน นักเรียนร้อยละ 100 ของสมาชิกมีการฝากออม และนำเงินฝากกับธนาคารโรงเรียน และได้ดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน ซึ่งจะเป็นการฝึกนิสัยการออมการประหยัด การมีวินัยในตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งธนาคารโรงเรียนเป็นการจำลองสาขาของธนาคารและเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการธนาคารด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานที่เหมือนจริง ในรูปแบบของสถาบันการเงิน โดยให้ดอกเบี้ยเงินออมร้อยละ 0.1

1.3.4 กิจกรรมสวัสดิการ

เมื่อดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนเกิดผลกำไร จะนำเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับการจัดสรร มาดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและส่วนรวม เช่น มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกรณ์โรงเรียน จัดสรรทุนการศึกษาในนามทุนสหกรณ์โรงเรียนให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น รวมปีการศึกษาละ 46 ทุน ทุนละ 1,000 บาททุกปี มีการจัดสวัสดิการเพื่อสถานศึกษาและสาธารณประโยชน์ เช่น จัดซื้อกล้องให้กับกีฬา จัดทำที่เก็บขยะรีไซเคิล มอบเงินพัฒนา

โรงเรียน จัดซื้อโต๊ะหินวางหน้าอาคารเรียนแทนของเดิมที่ชำรุด จัดซื้อสมุดคัดลายมือแจกนักเรียน เป็นต้น

2. โรงเรียนวัดท่าชุมนุญ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

โรงเรียนวัดท่าชุมนุญ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านท่าชุมนุญ ตำบลโพธิ์ม่วงพันธ์ อำเภอสสามโก้ จังหวัดอ่างทอง 14160 เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2482 จนถึงปัจจุบันมีข้อมูลพื้นฐาน รายละเอียดดังนี้ ตารางที่ 4 จำนวนนักเรียน โรงเรียนวัดท่าชุมนุญ (ปีการศึกษา 2562)

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นอนุบาล 1	2	1	3
ชั้นอนุบาล 2	5	3	8
ชั้นอนุบาล 3	8	3	11
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	9	2	11
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	4	4	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	5	6	11
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	10	5	15
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	5	3	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	6	3	9
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	7	5	12
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	9	7	16
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	11	2	13
รวมทั้งหมด	81	44	125

ตารางที่ 5 จำนวนครู โรงเรียนวัดท่าชุมนุญ

ประเภทบุคลากร	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ผู้บริหาร	-	1	1
ข้าราชการครู	2	9	11
พนักงานราชการ	-	1	1

ประเภทบุคลากร	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
ครูอัตราจ้าง	-	1	1
ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ	-	1	1
รวมทั้งหมด	2	13	15

2.1 ขนาดโรงเรียน

โรงเรียนขนาดกลาง (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา)

2.2 ระดับที่เปิดสอน

ระดับชั้นอนุบาล 1 (อนุบาล 3 ขวบเต็ม) ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.5 กิจกรรมสหกรณ์ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

2.5.1 กิจกรรมร้านค้า: นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสมาชิกร้อยละ

100 มีหน้าที่ดำเนินการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภค โดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ

1. รับสินค้าที่สมาชิกเป็นผู้ผลิตมาจำหน่ายผ่านร้านสหกรณ์ เช่น สินค้าจากกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผลิตผลจากกิจกรรมตาม โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ผลิตภัณฑ์จากครอบครัวนักเรียนและในชุมชนของโรงเรียน

2. เจ้าหน้าที่สหกรณ์ร้านค้าทำการสำรวจสินค้าที่เป็นความต้องการของสมาชิก สินค้าที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการเรียน และจัดมาจำหน่าย ในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด

โดยมีระเบียบการจัดสรรเงินปันผล / การเฉลี่ยคืน ดังนี้ นักเรียนโรงเรียนวัดท่าซუმน์ทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์นักเรียน โดยร่วมซื้อหุ้น ๆ ละ 20 บาท สมาชิกแต่ละคนสามารถซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 50 หุ้น เมื่อสิ้นปีการศึกษาจะมีการปันผลให้กับสมาชิก ร้อยละ 35 ของกำไรสุทธิ และเฉลี่ยคืนร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ

2.5.2 กิจกรรมส่งเสริมการผลิต

โรงเรียนวัดท่าซუმน์จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิต เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านอาชีพ โดยสามารถจำแนกแต่ละประเภทของสินค้าที่เกิดจากการผลิตของสมาชิกได้ ดังนี้ 1. ประเภทอาหาร 2. ประเภทเครื่องดื่มน้ำ 3. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร 4. ประเภทของใช้ และของตกแต่ง โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนสามารถยืมเงินจากสหกรณ์นักเรียนมาใช้ในการลงทุน

2.5.2.1 กิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์

ประถมศึกษาปีที่ 1 ไข่เค็ม

ประถมศึกษาปีที่ 2 วนักะทิ

ประถมศึกษาปีที่ 3 น้ำขงสมุนไพโร ประถมศึกษาปีที่ 4 มั่นรังนก
 ประถมศึกษาปีที่ 5 ถั่วทอดสมุนไพโร ประถมศึกษาปีที่ 6 ขนมรังผึ้ง
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 มะขามคลุก มัธยมศึกษาปีที่ 2 ครอบเครงกรอบ
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 กล้วยเบรกแตก

2.5.2.2 กิจกรรมสาธิตผลิตจำหน่าย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นละ 1 วัน วันจันทร์ – วันศุกร์) แบ่งกลุ่มระดมทุนหรือยืมเงินทุนจากสหกรณ์นักเรียน ร่วมวางแผน จัดซื้อวัตถุดิบ และร่วมกันผลิต โดยฝ่ายวิชาการจัดตารางการเรียนเพื่อทำกิจกรรมบูรณาการในช่วงโมงที่ 3 (ก่อนพักกลางวัน) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประกอบอาหารเพื่อจำหน่ายในช่วงพักกลางวัน

2.5.2.3 กิจกรรมผลิตภัณฑ์จากฐานการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ พืชผักสวนครัว เห็ดนางฟ้า น้ำยอนอกประสงค์ โดยสมาชิกส่งผลิตภัณฑ์ให้กับสหกรณ์เพื่อจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สมาชิก ผู้ปกครอง และชุมชน

ทั้งนี้ ร้อยละ 20 ของกำไรที่ได้ทุกกิจกรรม จะนำเข้าสู่สหกรณ์นักเรียน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการผลิต เช่น กะละมัง มีด เขียง ถาด ถ้วย แก้วน้ำ เป็นต้น เพื่อเป็นของส่วนรวมให้สมาชิกได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินการต่อไป

2.5.3 กิจกรรมออมทรัพย์

กิจกรรมส่งเสริมการออมภายใต้การดำเนินงานของโรงเรียนธนาคารวัดท่าชุมชน โดยมีนักเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งดำเนินการเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียน ดำเนินการฝาก-ถอน และมีครูที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษา นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกของโรงเรียนธนาคารวัดท่าชุมชน และเปิดบัญชีออมเงิน เมื่อนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการผลิตก็จะนำมาออมกับโรงเรียนธนาคาร นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการออม

2.5.3.1 การกู้ยืม

การกู้ยืมสหกรณ์นักเรียนจะดำเนินการในลักษณะการยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนในกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อสมาชิกจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีรายได้ก็จะนำเงินทุนมาคืนให้กับสหกรณ์นักเรียน

2.5.3.2 การให้ดอกเบี๋ยเงินออม

โรงเรียนธนาคารวัดท่าซุมอนุมัติดอกเบี้ยเงินออมร้อยละ 0.35 ปีละ 2 ครั้ง โดยจะปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการออม และเห็นประโยชน์ของการออมมากกว่าการหวังผลจากดอกเบี้ย

2.5.4 กิจกรรมสวัสดิการ

กิจกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอนให้นักเรียนรู้จักการแบ่งปัน การเอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน โดยนำเงินบางส่วนที่เกิดจากผลกำไรในการดำเนินงาน สหกรณ์มาจัดกิจกรรมสวัสดิการแก่สมาชิก เช่น นำกลุ่มสนใจเข้ารับการอบรมฝึกทักษะอาชีพ การให้บริการด้านอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิต เป็นต้น

ตารางที่ 6 สรุปการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล และโรงเรียนวัดท่าซุมชน

โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล	โรงเรียนวัดท่าซุมชน
<p>1. กิจกรรมร้านค้า : นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนแม่บ้านทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 100</p> <p>1.1 จัดหาอุปกรณ์ เครื่องเขียน ที่อำนวยความสะดวกในการเรียน สิ่งที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย</p> <p>1.2 รับผิดชอบจากสมาชิกรับจำหน่ายผ่านร้านค้าสหกรณ์ และใช้กิจกรรมร้านค้าเป็นเสมือนห้องทดลองในการถ่ายทอดความรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง</p>	<p>1. กิจกรรมร้านค้า : นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสมาชิกร้อยละ 100</p> <p>1.1 รับสินค้าที่สมาชิกเป็นผู้ผลิตมาจำหน่ายผ่านร้านสหกรณ์ เช่น สินค้าจากกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ฯ</p> <p>1.2 เจ้าหน้าที่สหกรณ์ร้านค้าทำการสำรวจสินค้าที่เป็นความต้องการของสมาชิก สินค้าที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการเรียน และจัดหามาจำหน่าย ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด</p>
<p>2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิต</p> <p>2.1 นักเรียนรวมกลุ่มประมาณ 10–15 คน แปรรูปอาหารและผลิตผลทางการเกษตรที่นักเรียนคิดขึ้นมากเอง</p> <p>2.2 มีคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงสร้างของกิจกรรม ประเภทของการผลิต มีครูเป็นที่</p>	<p>2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิต</p> <p>2.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กิจกรรมฐานการเรียนรู้ตาม โครงการเศรษฐกิจพอเพียง</p>

โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล	โรงเรียนวัดท่าชุมชน
<p>ปรึกษา</p> <p>2.3 สามารถยืมเงินลงทุนจากสหกรณ์โรงเรียนได้ และนำผลผลิตที่แปรรูปมาจำหน่ายผ่านกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน</p>	<p>2.2 กิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์</p> <p>2.3 กิจกรรมสาธิตผลิตจำหน่าย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นละ 1 วัน วันจันทร์ – วันศุกร์)</p> <p>2.4 กิจกรรมผลิตภัณฑ์จากฐานการเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ พืชผักสวนครัว</p>
<p>3. กิจกรรมออมทรัพย์</p> <p>3.1 นักเรียนร้อยละ 100 ของสมาชิกมีการฝากออม และนำเงินฝากกับธนาคาร โรงเรียน</p> <p>3.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการธนาคารด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานที่เหมือนจริง</p>	<p>3. กิจกรรมออมทรัพย์</p> <p>3.1 นักเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งดำเนินการเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร โรงเรียน ดำเนินการ ฝาก-ถอน</p> <p>3.2 นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกของโรงเรียนธนาคารวัดท่าชุมชน</p> <p>3.3 เมื่อนักเรียนมีรายได้จากการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการผลิต จะนำมาออมกับโรงเรียนธนาคาร</p> <p>3.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการออม</p>
<p>4. กิจกรรมสวัสดิการ</p> <p>4.1 ผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนนำเงินส่วนหนึ่ง มาดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและส่วนรวม เช่น มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกรณ์โรงเรียน มอบเงินพัฒนาโรงเรียน จัดซื้อโต๊ะหินวางหน้าอาคารเรียน เป็นต้น</p>	<p>4. กิจกรรมสวัสดิการ</p> <p>4.1 นำเงินบางส่วนที่เกิดจากผลกำไรในการดำเนินงานสหกรณ์มาจัดกิจกรรมสวัสดิการแก่สมาชิก เช่น นำกลุ่มผู้สนใจเข้ารับการอบรมฝึกทักษะอาชีพ การให้บริการด้านอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิต เป็นต้น</p>

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน มีกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการผลิต และด้านสวัสดิการ รายละเอียดดังนี้

1. ด้านการตลาด

ด้านการตลาดเป็นอีกด้านที่มีความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เพราะการซื้อขายสินค้า เป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมสหกรณ์ สินค้าและบริการที่สหกรณ์โรงเรียนได้ผลิตขึ้นจะได้รับความสนใจ เข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้นเพียงใด และสินค้าหรือบริการจะเป็นที่พึงพอใจต่อผู้บริโภคหรือสมาชิกสหกรณ์หรือไม่ ล้วนขึ้นอยู่กับ การดำเนินกิจกรรมทางด้านการตลาด การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนส่วนหนึ่งจึงกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต การลงมือผลิตที่สร้างสรรค์และมุ่งมั่น สินค้าปลอดสารพิษ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สินค้าและบริการเป็นที่ต้องการตลอดจนเกิดความพึงพอใจต่อสินค้าของสหกรณ์โรงเรียน การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน จึงได้มีแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการบริหารสหกรณ์ได้ฝึกคิดการวางแผน การทำการตลาด การสร้างมูลค่าสินค้า การพัฒนาแนวทางการขายสินค้า การให้บริการต่างๆ เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของสมาชิกที่มาใช้บริการ มีการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ เช่น มีการจัดทำบาร์โค้ดสินค้าทุกรายการ การใช้คอมพิวเตอร์สแกนบาร์โค้ดสินค้า เพื่อบันทึกการขายสินค้าอัตโนมัติ บันทึกการขายสินค้าของสมาชิก เมื่อสิ้นปีการศึกษาที่สามารถคิดเงินปันผล และเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก ได้อย่างสะดวก ดังคำสัมภาษณ์

“...การฝึกเด็กให้เกิดการรวมเงินเพื่อทำสหกรณ์ร้านค้า ก็จะได้รู้จักกระบวนการซื้อขายสินค้า เมื่อมีเงินแล้วจะขายได้อย่างไร ก็ต้องไปหาแหล่งซื้อของ และก่อนจะซื้อของต้องทำการสำรวจความต้องการของผู้ซื้อว่าต้องการอะไร เช่น อุปกรณ์การเรียน ก็ต้องมองในฐานะแม่ค้าว่า อุปกรณ์อะไรที่นำมาขายในโรงเรียนแล้วเกิดประโยชน์ ผู้ซื้อได้ของในราคาที่ถูก นอกจากนั้นซื้อของในสหกรณ์ยังได้เงินเฉลี่ยคืน ซื้อหุ้นก็ได้เงินปันผล นักเรียนจะได้เรียนรู้ทุกด้านของสหกรณ์ เมื่อนำเงินไปลงทุน สินค้าเป็นที่ต้องการ ขายอย่างเป็นระบบก็จะเกิดผลกำไร และในมุมของคณะกรรมการสหกรณ์ก็ต้องมาคิด มาประชุมและหาวิธีว่า เมื่อสมาชิกเสียเงินซื้อสินค้าหรือบริการของเราจะทำอย่างไรให้ผู้ซื้อเกิดความสะดวก สบาย และคุ้มค่างับเงินที่จ่ายไป เด็กที่เป็นคณะกรรมการก็จะได้ฝึกทั้งหน้าที่แผนกจัดหาสินค้า แผนกเก็บสต็อกสินค้า แผนกขายต่างๆ ลงบัญชี รายรับ รายจ่าย ต้อง

รู้จักให้เด็กแยกงานให้ออกและแบ่งงานให้เป็น...” (นางจำเริญ สีมรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียน
พระตำหนักสวนกุหลาบ)

ภาพที่ 2 สหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

ภาพที่ 3 นักเรียนจัดสต็อกสินค้า และติดบาร์โค้ดสินค้าทุกรายการก่อนนำไปจำหน่าย

ภาพที่ 4 กิจกรรมส่งเสริมการขายสินค้าสหกรณ์โรงเรียน

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งที่อธิบายเกี่ยวกับทักษะที่เด็กจะได้รับในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ด้านการตลาด และสนับสนุนให้ฝ่ายผลิตออกแบบบรรจุภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการจัดสถานที่ตั้งของสหกรณ์ที่แยกตัวเป็นเอกเทศและมีการตกแต่งร้านเพื่อดึงดูดผู้ใช้บริการ สร้างบรรยากาศให้น่าเข้ามาใช้บริการ ดังคำสัมภาษณ์

“...เด็กที่นี่หลาย ๆ คนไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ จบแค่ ม.3 เพราะเป็น โรงเรียนขยายโอกาส (อนุบาล – ม.3) จึงมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรจะสร้างอาชีพให้กับนักเรียนได้ จะทำอย่างไรที่เด็กจะมีพฤติกรรมบริโภคให้ถูกต้องได้ จึงมีแนวคิดจัดทำมินิมาร์ทของโรงเรียนในรูปแบบของสหกรณ์ โดยจัดหาสถานที่ให้มีความเป็นเอกเทศเพื่อดึงดูดการเข้ามาใช้บริการ และนักเรียนที่มาร่วมทำงานจะได้ทักษะในเรื่องของการวางแผน เช่น วางแผนคิดว่าของที่ต้องซื้ออะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน เพื่อขายให้เกิดผลกำไร ขายเสร็จจะต้องมาคิดต้นทุน กำไร ว่าได้ลงทุนไปเท่าไร ได้ผลกำไรเท่าไร ให้สหกรณ์เท่าไร และทางโรงเรียนยังส่งเสริมในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย...” (นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

ภาพที่ 5 สหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนวัดท่าขุมนวม มีการจัดสถานที่ตั้งของสหกรณ์ที่แยกตัวเป็นเอกเทศ

ภาพที่ 6 สินค้าที่ผลิตจำหน่ายผ่านสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนวัดท่าขุมนวม

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งที่อธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ของการรวมกลุ่มการผลิต ตลอดจนการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ประโยชน์ของการรวมกลุ่มนั้นทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง มีอำนาจในการต่อรองมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของราคา เมื่อสหกรณ์ซื้อทีละมาก ๆ ก็ย่อมต่อรองในราคาที่คุ้มค่ากว่าการซื้อขายเพียงคน ๆ เดียว หรือแม้การจำหน่ายไปยังผู้บริโภคก็สามารถที่จะควบคุมผลผลิตไม่ให้ล้นตลาด และเกินความจำเป็นของผู้บริโภค เพราะอาจทำให้สินค้าราคาถูกลงได้ ดังคำสัมภาษณ์

“...หากเรารวมตัวกันได้จะสามารถต่อรองทั้งราคาวัตถุดิบที่ซื้อมาได้ถูก และในทางเดียวกันสามารถจำหน่ายออกไปในราคาที่แพง แต่ถ้าต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างซื้อ ต่างคนต่างขาย มันยอมได้ราคาที่ถูกลง เพราะพ่อค้าคนกลางกดราคา จะไม่ได้ราคาที่ยุติธรรม หากเราารวมกลุ่มกันได้ซื้อทีละมาก ๆ เราสามารถตั้งราคาได้ว่าเราจะซื้อเขาในราคาเท่าไร ถ้าไม่ได้ในราคาที่ถูกราก็สามารถจะไปซื้อกับเจ้าอื่นที่เขาขายได้ถูกกว่า เมื่อได้ผลผลิตหากเราารวมตัวกันเป็นจำนวนมากถ้าไม่ได้ราคาที่เรต้องการ เราก็ไม่จำหน่าย ก็ยังไม่ผลิต หรือประโยชน์ของการร่วมกัน สามารถจัดสรรปันส่วนในการผลิตว่าใครควรจะผลิตในเวลาใด เพื่อควบคุมปริมาณในการผลิตไม่ให้ล้นตลาดว่าจะผลิตเท่าใด เวลาใด เพื่อไม่ให้ผลผลิตออกมาชนกันจำนวนมาก ๆ การรวมกลุ่มมันสามารถทำให้จําแนกแบ่งการดำเนินการผลิตได้ทั้งปี...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ด้านการตลาด เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เนื่องจากสินค้าหรือบริการจะเป็นที่พึงพอใจต่อผู้บริโภคหรือสมาชิกสหกรณ์หรือไม่ ล้วนขึ้นอยู่กับ การดำเนินการทางด้านการตลาด และยังเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผนทำการตลาด และฝึกฝนในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อนำมาจำหน่ายผ่านสหกรณ์โรงเรียน

2. ด้านการเงิน

การจัดการทางด้านการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จึงต้องให้ความสำคัญ เริ่มปลูกฝังนักเรียน ฝึกวินัยการออมให้เป็นนิสัย สอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งสัดส่วนเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองเป็นค่าขนมในแต่ละวัน นักเรียนแต่ละคนอาจได้ค่าขนมมาเรียนในแต่ละวันไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับฐานะทางบ้าน และคนส่วนใหญ่จะคิดว่าการเก็บออมเงินของนักเรียนเป็นเรื่องที่ปลูกฝังได้ยาก เนื่องจากได้เงินค่าขนมแค่ชนิดเดียว การจะให้เหลือเงินเพื่อนำมาเก็บออมก็ยิ่งยาก

โดยธรรมชาติของเด็กเมื่อได้เงินค่าขนมเท่าใดก็ต้องการที่จะซื้อขนมกินได้ตามใจเท่านั้น ซึ่งการปลูกฝังนิสัยการออมเงินที่ถูกต้องแต่เนิ่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะสามารถเริ่มปลูกฝังให้กับเด็กในวัยเรียน ดังนั้นจึงควรมีวิธีส่งเสริมการออมที่เหมาะสม อาจจะมีการสอนแบ่งเงินออกเป็นสัดส่วน สอนให้เริ่มเก็บออมมีน้อยอาจเก็บออมจากน้อย ๆ ก่อน เช่น วันละ 1-5 บาท หรือมีมากก็แบ่งสัดส่วนการออมมาก 5-10 บาท นำไปหยอดกระปุกสะสมแล้วนำมาฝาก สหกรณ์ออมทรัพย์อาจเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน แล้วแต่ความสะดวกของธนาคาร โรงเรียนต่อไป

“...เด็กที่นี้หลาย ๆ คนไม่มีโอกาสได้เรียนต่อจบแค่ ม.3 เพราะเป็นโรงเรียนขยายโอกาส (อนุบาล – ม.3) ถ้าโรงเรียนมีแค่ ป.6 เด็กส่วนใหญ่ก็จะเรียนแค่ ป.6 เนื่องจากทางบ้านมีรายได้น้อย ช่วงแรก ๆ ที่ส่งเสริมเรื่องการออมเด็กยังไม่ค่อยให้การตอบรับเท่าไร จึงมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรจะสร้างอาชีพให้กับนักเรียนและสร้างรายได้ระหว่างเรียนด้วย จึงได้นำกิจกรรมสหกรณ์มาปรับใช้ และมีกิจกรรมการเรียนรู้สู่การออม เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการประหยัดคอดออมตั้งแต่วัยเยาว์...” (นางสารี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าหมื่น)

การส่งเสริมด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนฝึกนิสัยให้ประหยัด คอดออมและไม่ฟุ่มเฟือย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์จะเปิดให้บริการเป็นรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน เพื่อให้บริการสมาชิกนำเงินมาฝาก โดยเปิดบริการในรูปแบบของธนาคารโรงเรียน สอนให้เด็กได้เรียนรู้ในการดำเนินงานรูปแบบธนาคาร นักเรียนที่เป็นคณะทำงานจะได้ฝึกหัดการเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร มีหน้าที่รับผิดชอบ ฝาก-ถอน ลงบัญชีออมทรัพย์ บันทึกเอกสารทางการเงินของธนาคาร โรงเรียน การวางแผนดำเนินงาน การประชุมคณะทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ และการร่วมแก้ไขปัญหาด้านการเงินที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน ฝึกให้มีระเบียบวินัย ดังคำสัณนิษฐานนี้

“...โดยมีนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการรับฝาก – ถอน ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และครูเป็นที่ปรึกษา เมื่อมีการดำเนินการเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินจะเข้ามารับเงิน เพื่อเข้าระบบบัญชีต่อไป ซึ่งมีสมาชิกเปิดบัญชี 100 % เป็นสมุดบัญชีในโรงเรียน สาขานาคารออมสิน มีการรับฝากเป็นรายเดือนไม่ได้รับฝากเป็นรายวัน โดยฝึกให้เด็กเกิดการออมเงินสะสมไว้ที่บ้านก่อน เมื่อมีจำนวนเยอะก็นำมาฝากเข้าธนาคารของโรงเรียน โดยให้ดอกเบี้ย 0.1...” (นางจำริญ สิมารัตน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ)

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งที่อธิบายเกี่ยวกับการได้มีส่วนร่วมทำงาน สหกรณ์โรงเรียนในด้านการเงิน ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

“...ผมทำหน้าที่เป็นผู้จัดการธนาคารครับ รับผิดชอบเกี่ยวกับงานของธนาคาร โรงเรียน ทั้งหมด ซึ่งธนาคารของเราจะได้รับการดูแลจากพี่ ๆ เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสิน ได้อาเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาให้ทางโรงเรียนไว้ใช้ประโยชน์ ใช้ทำพวกเกี่ยวกับรับฝาก ถอน กู้ยืมเงิน แล้วก็มา ฝึกสอนพวกเราให้ทำหน้าที่แต่ละฝ่ายได้อย่างถูกต้องครับ ...” (เด็กชายวริท ทรัพย์ส่งแสง นักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 7 กิจกรรมธนาคารโรงเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

ภาพที่ 8 การรับฝาก – ถอนเงินของธนาคาร โรงเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งได้ส่งเสริมให้สมาชิกเพิ่มในเรื่องการออมเมื่อนักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ จะมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการออมอย่างต่อเนื่อง เช่น แจกอัตราดอกเบี้ยให้สมาชิกทราบ แจกคูปองฝากเงินบ่อยครั้งหรือการฝากเงินจำนวนมากตามที่กำหนดจะได้รับของรางวัล เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์นี้

“...สอนให้เด็กได้เรียนรู้ในการดำเนินงานรูปแบบธนาคาร เปิดรับฝากทุกวันในช่วงเวลาพักเที่ยง เด็กได้ฝึกการเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร รับ-ฝาก ถอน ให้ดอกเบี้ย 0.35 มีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักการออม เช่น ใครมาฝากครบ 20 บาทได้แสตมป์ 1 ดวง เมื่อรวมได้ตามยอดของกติกาก็นำมาแลกของรางวัล โดยนำเงินจากสวัสดิการสหกรณ์มาซื้อของรางวัล หลังจากนั้นประสบความสำเร็จกับกิจกรรมนี้ เด็กนำเงินมาฝากเยอะมากเมื่อ ชกส.เห็นอย่างนั้นจึงหารางวัลมาให้ร่วมสนุกต่อไป...”
(นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าซุงนวม)

สหกรณ์ออมทรัพย์ยังส่งเสริมให้เกิดการออมเพื่อการลงทุน ซึ่งในระเบียบการออมกำหนดเรื่องการกู้ยืมหากไม่จำเป็นจะไม่ให้สมาชิกกู้ หรือกรณีกู้ อาจได้รับการยืนยันจากผู้ปกครองเพื่อกู้และนำไปใช้ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน เช่น เบิกใช้จ่ายในการไปทัศนศึกษา เป็นต้น ซึ่งทางโรงเรียนจะสนับสนุนให้กู้ในนามกลุ่มสหกรณ์ที่เรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มการผลิต หรือเป็นราย

ชั้นซึ่งแต่ละกลุ่มมีครูที่ปรึกษา หรือครูประจำชั้นรับรอง และคอยดูแลการใช้เงิน ผลกำไรเป็นของกลุ่ม โดยหักกำไรส่วนหนึ่งเข้าสหกรณ์ ในกิจกรรมการออมทรัพย์นี้ เป็นการสอนให้ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนเพื่อการออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น การใช้เงินเพื่อการลงทุน แต่การกู้จากสหกรณ์คือการกู้เพื่อลงทุนในการผลิตสินค้า ลงทุนเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะทางด้านอาชีพต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของครู โรงเรียนวัดท่าซุงนวม

“...การกู้ยืมเงินจากธนาคาร โรงเรียน มีระเบียบในเรื่องการออมกำหนดให้กู้ยืมใช้จ่ายในเรื่องที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการเรียน นักเรียนจะดำเนินการในลักษณะการยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนในกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อสมาชิกจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีรายได้ก็จะนำเงินทุนมาคืนให้กับธนาคาร...” (นางสาวพรวิณี บรรจง ครู โรงเรียนวัดท่าซุงนวม)

ภาพที่ 9 กิจกรรมธนาคาร โรงเรียน โรงเรียนวัดท่าซุงนวม

ภาพที่ 10 กิจกรรมส่งเสริมการออม แจกของรางวัลของธนาคาร โรงเรียน โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ด้านการเงิน โรงเรียนได้ให้ความสำคัญโดยเริ่มปลูกฝังนักเรียน ฝึกวินัยการออมให้เป็นนิสัย มีกิจกรรมส่งเสริมการออมเพื่อจูงใจให้นักเรียนนำเงินมาฝากผ่านธนาคาร โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนฝึกทักษะในเรื่องการออมเพื่อการลงทุน เป็นการสอนให้ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนเพื่อการออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น การใช้จ่ายเงินเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพต่างๆ เป็นต้น

3. ด้านการผลิต

นอกจากโรงเรียนจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านวิชาการแล้ว ยังถือว่าไม่เพียงพอสิ่งที่จะต้องเติมเต็มให้กับนักเรียน คือ การพัฒนาให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะการทำงานที่จะส่งผลให้นักเรียนเติบโตไปพร้อมกับทักษะที่เขาสามารถนำไปประกอบอาชีพ หรือใช้ประโยชน์ในการเรียนต่อภายหลังภาคหน้าได้

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ด้านการผลิตของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากการลงมือผลิตจริง เรียนรู้จากการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกันและเกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งหมดนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้อาชีพอย่างหลากหลาย ได้รับประสบการณ์จากการสัมผัสการผลิตจริง ได้พบเจอปัญหาจากสถานการณ์จริง และต้องปรึกษาหารือ

ร่วมกันถึงแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนได้ค้นพบความสนใจ ความชอบ และความถนัดของตนเองได้มากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินกิจกรรมด้านการผลิตอาจมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงวัยผู้เรียน และสภาพบริบทของโรงเรียน ประกอบด้วย การเกษตร การแปรรูป อาหาร เครื่องดื่ม งานฝีมือ เครื่องแต่งกาย ของใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ โดยให้นักเรียน รวมกลุ่มกัน ช่วยกันคิดวางแผนว่ามีความต้องการ สนใจที่จะผลิตอะไรร่วมกัน อาจจะเป็น สินค้าที่ผู้บริโภคมีความต้องการ หรือสินค้าที่แปรรูปมาจากผลผลิตตามฤดูกาลเพื่อเพิ่มมูลค่า และ ที่สำคัญการผลิตของสหกรณ์โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การประดิษฐ์งานฝีมือจากวัสดุเหลือใช้ หรือการประยุกต์ใช้บรรจุภัณฑ์ จากวัสดุธรรมชาติ เมื่อได้สินค้าที่มีความต้องการผลิต ครูจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและหาข้อมูล มาถ่ายทอดให้นักเรียนต่อไป หรืออาจเชิญครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ปกครองที่มีความรู้ความ ชำนาญเข้ามาฝึกสอนให้นักเรียนปฏิบัติเป็น จนสามารถผลิตได้เอง ต่อยอดได้ จำหน่ายเป็น นอกจากผลิตขายสมาชิกในสหกรณ์แล้วยังส่งเสริม โดยการหาตลาดแหล่งใหม่เพิ่มเติม ร้านค้า ชุมชน หรือตลาดชุมชน ร้านขายของฝาก เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์

“...โรงเรียนได้จัดกิจกรรมฝ่ายส่งเสริมการผลิตโดยนักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วม ในการผลิตมีการรวมกลุ่มตามความสนใจ และสามารถยืมเงินลงทุนจากสหกรณ์ โรงเรียนได้ โดยนักเรียนรวมกลุ่มประมาณ 10 – 15 คน แปรรูปอาหารและผลิตผลทางการ เกษตรที่นักเรียนคิดขึ้นมาเอง โดยยึดหลัก คิดเป็น ทำได้ ขายเอง...” (นางอุไร รัตนจินดา ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึงโรงเรียนจะให้การสนับสนุนอุปกรณ์ การเรียนรู้ในด้านการผลิตอย่างเพียงพอ รวมถึงหาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ นอกเหนือจาก การส่งสินค้าผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า เพื่อเพิ่มยอดขายและเป็นการฝึกให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ การผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต่อยอดออกไปได้เรื่อย ๆ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...โรงเรียนจะมีห้องอบขนมไทย ผลิตขนม โดยส่งมาขายผ่านสหกรณ์ร้านค้าอย่างต่อเนื่องและหากผลผลิตมีเยอะก็จะหาแหล่งขายเพิ่มเติม โดยฝากร้านค้าในชุมชนขายด้วยอีก ช่องทาง อีกทั้งมีแปลงผักเป็นแปลงผักไร้ดินซึ่งเป็นผักปลอดสารพิษ ซึ่งจะมีผู้ปกครองเป็น ลูกค้าที่มาอุดหนุนอยู่ประจำ...” (นายธงชัย สิทธิสุนทร ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหา มงคล)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านต่อไปนี้ ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมด้านการผลิต และประโยชน์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติจริงส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะทางด้านอาชีพ รู้จักการวางแผนใช้จ่ายและสามารถจะนำไปประกอบอาชีพต่อไปได้ในภายภาคหน้า ดังนี้

“...มีหน้าที่เป็นผู้ผลิตขนมอบ ขนมไทย จำหน่ายให้กับสหกรณ์ร้านค้า คิดว่าได้ประโยชน์นะค่ะ เพราะารู้สึกภูมิใจในตัวเอง เวลาเห็นขนมที่เราได้ทำเอง ยังทำให้เรารู้จักเลือก รู้จักวางแผนการใช้จ่ายต่าง ๆ การผลิตเองช่วยทำให้ลดค่าใช้จ่ายและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับทางบ้านด้วย ได้มีความรู้เพิ่มในเรื่องการทำงาน อาจจะเอาไปประกอบอาชีพในอนาคตได้...”(เด็กหญิงชาลิดา ทองวิไล นักเรียนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 11 กิจกรรมด้านการผลิต การสอนทำขนมไทย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

ภาพที่ 12 กิจกรรมการด้านผลิต การขายเค้กกล้วยหอม น้ำสมุนไพร โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

กิจกรรมสหกรณ์ด้านการผลิตมีแนวทางการฝึกหัดให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมด้านการผลิตในโรงเรียนให้เติบโต และนักเรียนเองจะได้ฝึกทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเรียนรู้หลักการลงทุนอย่างเป็นระบบ และไม่กระทบชั่วโมงเรียนในด้านวิชาการ โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระที่มีลักษณะการเรียนการสอนที่สอดคล้องกัน เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นต้น โรงเรียนทำโครงการสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเด็กโตอาจให้จับกลุ่มกัน 5 – 10 คน ต่อการสร้างสรรค์ 1 ผลิตภัณฑ์ เด็กในระดับเล็กลงมาอาจใช้ 1 ห้องเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจจะมีการผลิตเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ทุกภาคการเรียนหรือทุกปีการศึกษาขึ้นอยู่กับความยากง่ายในขั้นตอนการผลิต เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เกิดการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้และมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึง และไม่รู้สึกรู้สึกับกับการเรียนรู้รูปแบบเดิมซ้ำ ๆ ข้อดีในการผลิตเปลี่ยนผลิตภัณฑ์นอกจากการได้เรียนรู้อาชีพที่หลากหลาย เด็กยังได้ถูกกระตุ้นให้เกิดทักษะการคิดต่อยอด อาจนำสิ่งที่เรียนรู้หลายอย่างมาปรับใช้ คัดแปลงให้สินค้าสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น รวมถึงยังช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด รู้ว่าสิ่งที่เขาสนใจคืออะไรจากการได้ลงมือทำกิจกรรมด้านการผลิต ดังคำสัมภาษณ์

“...โรงเรียนวัดท่าซუმน์จะมีกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยจะบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนสามารถยืมเงินจากสหกรณ์นักเรียนมาใช้ในการลงทุน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประกอบอาหารเพื่อจำหน่ายในช่วงพักกลางวัน 20% ของกำไรที่ได้ จะให้กับสหกรณ์นักเรียน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการผลิต เช่น กะละมัง มีด เขียง ถาด ถ้วย แก้วน้ำ...” (นางสาวพรปวีณ์ บรรจงครู โรงเรียนวัดท่าซუმน์)

ภาพที่ 13 กิจกรรมด้านการผลิต โรงเรียนวัดท่าซุมน์

ภาพที่ 14 การปลูกผักปลอดสารพิษ โรงเรียนวัดท่าซุมน์

หลักการลงทุนด้านการผลิต เมื่อนักเรียนรวมตัวกันเป็นกลุ่มได้แล้ว ต้องระดมทุน เพื่อเป็นต้นทุนในการผลิต ทางโรงเรียนจะส่งเสริมให้เกิดการกู้ยืมผ่านธนาคารโรงเรียนหรือกิจกรรม ออมทรัพย์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การลงทุนอย่างเป็นระบบและไม่กระทบรายจ่ายส่วนตัว เริ่มจาก ต้องวางแผนการลงทุนประมาณการค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้บริโภคและความคุ้มค่า โดยตลอดการผลิตจะมีครูเป็นที่ปรึกษาคอยเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้เกิดความเล็ง น้อยที่สุด ขั้นตอนเริ่มการผลิตจนถึงการจำหน่ายไปยังสมาชิกผู้บริโภคต้องมีการทำบัญชีรายรับ- รายจ่ายทุกขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อนำมาประชุมสมาชิกในกลุ่มเรื่องต้นทุนกำไรที่เกิดขึ้น ซึ่ง กำไรส่วนหนึ่งจะถูกหักเข้าสหกรณ์โรงเรียน เพื่อนำไปบริหารกิจกรรมของสหกรณ์โรงเรียน ต่อไป ส่วนกำไรที่เหลือจะเป็นของสมาชิกกลุ่มผลิตเพื่อนำมาชดใช้เงินกู้ยืมธนาคารโรงเรียน หรือ ลงทุนเพิ่มเติมตามความเหมาะสม หากการผลิตเกิดปัญหาการขาดทุน นักเรียนจะได้ฝึกการ เรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ครูที่ปรึกษาอาจมีแนวทางการ แก้ปัญหาสำรองไว้ เช่น เมื่อการผลิตเกิดการขาดทุนอาจให้นักเรียนชดใช้ด้วยการนำร่างกายมา ช่วยงานโรงเรียนเพื่อสอนให้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์ต่อไป ดังคำ สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตน้ำอเนกประสงค์หลาย ๆ ชนิด ที่ได้ฝึกทำก็จะมีน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่ น้ำยารับผ้านุ่ม เพื่อเอาไปจำหน่ายให้กับสหกรณ์ร้านค้า นอกจากจะได้ผลิตแล้วยัง ทำหน้าที่ในการบันทึกบัญชีกิจกรรมน้ำอเนกประสงค์ด้วย จะต้องลงบัญชี คิดเรื่องกำไร ขาดทุน แล้วก็นำเงินฝากเข้าสู่ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารโรงเรียน...” (เด็กหญิงพวงนา สอนเสาร์ นักเรียนโรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่ง ให้ความคิดเห็นว่าควรปลูกฝังให้ นักเรียนมีประสบการณ์ชีวิต โดยฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงปัญหาและวิธีแก้ปัญหา เพื่อช่วยสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...อย่างของต่างประเทศอเมริกา เด็กจบ ม.ปลายเข้ามาหาลัย เขาให้แยกออกไปเลย ให้ไปประกอบการหารายได้เพื่อจะส่งตัวเองเรียน เด็กของเขาถึงแก่งตั้งแต่เด็ก ๆ สามารถเอาตัวรอด และมีวุฒิภาวะหลักการสอนสหกรณ์การวางแผนที่ดีจะทำให้เกิดผลกำไร แต่หากทำแล้วขาดทุน เด็กก็จะได้บทเรียนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงแล้วเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาต่อไป หากเกิดการขาดทุน อาจจะทำให้เด็กใช้ร่างกายทำงานชดใช้เป็นรายวันต่อไป หากเกิดผลกำไรเขาก็จะได้รับในส่วนแบ่ง

ที่ควรจะได้...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนในด้านการผลิต มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน จากการผลิตจริง เรียนรู้จากการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ฝึกให้นักเรียนสามารถวางแผน การผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน รู้หลักการลงทุนอย่างเป็นระบบ จนสามารถผลิตได้เอง ต่อยอดได้ จำหน่ายเป็น

4. ด้านสวัสดิการ

นอกจากการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เสริมทักษะความรู้ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะจัดให้กับนักเรียนทุกคนแล้ว สวัสดิการของนักเรียนก็เป็นสิ่งจำเป็นที่กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ไม่สามารถมองข้ามไปได้ สวัสดิการที่ดีนอกจากจะเป็นที่ต้องการของสมาชิกแล้ว ยังต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยสร้างบรรยากาศให้นักเรียนทุกคนรักโรงเรียน และเอื้อต่อการอยากมาเรียนมากขึ้น

กิจกรรมสวัสดิการ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ได้กำหนดแนวทางการสนับสนุนให้สหกรณ์นำรายได้จากผลกำไรที่เกิดจากการประกอบกิจการสหกรณ์โรงเรียนมาแบ่งเป็นสัดส่วน โดยกำไรส่วนหนึ่งจะต้องถูกนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน หรือกิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งใน โรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม โดยโรงเรียนจะจัดตั้งนักเรียนเป็นคณะกรรมการชุดหนึ่ง และมีคุณครูคอยเป็นที่ปรึกษา เพื่อช่วยกันหาหรือถึงกิจกรรมสวัสดิการในแต่ละปีที่จะจัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อสมาชิก และเป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักทำเพื่อส่วนรวม เอื้อเพื่อแบ่งปัน รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสวัสดิการที่ดีจะต้องเป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างเสมอภาค อาจเป็นกิจกรรมให้ความรู้ พาสมาชิกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะอาชีพ จัดนิทรรศการมุมให้ความรู้ต่าง ๆ หรืออุปกรณ์เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการมาเรียน เช่น จัดโต๊ะมุมอ่านหนังสือ ทูน่าสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน อุปกรณ์กีฬา และอุปกรณ์ที่เสริมการฝึกหัดประกอบอาชีพอื่น ๆ ต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...มีการจัดมอบทุนให้ห้องละ 1 ทุน/คน ทุนสำหรับผู้ยากไร้ และมีโบนัสให้กับคณะกรรมการ ที่เข้ามาบริหารจัดการร่วมเป็นส่วนหนึ่งด้วย โดยมีการแบ่งสวัสดิการ ให้สถานศึกษา 25 % เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ แล้วแต่โรงเรียนจะนำไปใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

สาธารณประโยชน์ 10% สำหรับจัดซื้อโต๊ะเก้าอี้สำหรับนักเรียน ปรับภูมิทัศน์ต่างๆ ให้กับโรงเรียน และทุนการศึกษา 10% (ทุนละ 1,000 บาท/คน/ห้อง) ทุนศึกษาดูงาน 5% (พาคครูและ นักเรียนไปดูงานของโรงเรียนที่ดำเนินการได้ดีและเป็นแบบอย่าง เช่น โรงเรียนวัดจินดารามดูในเรื่องธนาคารและฝึกปลอดสารพิษ...” (นายธงชัย สิริสุนทร ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมด้านสวัสดิการ และได้กล่าวถึงประสบการณ์โดยตรงที่ได้รับจากการทำกิจกรรม ดังนี้

“...ฝึกให้มีนิสัยเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม ทำตัวให้เป็นผู้บริการ ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน และฝึกระเบียบวินัยในการควบคุมตนเอง...” (เด็กหญิงชฎาธร อุทัย นักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 15 กิจกรรมสวัสดิการ ซื้อโต๊ะเก้าอี้สำหรับนักเรียนอ่านหนังสือ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล

ภาพที่ 16 กิจกรรมสวัสดิการ การมอบทุน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล

ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักท่านนี้ เป็นครู โรงเรียนวัดท่าซุงมุนุม ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับนักเรียน สวัสดิการที่จัดให้กับนักเรียนทุกคนจะเน้นในเรื่องของการเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพและทักษะชีวิต เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ดังกล่าวมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ รู้จักการพึ่งพาตนเอง และการทำงานร่วมกันของกลุ่มสมาชิก ดังนี้

“...สวัสดิการส่วนใหญ่จะสนับสนุนให้นักเรียนได้ไปดูการฝึกอาชีพเพิ่มความรู้ หลังจากนั้นหากมีการเข้าค่ายทักษะชีวิต ก็จะนำทักษะที่ไปดูงานมาใช้ในการเข้าค่ายว่าทำได้มัย และนำมาสู่การลงมือปฏิบัติจริงในด้านสหกรณ์การผลิตต่อไป...” (นางบังบด คล้ายเผือก ครู โรงเรียนวัดท่าซุงมุนุม)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านนี้ ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในด้านสวัสดิการ และร่วมวางแผนในการนำเงินสวัสดิการดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และเงินสวัสดิการยังเป็นทุนสำหรับช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดเหตุจำเป็น ดังนี้

“...มีหน้าที่ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่าย ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนแบบง่าย ๆ รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์จากผลกำไรสหกรณ์ให้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ทุนการศึกษา การปรับปรุงสถานศึกษา การทัศนศึกษา การช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดเหตุจำเป็น...” (เด็กชาย ไซยา ไม่มีนามสกุล (เชื้อชาติพม่า) นักเรียนโรงเรียนวัดท่าซุงมุนุม)

ภาพที่ 17 กิจกรรมสวัสดิการ พาไปศึกษาดูงาน โรงเรียนวัดท่าชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนด้านสวัสดิการ ได้กำหนดแนวทางการสนับสนุนให้สหกรณ์นำรายได้จากผลกำไรที่เกิดจากการประกอบกิจการสหกรณ์โรงเรียน โดยกำไรส่วนหนึ่งจะต้องถูกนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน หรือกิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างเสมอภาค

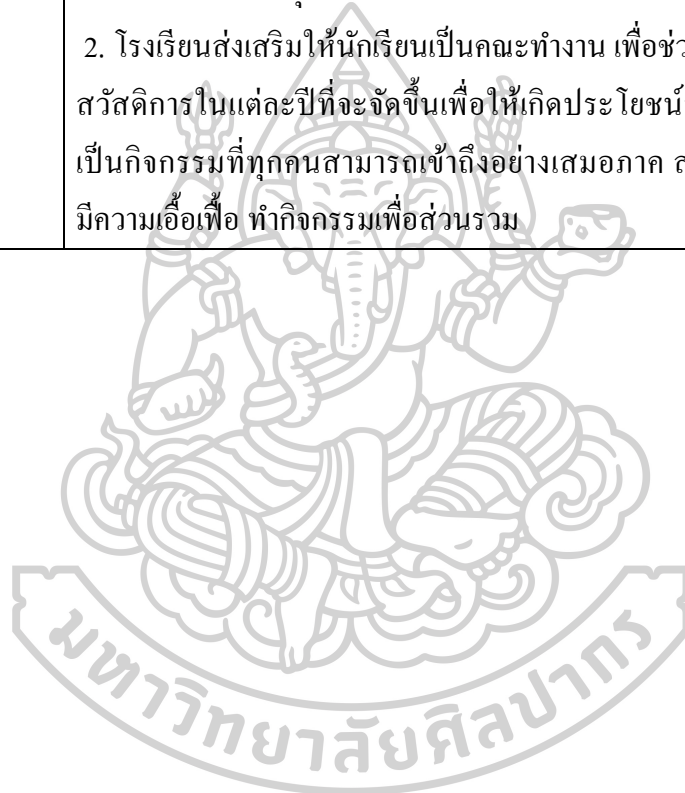
ตารางที่ 7 สรุปการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนิน กิจกรรม	คำอธิบาย
1.ด้านการตลาด	<p>กิจกรรมด้านการตลาดส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ดังนี้</p> <p>1. การตลาดช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกการวิเคราะห์ในขั้นตอนการวางแผนการผลิต ฝึกฝนการลงมือผลิต และการหาช่องทางการจัดจำหน่าย</p>

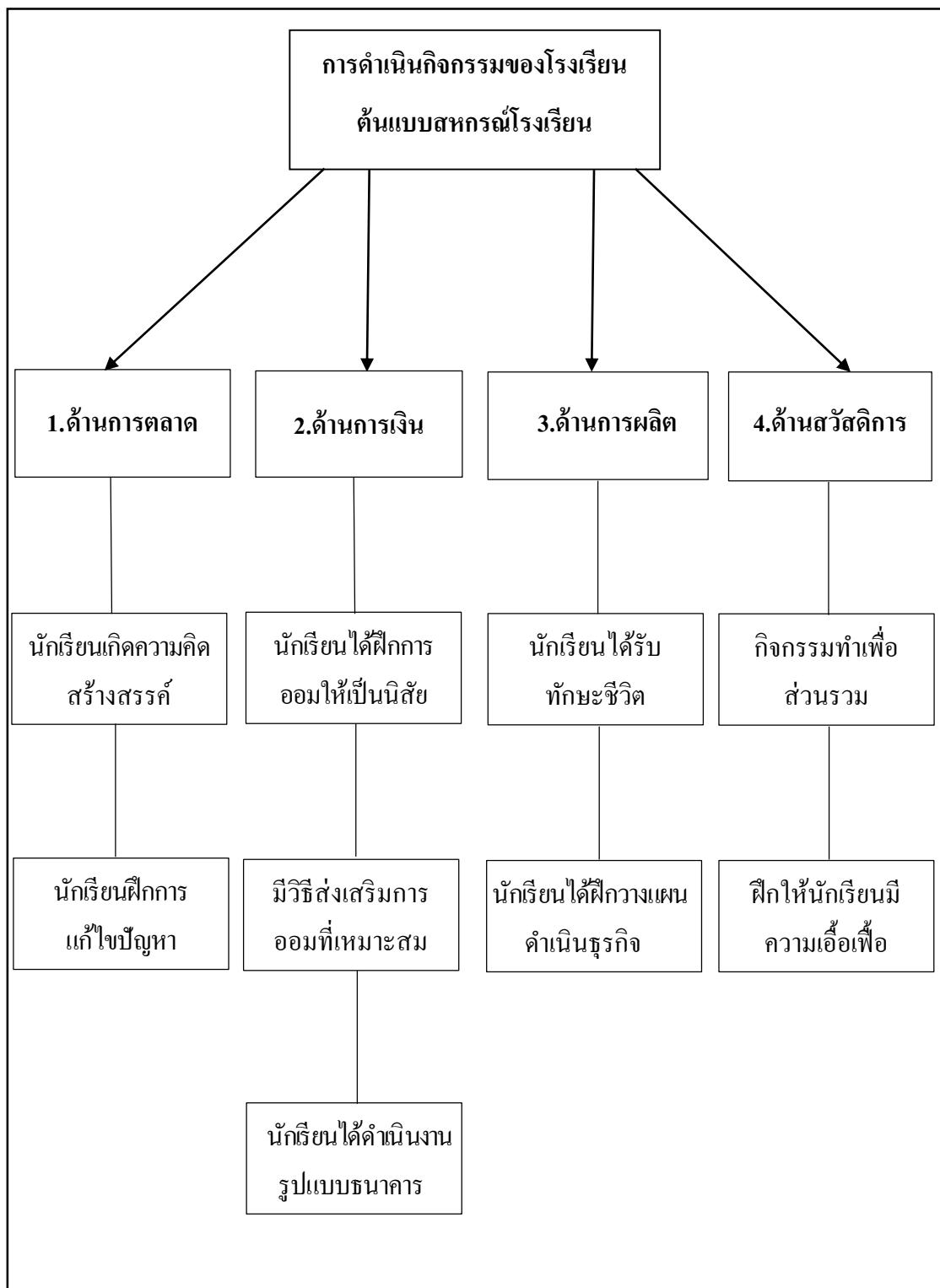

การดำเนิน กิจกรรม	คำอธิบาย
	2. การดำเนินกิจกรรมด้านการตลาด ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้จากปัญหาทางด้านการตลาด และฝึกการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
2.ด้านการเงิน	<p>กิจกรรมด้านการเงินส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมด้านการเงิน ฝึกการเก็บออมให้เป็นนิสัย ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน 2. คณะกรรมการด้านการเงินหาวิธีส่งเสริมการออมที่เหมาะสมกับสมาชิก เช่น การแจกของรางวัลสำหรับสมาชิกฝากเงินบ่อยครั้ง หรือสมาชิกฝากเงินจำนวนมาก เป็นต้น 3. กิจกรรมด้านการเงินสอดแทรกสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร การสวมบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคารและวิธีการฝาก-ถอนเงินตามรูปแบบของธนาคาร และฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน
3.ด้านการผลิต	<p>กิจกรรมด้านการผลิตส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมด้านการผลิต เป็นการพัฒนาให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน โดยนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากการลงมือผลิตจริง เรียนรู้จากการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง 2. การผลิต ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผนการผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน ได้เรียนรู้หลักการลงทุนอย่างเป็นระบบ ซึ่งครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และหาข้อมูลมาถ่ายทอดให้นักเรียน หรือเชิญครูภูมิปัญญาผู้ประกอบการที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามาฝึกสอนให้สามารถผลิตได้ ต่อยอดได้ จำหน่ายเป็น

การดำเนิน กิจกรรม	คำอธิบาย
4.ด้านสวัสดิการ	<p>กิจกรรมด้านสวัสดิการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมด้านสวัสดิการ นอกจากจะเป็นที่ต้องการของสมาชิกแล้ว ยังต้องเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยกำไรส่วนหนึ่งจะต้องถูกนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน หรือกิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม 2. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคณะกรรมการ เพื่อช่วยกันหาหรือถึงกิจกรรมสวัสดิการในแต่ละปีที่จะจัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อสมาชิก เป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างเสมอภาค สอดแทรกให้นักเรียนมีความเอื้อเพื่อ ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

ภาพที่ 18 สรุปการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 เจื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเจื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านผู้นำ 2. ด้านคณะกรรมการ 3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และ 4. ด้านการเรียนรู้ ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านผู้นำ

เจื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยรวมกัน แต่สิ่งหนึ่งที่หลายคนยอมรับว่า ผู้นำ เป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก ๆ ต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน หรือแม้กระทั่งต่อความสำเร็จขององค์กรเองก็ตาม เนื่องจากผู้นำมีบทบาท และภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนงาน กำกับ สั่งการ และคอยดูแลบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จ โดยผู้นำต้องหาวิธีการที่จะกระตุ้นให้บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรัก ความทุ่มเท และพยายามที่จะทำให้งานออกมาดีที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ ทั้งนี้ เจื่อนไขความสำเร็จด้านผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 เป้าหมายความสำเร็จ

ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีแนวทางดำเนินการได้อย่างชัดเจนก็ต่อเมื่อผู้นำและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงานไว้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละฝ่ายมีทิศทางไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน ช่วยส่งเสริมผลักดันกันไปสู่วความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ และเนื่องจากงานส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ และการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูนักเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับทุกคนล้วนมีหัวใจมุ่งมั่นและศรัทธาที่จะสานต่อกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เกิดเป็นแรงผลักดันในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนให้มีความก้าวหน้า เกิดความสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์

สูงสุดต่อผู้เรียน ต่อสมาชิกสหกรณ์ ต่อส่วนรวม และทักษะอีกมากมายที่จะส่งผลกับนักเรียนทุกคน ดังคำสัมภาษณ์

“...ในความคิดของ ผอ. โรงเรียนมองว่า เรื่องสหกรณ์เป็นสิ่งที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน เป็นการปลูกฝังหลักการสหกรณ์แก่เด็ก ก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในกลุ่ม ของนักเรียน และครู ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีการได้ส่งเสริมในเรื่องทักษะอาชีพต่างๆ ต้องรู้จักให้เด็กแยกงานให้ออกและแบ่งงานให้เป็น แผนกนี้ใครจะรับผิดชอบงานก็จะเดินอย่างเป็นระบบ ในฐานะผู้บริหารก็มีหน้าที่สำคัญคือ ให้คำปรึกษา เต็มเต็มในส่วนที่ยังขาดตกและพร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ...” (นางจำเริญ สีมาร์ตัน ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 19 ผู้จัดการสหกรณ์ กล่าวนโยบายในที่ประชุมสมาชิกสหกรณ์ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

1.2 ความรู้และความเข้าใจ

เมื่อมีแรงบันดาลใจในการพัฒนางานอย่างจริงจังแล้ว ผู้นำที่มีบทบาทเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้และเข้าใจรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมอย่างทอ่งแท้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะความรู้ทางทฤษฎีหรือในตำราเท่านั้น แต่ผู้นำจะต้องพิจารณาหาความรู้นอกตำราเพิ่มเติม อาจจะได้จากการร่วมลงมือปฏิบัติ ทดลอง ได้ลองผิดลองถูก ได้พบปัญหาจากการลงมือทำและศึกษาข้อมูลหาวิธีเพื่อจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงจะสามารถพัฒนาและต่อยอด

กิจกรรมอย่างยั่งยืน เพราะกิจกรรมสหกรณ์จำเป็นจะต้องบริหารบนพื้นฐานของความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ที่สำคัญเรื่องของสหกรณ์ไม่สามารถยึดโมเดลจากโรงเรียนหนึ่งมาใช้กับอีกโรงเรียนหนึ่งได้ทั้งหมด บางครั้งเราเห็นตัวอย่างว่าโรงเรียน ก. ทำได้ก็จะหยิบวิธีการต่างๆมาใช้กับโรงเรียน ข. ก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะจะต้องดูสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนว่ามีความเหมาะสมที่จะดำเนินกิจกรรมในลักษณะ รูปแบบอย่างไรถึงจะเกิดความเหมาะสม นักเรียนทุกคนได้ประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างสูงสุด โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง โรงเรียนที่มีพื้นที่เพียงพอในการทดลองทำการเกษตร หรือโรงเรียนที่ขาดพื้นที่ในการทำเกษตร อาจจะคิดแปลงหาวิธีให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปลูกใส่กระถางแทนไม้ประดับ เป็นต้น ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีความรู้ในเรื่องที่ทำอย่างลึกซึ้ง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร ผู้ได้บังคับบัญชา กล่าวคือลงมือทำ คอยริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนผู้นำเองต้องไม่นำพาคณะกรรมการ สมาชิก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย และผลประโยชน์ของส่วนรวมให้เกิดความเสียหาย หรือเสียหายได้ ดังคำสัมภาษณ์

“...ผู้นำนั้นมีความรู้ความสามารถในเรื่องงานสหกรณ์นั้นมากน้อยขนาดไหน ผู้นำต้องเรียนรู้ในเรื่องสหกรณ์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อน รู้จริงรู้แจ้ง และเดินตามแนวทางของหลักสหกรณ์ได้ เพื่อไม่ให้ผู้นำสมาชิก นำองค์กรไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ถ้าผู้นำมีความรู้ มีความมุ่งมั่น มีความตั้งใจในการดำเนินการนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างมันจะสำเร็จได้ ในกลุ่มของนักเรียนก็เช่นกัน หากผู้นำจะทำให้กิจกรรมที่ทำประสบความสำเร็จได้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรม ในเรื่องระบบสหกรณ์ และต้องศึกษามาอย่างจริงจัง รู้จริง ไม่ใช่รู้เพียงงู ๆ ปลา ๆ แล้วนำมาถ่ายทอด...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)

1.3 การพัฒนางาน

เมื่อผู้นำมีความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานสหกรณ์อย่างถ่องแท้ รู้หลักการดำเนินงาน รู้ถึงปัญหาอุปสรรค และรู้ปัจจัยเกื้อหนุนที่จะทำให้การดำเนินงานสหกรณ์ของโรงเรียนตนเองประสบความสำเร็จได้แล้ว สิ่งทีผู้นำจะต้องลงมือทำในขั้นตอนต่อไป คือ การพัฒนาเพื่อนำความรู้ที่หามาได้ทั้งหมดมาลงมือทำให้เป็นรูปร่าง ทดลองใช้กับสภาพบริบทของสหกรณ์โรงเรียนตนเอง สิ่งใดเหมาะสม สิ่งใดต้องเพิ่มเติมพัฒนาขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคณะทำงานสหกรณ์ให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะงานสหกรณ์เป็นเรื่องของการผลิตสินค้าและบริการ ให้บริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกที่เข้ามาใช้บริการ ดังนั้น การดำเนินงานสหกรณ์

จึงไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ หรือทำงานไปในแต่ละวัน โดยไม่มีการพัฒนาความสามารถของนักเรียน อาจทำให้เกิดการทำงานแบบล้าหลัง การฝึกฝนทักษะต่างๆของนักเรียนจะไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น จะทำให้การดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์โรงเรียนก้าวไม่ทันกระแสสังคมภายนอก ทักษะที่นักเรียนได้ฝึกฝนจะไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสหกรณ์ ซึ่งรับผิดชอบดูแลภาพรวมของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้งหมด มีหน้าที่จัดเวร จัดคนทำหน้าที่ต่าง ๆ ในสหกรณ์ และยังติดต่อระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย สอบถามความพึงพอใจเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการทำหน้าที่ร่วมกับคุณครูที่ปรึกษา มีในเรื่องการวางแผนการทำงานประจำปีร่วมกับคุณครู และประชุมคณะกรรมการทั้งหมดเพื่อร่วมกันพัฒนางาน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสหกรณ์...”(เด็กหญิงมณัญญา คุปตะธรรม นักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำ เป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก ๆ ต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เนื่องจากผู้นำมีบทบาท และภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนงาน กำกับติดตาม สั่งการ และคอยดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะทำงานแต่ละฝ่ายตามที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

2. ด้านคณะกรรมการ

งานสหกรณ์ มีหลักการการทำงานที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ เป็นเจ้าของร่วมกัน จัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แก้ปัญหาในด้านการทำกินที่คล้ายๆกัน หรือความต้องการบริการที่เหมือนกัน รวมถึงเป็นปัญหาที่สมาชิกต้องร่วมกันปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็นร่วมกัน หากแต่ละคนแก้ปัญหาหันตามลำพังจะไม่เกิดผลดีเท่ากับการช่วยกัน ในลักษณะการรวมกลุ่มหรือปัญหาที่แต่ละคนไม่สามารถแก้เองได้ตามลำพัง เพื่อมุ่งหวังให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยยึดหลักการทำงานในรูปแบบของประชาธิปไตย เน้นไขความสำเร็จด้านคณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ประกอบด้วย

2.1 การกำหนดเครื่องมือในการบริหารจัดการ

คณะกรรมการได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจากผู้ที่มีสมาชิกเห็นว่า เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความน่าเชื่อถือที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทนสมาชิกทุกคนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การทำหน้าที่ของคณะกรรมการจะต้องมีการกำหนดบทบาท ขั้นตอนอย่างเป็น

ระบบ เข้ามาทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน ทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนา งานสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสมาชิกอย่างสูงสุด ตลอดจนเพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานทุกขั้นตอน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของผู้นำที่เข้ามาบริหารงานสหกรณ์ เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และช่วยตรวจสอบให้การทำงานทุกฝ่ายไม่เกิดความเลื่องหรือความเสียหายขึ้นได้ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมวางแผนและจัดทำโครงการที่ส่งเสริมการผลิต โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้าผ่านสหกรณ์ โรงเรียน ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมในการผลิตตามความสนใจ สามารถบูรณาการไปสู่อาชีพ ในอนาคตได้ ควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสหกรณ์ร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก...” (นางอุไร รัตนจินดา ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 20 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสหกรณ์ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

2.2 การทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคน

ความสำเร็จการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งไม่สามารถเกิดได้จากใครคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะและจากความสัมพันธ์ของทีม

มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ อีกทั้ง การทำธุรกิจสหกรณ์เป็นเรื่องของผลกำไร เงินทองและผลประโยชน์ที่เกิดจากการประกอบการต่าง ๆ ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จึงได้มีการกำหนดให้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ที่สมาชิกมีความเชื่อถือไว้วางใจ เห็นถึงความสามารถ เพื่อเลือกมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคน ในการช่วยรักษาสิทธิประโยชน์ให้กับส่วนรวม เข้ามาทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ร่วมเสนอความคิดเห็นมาเป็นปากเป็นเสียงให้กับสมาชิกในการบริหารธุรกิจสหกรณ์ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ระดมความคิดเห็นกำหนดระเบียบถือใช้ในการทำกิจกรรมสหกรณ์ให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นระบบ คณะกรรมการจัดเป็นอีกหนึ่งพลังที่จะช่วยผลักดันผู้นำให้ทำงานจนประสบความสำเร็จ เพราะแม้ว่าผู้นำจะมีความเก่ง ความสามารถเพียงใด แต่หากขาดทีมงานที่คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ร่วมคิดร่วมทำด้วยกันแล้ว ผู้นำก็ไม่สามารถที่จะทำงานออกมาได้สำเร็จอย่างสวยงาม การทำงานที่คิดคนเดียวทำคนเดียวย่อมขาดความละเอียดรอบคอบ หรือขาดความคิดเห็นที่ต่างมุมมองออกไป ขาดการถกเถียงที่ดีจากทีม โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาด และปัญหาติดขัดย่อมมีสูงมาก ซึ่งการมีคณะกรรมการบริหารยังช่วยในการตรวจสอบการทำงานของผู้นำไปพร้อมๆกัน หากผู้นำทำงานแบบดักดวงผลประโยชน์เฉพาะตน หรือออกนอกกลุ่มนอกทางใด ๆ ไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ คณะกรรมการก็มีหน้าที่ในการรวมพลังคัดทานอำนาจของผู้นำ ช่วยกันตรวจสอบ หากพบการทำงานที่ทุจริต ไม่โปร่งใสสามารถที่จะยับยั้งการกระทำดังกล่าวต่อไป ดังคำสัมภาษณ์

“...หัวใจของการทำงานสหกรณ์ โรงเรียน คือ ความเป็นทีม การจะทำงานให้ประสบผลสำเร็จสิ่งแรกต้องมีทีมงานที่ดีก่อนที่พร้อมให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ มีใจที่รักงาน รับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และการทำหน้าที่ต่าง ๆ นั้นต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ...” (นางอัจฉราภรณ์ ตั้งอุทัยสุข รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านต่อไปนี้ ที่ให้ความคิดเห็นว่า คณะกรรมการมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบสหกรณ์มากเพียงใด สหกรณ์อาจประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของคณะกรรมการ ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...คณะกรรมการสามารถเป็นหลักให้ผู้บริหารได้ ผู้บริหารหรือผู้จัดการสหกรณ์ต้องบริหารท่ามกลางคณะกรรมการสหกรณ์ คณะกรรมการจึงควรเข้มแข็งและเป็นหลักให้ผู้บริหาร

ของสหกรณ์ไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางได้ การบริหารที่อยู่ท่ามกลางเงินและถ้าตัวเองมีอำนาจในการใช้จ่ายเงินได้โดยที่ไม่ผ่านใคร ก็จะทำให้องค์กรเกิดความเสียหายได้...”(นายทรงวุฒิมลิวัดย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน ทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคน เพื่อให้เกิดการพัฒนาสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสมาชิกอย่างสูงสุด ตลอดจนเพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานทุกขั้นตอน

3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์ เข้ามาเป็นสมาชิกได้ด้วยความสมัครใจ ให้โอกาสทุกคนได้เข้ามาเป็นสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันไม่มีการกีดกันทางชนชั้น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือว่าเปิดโอกาสให้เฉพาะพวกพ้องของตน ดังนั้น เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจและเปิดกว้างแล้วจะต้องมีใจที่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของกิจการ ความเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจสหกรณ์

การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ โรงเรียน โดยการซื้อหุ้นกับสหกรณ์เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ถึงสหกรณ์จะมีความพร้อมในด้านผู้นำ ด้านเงินทุน ด้านสื่อและอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ด้านสถานที่ที่เหมาะสม หากขาดความร่วมมือความเอาใจใส่จากสมาชิกสหกรณ์แล้ว งานสหกรณ์ก็มีโอกาสเป็นไปได้ยากที่จะพัฒนา การดำเนินงานจะขาดความเข้มแข็ง เพราะสมาชิกทุกคนคิดว่าการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ไม่ใช่หน้าที่ของตน หากแต่เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหาร หรือผู้นำ เป็นหน้าที่ของกรรมการแต่ละฝ่าย ไม่ติดตามสนใจส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ คิดว่าเรื่องนโยบาย แผนงานระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ไกลตัว สมาชิกมีแค่หน้าที่รอให้ถึงช่วงจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนเท่านั้น สหกรณ์ย่อมดำเนินงานอย่างขาดประสิทธิภาพ เพราะขาดพลังความสามัคคี สมาชิกไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ควรจะเป็น ไม่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์โรงเรียน เมื่อระบบสมาชิกอ่อนแอจะเป็นช่องทางให้ผู้นำเข้ามาบริหารแบบไม่โปร่งใส สามารถหาโอกาสออกนอกกลุ่มนอกทางได้ง่าย เนื่องจากการมีผู้ตามที่ขาดความรู้ความสามารถนั่นเอง ดังคำสัมภาษณ์

“...การเป็นสมาชิกก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราเพียงอย่างเดียวจะได้รับเงินปันผลเท่าไร สหกรณ์ก็จะนับวันถอยหลังไป สมาชิกสหกรณ์ต้องเข้ามาร่วมงาน การเข้ามาร่วมงานมาก ๆ คณะกรรมการสหกรณ์มีการหาตลาดเพิ่มขึ้น ผลผลิตได้มากขึ้น ผลกำไรก็มากขึ้น การเป็นอยู่ของ สมาชิกในสหกรณ์ก็ดีขึ้น สหกรณ์ก็จะเกิดการขยายงาน ไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดนิ่ง แต่ถ้าสมาชิก สหกรณ์ไม่เข้ามามีส่วนร่วม ตลาดก็จะมีแต่แคบลง ในที่สุดใครตั้งของก็ไม่มีส่ง ก็เกิดความเสียหาย เพราะฉะนั้น กรรมการสหกรณ์ หรือสมาชิกสหกรณ์ มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ว่าจะเกิด ความสำเร็จหรือล้มเหลว...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน)

ดังนั้น บทบาทของสมาชิกสหกรณ์ที่จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

3.1 การทำหน้าที่เป็นเจ้าของสหกรณ์

การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสหกรณ์ ไม่ได้ปล่อยให้งานสหกรณ์ เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง และการควบคุมดูแลที่ดีที่สุด คือ การเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามา เป็นกรรมการ เนื่องจากเข้ามาทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนสมาชิก เข้ามาดูแลรักษาผลประโยชน์ ให้กับสมาชิก ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการถือว่ามีความสำคัญต่อการเจริญก้าวหน้าของงาน สหกรณ์ สหกรณ์ใดที่มีคณะกรรมการที่ดีมีความสามารถย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาเติบโตได้อย่าง รวดเร็ว แต่จะหวังพึ่งแค่ความสามารถของคณะกรรมการยังไม่เพียงพอ โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ สมาชิกทุกคนรู้สึกรักและมีหัวใจของผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ หา ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ โรงเรียนเพื่อให้เข้าใจขอบเขตของงานสหกรณ์ การเป็นสมาชิกที่มี ประสิทธิภาพ นอกจากจะมีใจที่รักแล้วยังต้องประกอบไปด้วยความรู้และความเข้าใจในงาน เพื่อที่ มีความรอบรู้หลักการ วิธีการบริหารจัดการสหกรณ์ สามารถที่จะมีแนวคิดและหลักในการยึดถือรู้ ว่าอะไรถูกผิดได้ด้วยตนเอง สามารถรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วมได้อย่างดีด้วย ดัง คำสัมภาษณ์

“...สมาชิกสหกรณ์ มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ว่าจะเกิดความสำเร็จหรือ ล้มเหลว ส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จคือสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมอย่างจริงจัง สหกรณ์ที่เรา เห็นว่าเขายืนอยู่ได้มานานแล้วจุดหนึ่งที่เราจะเห็น คือ สมาชิกเขามีความร่วมมืออย่างดี เข้ามาทำ

หน้าที่เปรียบเสมือนเป็นเจ้าของสหกรณ์ กรรมการก็เข้มแข็ง ไม่เอาผลประโยชน์ใส่ตัวอันนี้ก็จะประสบความสำเร็จได้...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักโครงการเพื่ออาหารกลางวัน)

3.2 การรักษาสีทธิประโยชน์ของสมาชิก

เมื่อทำความเข้าใจในขอบเขตงานของสหกรณ์แล้ว สิ่งที่สมาชิกจะต้องให้ความสำคัญคือ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของสหกรณ์ สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกควรจะได้รับอย่างเหมาะสม เพราะการที่จะเข้ามาควบคุมดูแลสหกรณ์ได้จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้ยึดถือปฏิบัติ ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน และการควบคุมติดตามอย่างต่อเนื่องยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานด้วย เพราะหากระหว่างดำเนินกิจกรรมเห็นความบกพร่อง หรืออาจส่งผลกระทบต่อความเสียหายในอนาคต สมาชิกก็มีสิทธิที่จะแย้ง ท้วงติง เสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อช่วยกันผลักดันให้การทำงานเกิดผลดียิ่งขึ้นในทางกลับกันหากมาติดตามหรือตรวจสอบในช่วงสิ้นปีการศึกษา อาจจะทำให้ทราบแต่ผลกำไรมาน้อยเพียงใด แต่จะปรับปรุงแก้ไขก็ไม่ทันต่อสถานการณ์ ดังคำสัมภาษณ์

“...สหกรณ์โรงเรียนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่เด็กควรจะเรียนรู้ เพราะเป็นวิชาที่สำคัญในทางทักษะชีวิต โรงเรียนของเราจึงมีแนวทางที่จะทำคู่มือง่าย ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจว่าสหกรณ์มีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีหน้าที่อย่างไร และโรงเรียนเองได้ดำเนินการทั้งหมดก็ประเภทนักเรียนจะได้ประโยชน์อะไรจากการเป็นสมาชิก และการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสหกรณ์ นอกเหนือจากนี้ในทุกชั้นเรียนจะมีการสอนเรื่องสหกรณ์สอดแทรกอยู่ในทุกชั้นเรียนอยู่แล้ว ตามความเหมาะสมของผู้เรียนในแต่ละชั้นวัย เพื่อให้สมาชิกทุกคนรู้และเข้าใจหน้าที่บทบาทของตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสหกรณ์โรงเรียนต่อไป...” (นางจำริญ สีมาร์ตัน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

3.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบสหกรณ์

สมาชิกที่ดีต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด ส่งเสริมให้สหกรณ์เกิดความก้าวหน้า ไม่ละเลยการทำหน้าที่สมาชิก เช่น หน้าที่ของสมาชิกต้องมีความรักดีต่อสหกรณ์ ต้องทำธุรกิจกับสหกรณ์ด้วยการ ซื้อขายสินค้า ผ่านสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เกิดความเข้มแข็งมีผลกำไรในการบริหารจัดการต่อไป ทำธุรกิจสินเชื่อกับสหกรณ์โดยไม่เลือกแหล่งเงินทุน

จากภายนอก เพื่อให้เงินทุนเกิดการหมุนเวียนในสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญต้องชำระหนี้ให้กับสหกรณ์ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อระบบเงินทุนสหกรณ์ รวมถึงสมาชิกที่ดีต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมสหกรณ์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมประชุมตามมติที่ประชุม เพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานสหกรณ์ การเข้ารับการอบรมเมื่อสหกรณ์จัดให้มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้ต่างๆเกี่ยวกับงานสหกรณ์ เพราะถ้าสมาชิกเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถย่อมส่งผลให้การทำงานสหกรณ์เกิดความก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว การทำงานไม่เกิดความล่าช้า ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงเช่นในยุคปัจจุบันนี้ และการทำหน้าที่ของสมาชิกที่ดีต้องช่วยกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานของสหกรณ์ไปสู่สาธารณชน เพื่อเป็นการช่วยขยายฐานการเข้ามาใช้บริการสหกรณ์ให้มากยิ่งขึ้น ดึงดูดให้บุคคลภายนอกรู้จักและเกิดความสนใจในสินค้าและบริการของสหกรณ์ให้กว้างขวางออกไปเท่าที่จะทำได้คนละไม้คนละมือ จะเป็นการดำเนินงานสหกรณ์ที่มีความเติบโตก้าวหน้าอย่างไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งว่า

“...การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน ทั้ง 4 ฝ่าย ดำเนินการโดยกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบ มีการสำรวจความต้องการของสมาชิก รายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง...”(นางสาวพรวิณี บรรจง ครู โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่ง ที่เสนอความคิดเห็นว่า สมาชิกสหกรณ์ทุกคนต้องมีสิทธิในการเป็นสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน และที่สำคัญต้องกำหนดให้สมาชิกรู้ระเบียบต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกรณ์ โรงเรียน เพื่อจะได้ช่วยกันกำหนดแนวทางและเป้าหมาย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ต้องมีการกำหนดให้สมาชิกเสนอความคิดเห็นได้ สมาชิกทุกคนต้องรู้ระเบียบเพื่อช่วยกันคิดหาวิธีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ และจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพราะนักเรียนทุกคน คือ สมาชิกสหกรณ์...”(เด็กชายศรุต ทองคอนน้อย นักเรียน โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

ภาพที่ 21 การประชุมสมาชิกสหกรณ์และรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนวัดท่าชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน โดยการซื้อหุ้นกับสหกรณ์ ซึ่งโรงเรียนต้องส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนรู้สึกรักและมีหัวใจของผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ สามารถรักษาสิทธิ์ประโยชน์ของตนเอง และมีส่วนร่วมได้อย่างดีด้วย โดยการทำหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าด้วยการเข้าร่วมประชุมสมาชิก เพื่อรับฟังการรายงานผลการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการเรียนรู้

ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตหรือสิ่งต่าง ๆ นั้น จะมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การเรียนรู้ ไม่มีใครที่เกิดมาแล้วจะค้นพบความสำเร็จหากขาดการเรียนรู้ แม้กระทั่งบุคคลที่เก่งมีภาวะผู้นำ หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อประเทศชาติ ต่อ โลก ล้วนเป็นบุคคลที่ต้องผ่านการเรียนรู้มาแล้วทั้งสิ้น ต้องเจอประสบการณ์ต่างๆ ที่สอนให้ลองผิดลองถูกแล้วรู้จักนำมาปรับใช้ การค้นหาความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม บุคคลที่นำประสบการณ์ที่เจอมาแก้ปัญหาอย่างได้ผล และสามารถถ่ายทอดความช่วยเหลือไปยังผู้อื่นได้ บุคคลนั้นย่อมประสบความสำเร็จในชีวิต

ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ปัจจัยหลักเกิดจากการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการ

หรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ล้วนแล้วแต่ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภาวะเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยมีครู เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาแนะนำซึ่งจะไม่เข้าไปครอบงำความคิดในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ หากการลงมือ ทำกิจกรรมเกิดความบกพร่อง เจอปัญหาและอุปสรรค ก็ไม่หยุดอยู่แค่นั้นแต่ควรนำปัญหานั้นมา เป็นบทเรียนรู้ในการหาวิธีแก้ปัญหาค่อยไปเพื่อฝึกให้เด็กเกิดปัญญาจากการแก้ปัญหา และเกิด ภูมิคุ้มกัน หากต่อไปเขาได้เรียนรู้จากปัญหาเล็ก ๆ และรู้วิธีที่จะแก้ปัญหาแล้ว เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ้วยทำงานพบปัญหาต่าง ๆ ที่ใหญ่โตขึ้นก็จะมี ความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและก้าวข้ามไปสู่ ความสำเร็จได้ โดยเป้าหมายหลักของการเรียนรู้กิจกรรมสหกรณ์คาดหวังให้นักเรียนได้เกิดทักษะต่าง ๆ จากการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

4.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์

อย่างที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว การที่ดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ขึ้นมาเป็นรูปร่างได้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ออมทรัพย์ การผลิต สวัสดิการนั้น ล้วนจะต้องเกิดมาจากการ แลกเปลี่ยนความคิด การวางแผน การค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันของนักเรียนและคุณครูที่ เกี่ยวข้อง เพื่อหวังว่าเป้าหมายที่วางไว้จะไม่เกิดข้อผิดพลาด คาดหวังให้แผนปฏิบัติการที่วางไว้จะ ประสบผลสำเร็จ สร้างประโยชน์ให้เกิดกับ โรงเรียนและสมาชิกอย่างสูงสุด การประชุม ปรึกษาหารือร่วมกันนี่จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ จากสถานการณ์จริง จากปัญหาที่ประสบจริง ซึ่งนักเรียนจะไม่สามารถหาคำตอบได้จากตำรา เพียงแต่นำความรู้ที่สะสม มาเป็นแนวทางในการคิดและตัดสินใจในการแก้ปัญหาให้ดีที่สุด ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผอ.มองว่า เรื่องพวกนี้ถ้าเด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำ ได้คิดอะไรเอง เขาก็จะมีทักษะ กระบวนการคิดที่ดีขึ้น และส่งผลสัมฤทธิ์ให้คะแนน O-net สูงขึ้นด้วย เนื่องจากเด็กที่ทำเกี่ยวกับ กิจกรรมสหกรณ์จะมีทักษะในการคิดวิเคราะห์เมื่อเจอข้อสอบของ O-net ในเรื่องของการคิด วิเคราะห์ก็สามารถตอบโจทย์ได้ อย่างนักเรียนที่เป็นผู้จัดการธนาคาร ตอนนี้อยู่ในระดับมัธยมใน สาขาบัญชี ได้เกรดเฉลี่ย 4.00 เพราะพอได้ลงมือปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ธนาคาร โรงเรียนแล้วเกิด ความชอบ ในเรื่องของตัวเลข บัญชี และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ก็คือ นักเรียนมีความ รับผิดชอบ เพราะเรื่องของความรับผิดชอบไม่ใช่ว่าปลุกฝังกันได้ง่าย ๆ บางกลุ่มที่ทำของขาย จะต้องเตรียมของก่อนล่วงหน้า บางกลุ่มไม่ได้แบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนเกิดการเกี่ยวกัน ไม่ได้มีการ เตรียมของมาให้พร้อม ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีการวางแผนมากขึ้น...” (นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าซุนนวม)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่ง เสนอความคิดเกี่ยวกับควรสอดแทรกกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีหลักการสอนคล้ายคลึงกัน และนำกิจกรรมสหกรณ์ไปบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังทักษะการคิดวิเคราะห์และขยายผลการดำเนินงานสหกรณ์ ดังนี้

“...โรงเรียนวัดท่าชุมชนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน โดยการบูรณาการการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ในทุกระดับชั้น จัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบป้ายนิเทศ กิจกรรมหน้าเสาธง การจัดค่ายวิชาการและได้มีโอกาสร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับเครือข่าย โดยร่วมจัดนิทรรศการด้านสหกรณ์ จัดกิจกรรมวันสหกรณ์นักเรียน 7 มิถุนายน และส่งเสริมบุคลากรร่วมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานในโอกาสต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาเผยแพร่และขยายผลให้แก่คณะครู สมาชิกสหกรณ์นักเรียนทุกคนและโรงเรียนเครือข่าย...” (นางสาวศิริพร ทับเกตุแก้ว ครู โรงเรียนวัดท่าชุมชน)

4.2 ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ

กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ร้านค้าสหกรณ์ ธนาคาร โรงเรียน แปลงเกษตร แหล่งส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ เปรียบเสมือนห้องทดลองให้นักเรียนทุกคนได้ลงมือทดลองทำหลังจากการได้เรียนรู้จากทฤษฎีมาอย่างเพียงพอแล้ว นักเรียนจะได้พบกับบททดสอบที่จะต้องต่อยอดไปจากทฤษฎีที่รู้มา เพราะบทเรียนไม่ได้ครอบคลุมทุกปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน แต่บทเรียนช่วยสะสมให้ผู้เรียนมีหลักในการคิดวิเคราะห์ เมื่อนักเรียนได้เข้ามาสู่ห้องทดลองผ่านระบบสหกรณ์ต่างๆแล้ว สิ่งนี้นักเรียนจะได้คือ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การปรับตัวเข้าหาเพื่อนร่วมงาน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง ความรักและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในสิ่งที่ทำ เป็นผู้ผลิตที่สร้างสรรค์ผลงานให้มีคุณภาพ มีความคาดหวังความสำเร็จ ผลกำไรที่เกิดจากการลงทุน ความสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้งานมีความก้าวหน้า การทำงานเป็นทีมที่ดี รู้จักการเคารพกฎระเบียบในสังคม ทักษะเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เพียงแค่นี้ได้ฟังสิ่งที่ครูถ่ายทอดจากตำรา หากขาดการลงมือทำกิจกรรมสหกรณ์ โดยการเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ นักเรียนจะสามารถนำไปต่อยอดและปรับใช้ได้ในอนาคตไม่ว่าจะเป็นการเลือกเรียนต่อในสายอาชีพที่ตนถนัดและสนใจ หรือการนำไปประยุกต์เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์

“...สภาพสังคมปัจจุบันจะกดดันให้นักเรียนมีการแข่งขันทางวิชาการสูง ให้ความสำคัญ การบริโภคอาหารที่มีคุณค่าน้อย อยู่แบบตัวใครตัวมันและขาดระเบียบวินัย การดำเนินกิจกรรม สหกรณ์จะเป็นฐานการเรียนรู้และการฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีระเบียบวินัย รู้จักการทำงานเป็นทีม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดกิจกรรมสหกรณ์ จะฝึกให้นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการงานสหกรณ์ เข้าสู่วิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เต็มโตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข...” (นางอัจฉราภรณ์ ตั้งอุทัยสุข รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่ง ได้เสนอความคิดเห็นว่า ก่อนจะไปถึงขั้นตอน การเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต และทักษะอาชีพได้ ต้องหาวิธีชักจูงหรือโน้มน้าวความสนใจ สร้างอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับเด็กให้ได้ก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อเขาเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้อ การปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ก็จะเป็นไปได้โดยง่าย ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ต้องถ่ายทอดสอดแทรกให้เด็ก ได้รู้ถึงการว่าเป็นสมาชิกสหกรณ์แล้วได้สิทธิประโยชน์อะไร มีบทบาทอะไร และที่สำคัญต้องปลูกฝังอุดมการณ์สหกรณ์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เมื่อเขาเห็นผลตอบแทนที่ไม่เป็นศูนย์ เห็นผลกำไรทุกคนย่อมมีความกระตือรือร้นในการที่จะเขามาศึกษา การที่จะเขามาให้ความร่วมมือในการดำเนินการ เพราะเด็กทุกวันนี้เป็นเด็กสมัยใหม่เป็นเด็กที่มี กระบวนการทางความคิด เขามีความรู้ที่นอกเหนือจาก โรงเรียน ความรู้ที่หาได้ทางอินเทอร์เน็ต มีสังคมออนไลน์ เพราะฉะนั้นครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับรู้ว่าเขาทำอะไรแล้วเขาได้อะไร ต้องดูแบบอย่าง ของตัวแทนประกันชีวิตว่าเขาเข้าใจสิทธิประโยชน์ของเขาเต็มที่ว่าทำอะไรแล้วเขาจะได้อะไร มากน้อย ขนาดไหน...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อ โครงการอาหาร กลางวัน)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านนี้ ที่เสนอความคิดเห็นว่า สหกรณ์โรงเรียนเป็น วิชาที่สำคัญในการฝึกฝนทักษะชีวิตต่าง ๆ ให้กับนักเรียน และควรมีวิธีที่จะสอดแทรกความรู้ให้ เหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน ดังนี้

“...สหกรณ์โรงเรียนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่เด็กควรจะเรียนรู้ เพราะเป็นวิชาที่สำคัญ ในทางทักษะชีวิต ทางโรงเรียนมีแนวทางที่จะทำคู่มือง่าย ๆ เพื่อให้เด็กทุกคนได้เข้าใจว่าสหกรณ์ มีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีหน้าที่อย่างไร และโรงเรียนเองได้ดำเนินการทั้งหมดกี่ประเภท

นักเรียนจะได้ประโยชน์อะไรจากการเป็นสมาชิก และการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ สหกรณ์ นอกเหนือจากนี้ในทุกชั้นเรียนจะมีการสอนเรื่องสหกรณ์สอดแทรกอยู่ในทุกชั้นเรียนอยู่แล้ว ตามความเหมาะสมของผู้เรียนในแต่ละชั้นวัย เพื่อให้เด็กได้ซึมซับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง...”(นางจำเริญ สีมารัตน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

ภาพที่ 22 การเรียนรู้เรื่องสหกรณ์ของนักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

ภาพที่ 23 การประชุมวางแผนกิจกรรมสหกรณ์ของนักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เงื่อนไขความสำเร็จด้านการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการหรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ล้วนแล้วแต่ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภาวะเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เกิดทักษะทางการคิดวิเคราะห์ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด เกิดทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ โดยการทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง

**ตารางที่ 8 สรุปเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
1. ด้านผู้นำ	<p>1.1 เป้าหมายความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำ และผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงานไว้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละฝ่ายมีทิศทางไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน - ผู้นำที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับทุกคนล้วนมีหัวใจ มุ่งมั่นและศรัทธาที่จะสานต่อกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เพื่อคาดหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ <p>1.2 ความรู้และความเข้าใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำที่มีบทบาทเกี่ยวข้องต้องมีความรู้และเข้าใจรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมอย่างถ่องแท้ - ผู้นำต้องเฝ้าหาคำรู้ นอกตำราเพิ่มเติม อาจจะได้จากการร่วมลงมือปฏิบัติทดลอง ได้ลองผิดลองถูก ได้พบปัญหาจากการลงมือทำ และศึกษาข้อมูลหาวิธีเพื่อจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต - ผู้นำต้องบริหารกิจกรรมสหกรณ์บนพื้นฐานของความยืดหยุ่น และปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว - ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อองค์กร ผู้ได้บังคับบัญชา กล้าคิด

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
	<p>ลงมือทำ คอยริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำต้องไม่นำพาคณะกรรมการ สมาชิก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย และผลประโยชน์ของส่วนรวมให้เกิดความเสี่ยง หรือเสียหายได้ <p>1.3 การพัฒนางาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำต้องนำความรู้ที่หามาได้ทั้งหมดมาลงมือพัฒนาเป็นรูปร่าง ทดลองใช้กับสภาพบริบทของสหกรณ์โรงเรียนตนเอง - ผู้นำต้องหาวิธีเพิ่มขีดความสามารถของคณะทำงานสหกรณ์ ให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง
<p>2. ด้านคณะกรรมการ</p>	<p>2.1 กำหนดเครื่องมือในการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการต้องมีการกำหนดบทบาท ขั้นตอนอย่างเป็นระบบ - คณะกรรมการทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน ทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนางานสหกรณ์อย่างต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสมาชิกอย่างสูงสุด - คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของผู้นำที่เข้ามาบริหารงานสหกรณ์ <p>2.2 ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน กำหนดให้เลือกตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน ที่สมาชิกมีความเชื่อถือไว้วางใจ เห็นถึงความสามารถ เพื่อเลือกมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคน ในการช่วยรักษาสิทธิ์ประโยชน์ให้กับส่วนรวม - คณะกรรมการต้องผลักดันผู้นำให้ทำงานจนประสบความสำเร็จ - คณะกรรมการมีหน้าที่ในการร่วมพลังตัดทอนอำนาจของผู้นำ และตรวจสอบให้การทำงานมีความโปร่งใส
<p>3.ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก</p>	<p>3.1 ทำหน้าที่เป็นเจ้าของสหกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกโดยการซื้อหุ้นกับสหกรณ์เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ ต่อความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

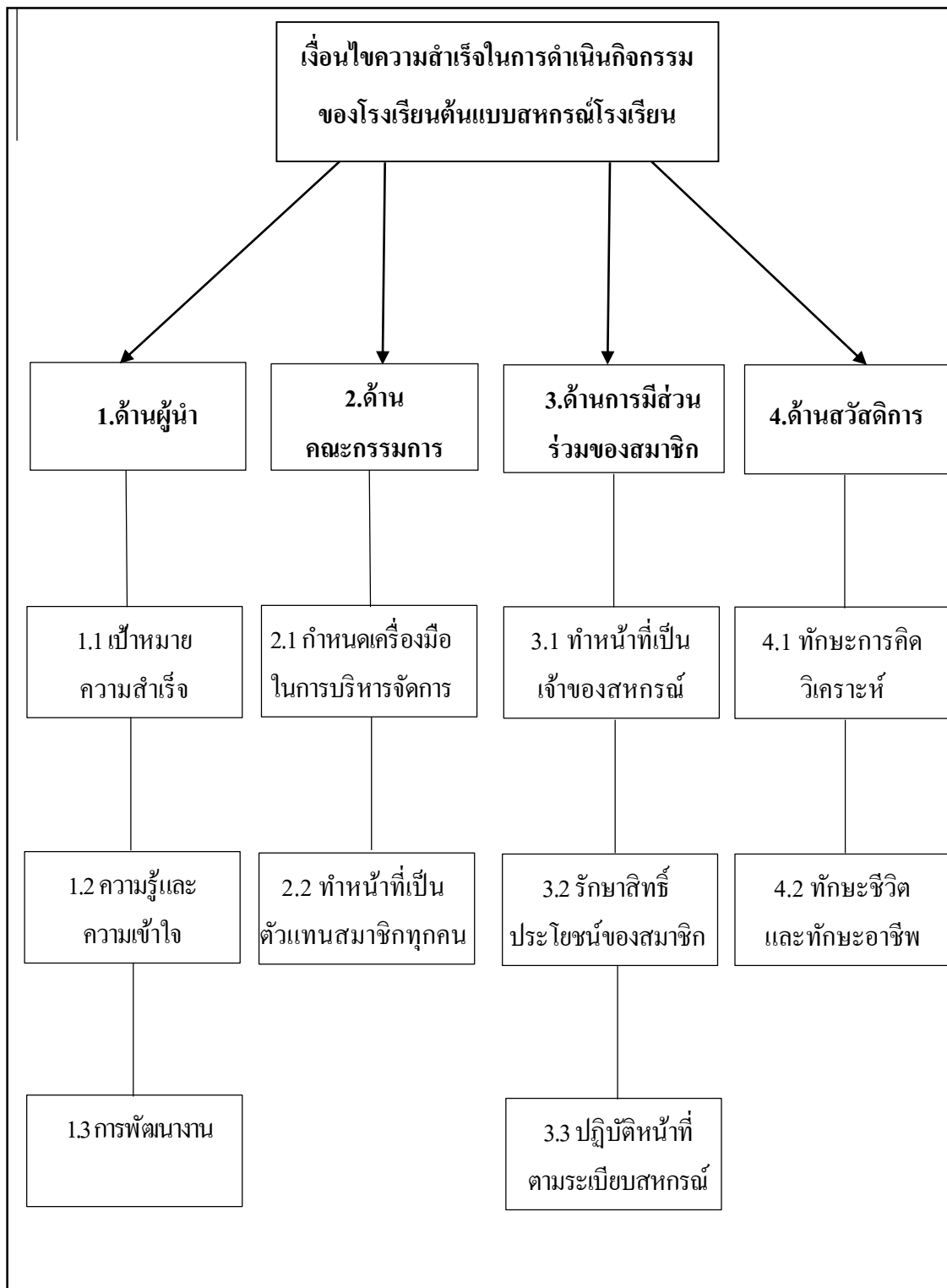

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
	<p>- สมาชิกทำหน้าที่เป็นเจ้าของสหกรณ์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสหกรณ์ ไม่ได้ปล่อยให้งานสหกรณ์เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง และการควบคุมดูแลที่ดีที่สุด คือ การเลือกคนที่มีความสามารถเข้ามาเป็นกรรมการ</p> <p>- โรงเรียนต้องส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนรู้สึกรักและมีหัวใจของผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์สามารถรักษาสิทธิ์ประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วมได้อย่างดีด้วย</p> <p>3.2 รักษาสิทธิ์ประโยชน์ของสมาชิก</p> <p>- สมาชิกทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง</p> <p>- สมาชิกมีสิทธิ์ที่จะแย้ง ท้วงติง เสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อช่วยกันผลักดันให้การทำงานเกิดผลดียิ่งขึ้น</p> <p>3.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบสหกรณ์</p> <p>- สมาชิกที่ดีต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด ส่งเสริมให้สหกรณ์เกิดความก้าวหน้า</p> <p>- สมาชิกต้องมีความภักดีต่อสหกรณ์ ต้องทำธุรกิจกับสหกรณ์ด้วยการซื้อขายสินค้าผ่านสหกรณ์</p> <p>- สมาชิกที่ดีต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมสหกรณ์ในทุกด้าน</p> <p>- สมาชิกต้องช่วยกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานของสหกรณ์ไปสู่สาธารณชน เพื่อเป็นการช่วยขยายฐานการเข้ามาใช้บริการสหกรณ์ให้มากยิ่งขึ้น</p>
4.ด้านการเรียนรู้	<p>4.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์</p> <p>- การแลกเปลี่ยนความคิด การวางแผน การค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันของนักเรียนและครูที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จ สร้างประโยชน์ให้เกิดแก่โรงเรียน สมาชิกและตนเอง</p> <p>4.2 ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ</p>

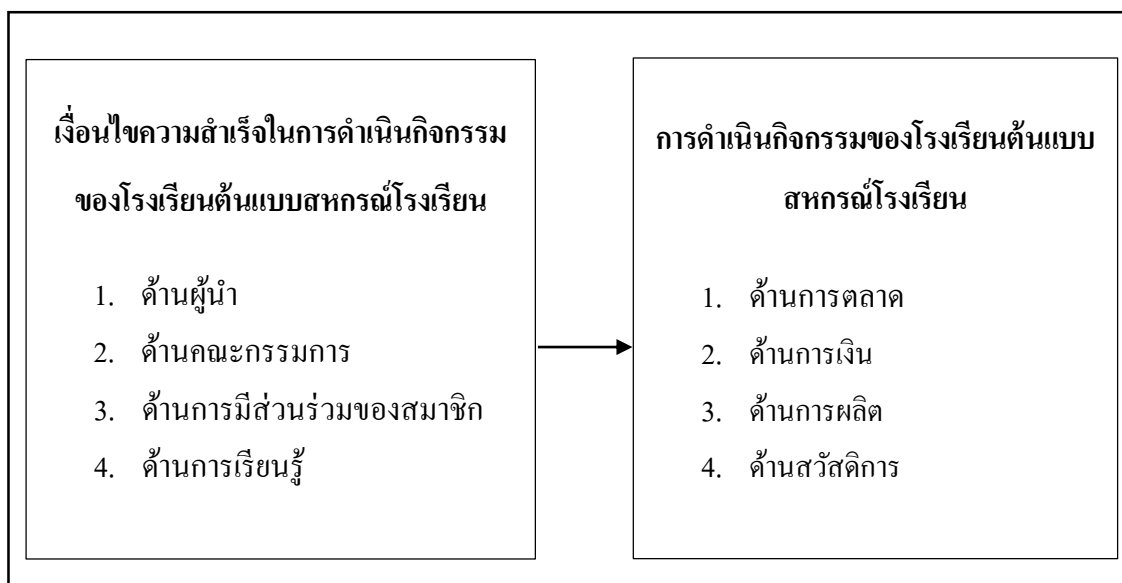
เงื่อนไขความสำเร็จใน การดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
	<p>- การปรับตัวเข้าหาเพื่อนร่วมงาน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง ความรักและรู้ลึก ถึงความเป็นเจ้าของในสิ่งที่ทำ</p>

ภาพที่ 24 สรุปเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 25 สรุปการดำเนินกิจกรรม และเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบ สหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**ตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริมทักษะชีวิตที่ดี จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้เรื่องของการศึกษาจะมุ่งเน้นเรื่องวิชาการเป็นหลัก การสอบวัดผลเพื่อให้ได้คะแนนที่สูง ๆ การแข่งขันในเรื่องผลการเรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดค่านิยมการสร้างให้เด็กมุ่งเก่งด้านวิชาการ ปลูกฝังให้จริงจังกับการสอบการวัดผลคะแนน ถูกเร่งคิวเร่งเรียนตั้งแต่เด็ก จนลืมไปว่าในวันที่เด็กได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ และก้าวเท้าออกมาสู่โลกภายนอก สิ่งที่มีติดตัวมาคือทักษะวิชาการที่ดีเลิศเพียงด้านเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะนำมาปรับใช้ในสภาพสังคมที่มีความหลากหลาย การแข่งขันสูง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเรียนการสอนจึงต้องส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิตที่ดีควบคู่ไปพร้อมกัน เมื่อเติบโตตามช่วงวัย เด็กจะได้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับปัญหาและสถานการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตจริง ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ของตนเองและสังคมรอบข้าง โดยปลูกฝังทักษะดังกล่าวผ่านกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฝึกฝนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ทดลองจริง การได้เรียนรู้จากการสัมผัสโดยตรงจะทำให้เด็กค่อย ๆ สะสมเป็นประสบการณ์ที่ดีติดตัวไปจนเติบโต สหกรณ์โรงเรียนจึงได้ร่วมกันหาแนวทาง

การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านโรงเรียน

1.1 การพัฒนาบุคลากร

บุคลากรในโรงเรียนนั้นประกอบด้วยหลายสถานะ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู
นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกคน ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องการดำเนินงาน
กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

สิ่งแรกที่โรงเรียนควรส่งเสริมในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน คือ
สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน
เพราะเรื่องสหกรณ์โรงเรียนไม่ใช่เป็นเพียงแค่กิจกรรมของนักเรียน ที่ต้องการฝึกให้นักเรียนทำเป็น
ขายเป็นเท่านั้น ทางโรงเรียนต้องสนับสนุนให้ทุกคนที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเข้ามาเป็น
สมาชิก เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน รู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียวกัน ไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งที่ได้รับการแต่งตั้งเท่านั้น ทุกคนที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่
ในโรงเรียนจัดเป็นพื้นที่มีส่วนร่วมในการผลักดันงานสหกรณ์ไปสู่ความก้าวหน้าทั้งสิ้น หากทุกคน
เป็นสมาชิกร้อยเปอร์เซ็นต์ เมื่อต้องการซื้อสินค้าและบริการก็จะคำนึงถึงสินค้าในสหกรณ์ที่ตน
เป็นสมาชิกมาเป็นอันดับแรกก่อน เช่น ครูต้องการจะซื้อน้ำยาล้างจานกลับไปใช้ที่บ้านก็จะนึกถึง
น้ำยาล้างจานที่สหกรณ์นำมาจำหน่าย หรือแม่ครัวประจำโรงเรียนต้องการซื้อเครื่องปรุงอาหาร
ต่าง ๆ น้ำมันพืช น้ำตาล ซอสปรุงรส ก็จะอยากเข้ามาอุดหนุนในสหกรณ์เป็นอันดับแรกก่อน
เพราะนอกจากจะขายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดแล้ว สมาชิกยังมีโอกาสที่จะได้รับเงินปันผลและเงิน
เฉลี่ยคืน ยิ่งซื้อจำนวนมากก็ได้เงินคืนในจำนวนที่มากขึ้นไปด้วย หากซื้อในท้องตลาดก็จะได้
ประหยัดรายจ่ายดังกล่าว การสนับสนุนให้ทุกคนเข้ามาเป็นสมาชิก สหกรณ์และสมาชิกเองจะได้
ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย สหกรณ์ได้ขยายฐานสมาชิก ระดมเงินมาลงทุนได้มากขึ้น สร้างยอดขายเพิ่มขึ้น
สมาชิกก็ได้ซื้อของในราคาประหยัดในแหล่งที่สะดวก ตลอดจนผลกำไรยังนำมาสนับสนุนโรงเรียน
ให้พัฒนาการเรียนการสอนยิ่งขึ้น

“...การขับเคลื่อนกิจกรรมสหกรณ์ อันดับแรกโรงเรียนจะมีแนวทางส่งเสริมให้
ทุกคนในโรงเรียนเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิก 100 % เต็ม...” (นางจำเริญ สีมารัตน์
ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

การพัฒนาบุคลากรดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ความรู้ โดยจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ ในแต่ละระดับชั้นหรือจัดการเรียนรู้รวมเป็นช่วงชั้น ตามความเหมาะสม เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ให้สอดคล้องกับบริบทและชีวิตประจำวันรอบ ๆ ตัวของผู้เรียน เพิ่มทักษะทางด้านการ ปฏิบัติงาน และบูรณาการได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจะต้องเริ่มจาก การอบรมครูผู้สอน วิชาสหกรณ์ใน โรงเรียน และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานสหกรณ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสหกรณ์โรงเรียนอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพื่อจะ เป็นหลักในการถ่ายทอด รวมถึงเป็นที่ปรึกษาชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียนดำเนินกิจกรรม สหกรณ์ได้อย่างเป็นระบบ การปลูกฝังความรู้เบื้องต้นให้กับนักเรียนทุกคนได้รับรู้และเข้าใจ อุดมการณ์สหกรณ์ รูปแบบ วิธีการ หลักการ และประโยชน์ของสหกรณ์ ก่อนจะกำหนดกิจกรรมที่ เป็นแหล่งเรียนรู้และให้นักเรียนได้ทดลองลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมสหกรณ์ที่มีความ เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ 1. กิจกรรมร้านค้าสหกรณ์ ทำหน้าที่จำหน่ายอุปกรณ์ เครื่องเขียนและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของโรงเรียน เพื่อนำไปจำหน่ายสู่ โครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนและชุมชน 2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิต สอนให้นักเรียนมี หัวใจของผู้ประกอบการ ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตสินค้า การแปรรูปการเกษตร การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เพื่อ จำหน่ายให้สมาชิก ชุมชน และผู้บริโภคจากหลากหลายช่องทาง 3. กิจกรรมออมทรัพย์ ส่งเสริมการ ออม สร้างวินัยทางการเงินให้กับนักเรียน รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน การฝากเงิน และการกู้ยืมเงินมา ใช้ในการลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรอย่างเหมาะสม 4. กิจกรรมสวัสดิการ สอนให้นักเรียนรู้จักการ แบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การช่วยกันพัฒนาโรงเรียน การทำประโยชน์เพื่อ โรงเรียนและส่วนรวม ดัง บทสัมภาษณ์นี้

“...แนวทางการส่งเสริมให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้โรงเรียนสนใจ อันดับ แรกมันต้องให้องค์ความรู้ก่อน เพราะในทุกวันนี้คนเราองค์ความรู้ในด้านวิชาการน้อย โดยเฉพาะเรื่อง สหกรณ์ทุกคนคิดว่าทำแล้วก็ได้เหนื่อยเดียว เลยไม่สนใจที่จะเรียนรู้ และครอบครัวปัจจุบัน ก็เป็นครอบครัวเดียว ไม่ใช่ครอบครัวขยายเหมือนเมื่อก่อน ทุกคนจึงมีพื้นฐานที่จะทำเพื่อประโยชน์ ของตัวเอง ได้เท่าไรเป็นของตัวเอง เพราะฉะนั้นเราต้องขยายผลไปที่ครูสหกรณ์ ที่เขาอยากจะเรียนรู้ เรื่องเหล่านี้...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน)

1.2 การพัฒนาเงินทุน

แหล่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การผลิต และสหกรณ์สวัสดิการ ทั้ง 4 ประเภท จำเป็นต้องใช้เงินทุนในการดำเนินงานทั้งสิ้น

โรงเรียนจึงควรมีแนวทางบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เกิดสภาพคล่อง สามารถหมุนเวียนเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ทุกประเภทเชื่อมโยงเข้าหากันได้ สหกรณ์การผลิตต้องมีต้นทุนในการก่อสร้างตัว กระบวนการก่อนที่จะได้มาซึ่งสินค้าและบริการตามที่วางแผนไว้ ฝ่ายการผลิตจะต้องจัดหาเงินทุน ระดมทุนจากสมาชิกมากขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิตนั้น ๆ ในขั้นตอนนี้หากโรงเรียนมีแนวทางการเชื่อมโยงกิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์เข้ามาบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ ฝ่ายของการส่งเสริมกิจกรรมออมทรัพย์จะเข้ามาเกี่ยวพันได้โดยการมีกิจกรรมให้ฝ่ายผลิตได้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผลิตจะมีต้นทุนเพียงพอในการผลิตตามแผนที่วางไว้โดยไม่กระทบค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของสมาชิก อีกทั้งเกิดทักษะการเป็นนักลงทุน บริหารเงินด้วยเงิน มิใช่เพียงแค่การเก็บออมเพียงอย่างเดียวแต่ควรรู้จักวิธีการสร้างผลกำไรให้ออกเงย ส่วนฝ่ายออมทรัพย์จะได้ประโยชน์ในการเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ และเป็นแหล่งเงินทุนที่เอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าแหล่งเงินกู้จากภายนอก หรืออาจจะให้กู้ยืมลงทุนโดยไม่คิดดอกเบี้ย ขึ้นอยู่กับแนวทางส่งเสริมทางการเงินของแต่ละโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์นี้

“...การกู้ยืมสหกรณ์นักเรียนจะดำเนินการในลักษณะการยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนในกิจกรรมส่งเสริมการผลิตโดยไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อสมาชิกจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีรายได้ก็จะนำเงินทุนมาคืนให้กับสหกรณ์นักเรียน...” (นางสาวพรวิมล บรรจง ครู โรงเรียนวัดท่าซุงนวม)

ในส่วน of ร้านค้าสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายขาย นอกจากการสำรวจความต้องการของสมาชิก และจัดหาสินค้าหรือรับสินค้าจากภายนอกมาจำหน่ายแล้ว อีกหน้าที่หนึ่งของสหกรณ์ร้านค้า ต้องรับสินค้าของสมาชิกหรือฝ่ายผลิตในโรงเรียนมาจำหน่ายโดยต้องหาช่องทางจำหน่ายให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และกลุ่มเป้าหมายของสินค้า เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเพิ่มยอดขาย และสร้างการเติบโตให้กับผลิตภัณฑ์ของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดผลกำไรที่เป็นทุนหมุนเวียนได้เพียงพอ ฝ่ายผลิตก็ต้องใช้จ่ายเงินตามสัญญาที่ได้ทำกับฝ่ายออมทรัพย์ ส่วนผลกำไรที่เหลือสมาชิกสามารถนำมาฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนต่อไป ดังคำสัมภาษณ์นี้

“...โครงการ 1 ห้องเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ จะมีการผลัดเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่ทำไปเรื่อย ๆ เช่น หนึ่งทอมอาจจะไม่ได้ทำอย่างเดียว เพราะหากให้ทำซ้ำ ๆ เด็กก็จะรู้สึกเบื่อ แต่ละห้องจะมีของหนึ่งอย่างแล้วก็ส่งไปร้านสหกรณ์ ปีที่ผ่านมาใช้ส่วนแบ่งร้อยละ 20 เข้าสหกรณ์ แต่ปีนี้จะเปลี่ยนเป็นร้อยละ 10 เนื่องจากต้นทุนแพงขึ้น เมื่อหักต้นทุน หักส่วนที่ต้องนำเข้าสู่สหกรณ์ที่เหลือจะเป็นผลกำไรเพื่อแบ่งให้เด็กที่ร่วมแรงร่วมทุนกัน ส่วนใหญ่เด็กก็จะนำผลกำไรตรงนั้นมาฝากธนาคาร นอกจากนี้เด็กจะได้เรื่องผลกำไรอีกส่วนที่ได้ คือ เด็กได้ความภูมิใจในผลงานของตนเองและสามารถนำความรู้ไปต่อยอดในอนาคตได้ต่อไป และไม่มีปัญหาเรื่องเวลาเรียน เพราะโรงเรียนยังมีชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับใช้ในช่วงฝึกทักษะดังกล่าว...” (นางสารี คงอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

ทั้งนี้ เมื่อสหกรณ์ร้านค้าได้หักผลกำไรที่เกิดขึ้นจากสินค้าส่วนหนึ่งเข้าสู่สหกรณ์เพื่อให้เกิดผลประโยชน์และความเท่าเทียมกันของสมาชิก จึงได้เกิดกิจกรรมสหกรณ์สวัสดิการเพื่อมาทำหน้าที่นำผลกำไรมาสร้างประโยชน์ให้กับสมาชิกส่วนรวมและโรงเรียน ตลอดจนการช่วยเหลือแบ่งปันให้เกิดขึ้นกับชุมชน อาจเป็นลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมความรู้ อบรมคุณงาน การซื้ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน การณรงค์ให้ความรู้เพิ่มเติมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและชุมชนใกล้เคียง ดังคำสัมภาษณ์นี้

“...โรงเรียนจะนำผลกำไรจากสหกรณ์ มาจัดสรรสวัสดิการให้กับนักเรียน เช่น มีการศึกษาคุณงานเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกรณ์ โรงเรียน จัดสรรทุนการศึกษาในนามทุนสหกรณ์ โรงเรียนให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น รวมปีการศึกษาละ 46 ทุน ทุนละ 1,000 บาททุกปี มีการจัดสวัสดิการเพื่อสถานศึกษาและสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ...” (นายนภดล เชื้อวงษ์ ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

1.3 การพัฒนาอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์

เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เป็นเรื่องในทางปฏิบัติ การลงมือสัมผัสจริง การดำเนินงานสหกรณ์โรงเรียนทุกประเภทเปรียบเสมือนห้องทดลองให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทดลองผิดลองถูก ดังนั้นโรงเรียนควรจัดหาสถานที่อย่างเหมาะสม และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างพร้อมเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆของแต่ละฝ่ายในสหกรณ์ เช่น สหกรณ์ร้านค้า ควรมีความเป็นเอกเทศมีขนาดพอเหมาะที่จะจัดเรียงสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้อย่าง สะดวก เป็นระเบียบ พัฒนารูปแบบให้ทันสมัยดึงดูดให้สมาชิกและบุคคลภายนอกอยากเข้ามาใช้บริการ เมื่อสมาชิกเข้ามาใช้บริการสามารถเลือก

ซื้อสินค้าได้สะดวกรวดเร็ว จัดเรียงสินค้าเป็นหมวดหมู่ แบ่งเป็นแผนกอย่างชัดเจน มีป้ายประชาสัมพันธ์สินค้า ราคา และจุดบริการต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ หรือมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการขายต่าง ๆ ในสหกรณ์ร้านค้า ดังคำสัมภาษณ์

“...มีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรจะสร้างอาชีพให้กับนักเรียนได้ จึงมีแนวคิดจัดทำนิมิตร์ทของโรงเรียนในรูปแบบของสหกรณ์ร้านค้า สร้างให้เป็นเอกเทศ ตกแต่งให้มีความทันสมัย ดึงดูดให้นักเรียนอยากเข้ามาใช้บริการ...” (นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

ส่วนของกิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นการจำลองระบบการทำงานของธนาคาร โดยมีนักเรียนทำหน้าที่เป็นผู้รับฝาก – ถอนเงิน เมื่อมีสมาชิกเข้ามาใช้บริการธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อเป็นหลักฐานทางการเงิน เช่น กรอกรายละเอียดใบฝาก – ถอนเงิน แล้วจึงนำเงินมาส่งให้เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลลงบัญชี ในการดำเนินงานต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น จำเป็นจะต้องมีสถานที่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน เอกสารแบบพิมพ์ต่างๆ สำหรับจัดพิมพ์เอกสารการเงิน สมุดเงินฝาก แฟ้มเอกสารทางการเงินต่างๆ เป็นต้น ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...มีหน้าที่เป็นผู้ลงบัญชีในสมุดฝากเงินของนักเรียนที่มาใช้บริการ ซึ่งต้องเล่าให้ฟังว่า ธนาคารโรงเรียนเป็นการร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ของธนาคารทั้งหมด รวมทั้งมีพี่เจ้าหน้าที่ธนาคารได้เข้ามาฝึกสอนให้นักเรียนที่รับผิดชอบรู้ขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ทำให้ผมและเพื่อนๆ ทำงานได้ถูกต้อง และมีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งานอย่างดีครับ...” (เด็กชายศรุต ทองคอนน้อย นักเรียนโรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

1.4 การจัดการสหกรณ์โรงเรียน

โรงเรียนควรมีการวางแผนและการบริหารจัดการสหกรณ์โรงเรียนอย่างเป็นระบบ สร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทุกประเภทเข้าด้วยกัน ซึ่งประเภทกิจกรรมสหกรณ์ที่มีความเหมาะสมแก่การเรียนการสอน ตลอดจนเหมาะสมแก่วัยของนักเรียนที่จะได้ลงมือเป็นผู้ปฏิบัติ นั้น ได้แก่ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การผลิต และสหกรณ์การศึกษา หรือสวัสดิการ ซึ่งลักษณะบทบาทของแต่ละสหกรณ์ก็ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว ทั้งนี้ บางโรงเรียนที่มีความพร้อมก็สามารถที่จะจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 4 ประเภท หรือบางโรงเรียนที่ยังขาดความพร้อมก็จะเลือกจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมต่อบริบทของโรงเรียน และตามความจำเป็นก่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด เมื่อโรงเรียนได้จัดกิจกรรมสหกรณ์หลากหลายประเภท

เป้าหมายต่อไปควรวางแผนจะทำอย่างไรให้กิจกรรมทุกประเภทที่กล่าวมามีความเชื่อมโยงเป็นวงจรที่สมบูรณ์ ถึงแม้ว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมสหกรณ์ได้ครบทุกประเภท แต่ดำเนินงานเป็นลักษณะการบริหารจัดการที่แยกกันคนละส่วน ต่างคนต่างจัด ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ ไม่ได้มีเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียวกัน วางแผนกิจกรรมให้เอื้อประโยชน์ต่อกัน ค่อยสนับสนุนกัน การดำเนินงานในลักษณะนี้จะทำให้ภาพรวมของสหกรณ์ไม่มีความเข้มแข็ง เพราะโอกาสที่จะพัฒนาความก้าวหน้าไปอย่างพร้อมเพียงกันจะไม่เกิดขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานสหกรณ์ที่ยั่งยืน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานที่ปรึกษา ครูเป็นที่ปรึกษาแต่ละฝ่าย และมีการตั้งประธานฝ่ายนักเรียน มีการประชุมสามัญ นอกจากนั้นก็มีการคัดเลือกนักเรียนที่มีจิตในการบริการเข้ามาเป็นคณะกรรมการในการบริหารจัดการของสหกรณ์โรงเรียน การวางแผนงานทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วม โดยเน้นการบูรณาการกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทุกประเภทเข้าด้วยกัน...”
(นายชงชัย สิทธิสุนทร ครู โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

เมื่อมีแผนงานที่สอดคล้องกันในสหกรณ์ทุกประเภทแล้ว โรงเรียนควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรสหกรณ์ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้จัดการ คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกทุกคน ครูที่ปรึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา เพราะกิจการของสหกรณ์ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และหาแนวทางแก้ปัญหาของธุรกิจสหกรณ์ร่วมกันคิด ตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ตลอดจนร่วมประเมินผลตามแผนงานที่วางไว้ เพราะทุกฝ่ายมีบทบาทความสำคัญที่เป็นเหมือนแรงขับเคลื่อนซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนมีหน้าที่หลักต้องเลือกตัวแทนทำหน้าที่คณะกรรมการดำเนินการ การบริหารสหกรณ์จะดีหรือไม่ดี จะมีการพัฒนาที่ก้าวหน้าหรือไม่ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกจึงต้องสรรหาและเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ และไว้เนื้อเชื่อใจให้เข้ามาดูแลเรื่องผลประโยชน์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในสหกรณ์ได้ ส่วนคณะกรรมการเมื่อได้รับเลือกเข้ามาก็มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการบริหารงานให้มีความก้าวหน้า และต้องมีการเลือกสรรผู้จะมาทำหน้าที่ผู้จัดการ ให้ปฏิบัติงานสหกรณ์ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและมีระบบการควบคุมภายในสหกรณ์ที่ดี ควรมีโครงสร้างของคณะดำเนินงานแต่ละฝ่ายที่เข้ามาทำหน้าที่ในสหกรณ์จากทุกระดับชั้น ข้อดีคือ เมื่อสิ้นปีการศึกษาจะไม่มีปัญหาและผลกระทบเรื่องคณะทำงานจบการศึกษา ต้องสรรหาคณะทำงานใหม่ทั้งหมด ซึ่งมีโอกาสสูงที่จะทำให้การบริหารงานเกิดความสะดุดได้ หรือ ครูที่ปรึกษา

ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการใหม่ทั้งหมด ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและเสียโอกาสในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกันหากคณะกรรมการทำงานมีผู้แทนจากทุกระดับชั้นเมื่อเริ่มปีการศึกษาใหม่ รุ่นน้องก็สามารถขึ้นมาสืบทอดและพัฒนางานตามแผนที่วางไว้ เรียกว่าเป็นตัวตายตัวแทนได้ทันที และที่สำคัญกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนจะก้าวหน้าและเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความตระหนักและใส่ใจส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย หากผู้บริหารสนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน ผลักดันให้งานสหกรณ์พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งแล้ว กิจกรรมสหกรณ์จะเติบโตและยั่งยืนได้สืบไป

“...มีนโยบายให้ทุกชั้นเรียนต้องมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการสหกรณ์ เพื่อที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดเห็นแทนสมาชิกในห้องเรียน และมีหน้าที่นำนโยบายหรือสิ่งที่สหกรณ์กำลังดำเนินการ ไปขยายต่อให้เป็นที่รับทราบ และเข้าใจในแต่ละชั้นเรียนต่อไปเพื่อความรวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูล โดยจะเลือกจากเด็กที่มีใจรัก เมื่อรุ่นพี่จบไปก็จะมีรุ่นน้องที่สามารถสานต่อได้ทันที...”
(นางจำเริญ สิมารัตน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ মহามงคล)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ในด้านของโรงเรียนนั้น ควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน ส่งเสริมให้ความรู้ทั้ง ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีแนวทางการบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ สามารถหมุนเวียนเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ทุกประเภทเชื่อมโยงเข้าหากันได้ ซึ่งจะทำให้การทำงานของทุกฝ่ายมีการสนับสนุนเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2. ด้านนักเรียน

2.1 การพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพ

การศึกษาที่ผ่านมา เน้นให้เด็กได้เรียนทักษะทางวิชาการอย่างมากมาย แต่ทักษะทางวิชาการอย่างเดียวยังไม่สามารถตอบโจทย์การใช้ชีวิตในภายภาคหน้าของเยาวชนได้ หากผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษายังขาดทักษะการดำรงชีวิต หรือทักษะทางด้านอาชีพ การสร้างความรู้ที่ดีควรฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การเอื้อเฟื้อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหาและมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เมื่อโรงเรียนส่งเสริมเรื่องสหกรณ์ในระดับพื้นฐานอย่างเพียงพอแล้ว ครูและบุคลากรมีความรู้ นักเรียนมีความเข้าใจรู้บทบาทหน้าที่

ของตนเอง การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนทั้ง 4 ประเภท (สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การผลิต และสหกรณ์สวัสดิการ) จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพอย่างครบวงจร

สหกรณ์ร้านค้า ควรส่งเสริมให้นักเรียนที่ดำเนินกิจกรรมได้ฝึกความใส่ใจในสินค้าและบริการ โดยทำการสำรวจความต้องการของสมาชิก เพื่อจัดหาสินค้ามาจำหน่ายได้ตรงความต้องการและสมาชิกเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการผ่านสหกรณ์ร้านค้า นักเรียนได้ฝึกหัดโดยการสวมบทบาทเป็นอาชีพของผู้ประกอบการทางด้านการขายอย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่การประชุม คณะทำงาน การวางแผนประกอบการ การจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพ การจำหน่าย การทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย การจัดการต้นทุน กำไร และการแก้ปัญหาพร้อมกัน ดังนี้

“...วางแผนทางให้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้หนึ่งในฐานการเรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ชื่อกิจกรรม “สหกรณ์ก้าวหน้า ทำชุมชนก้าวหน้า ไกล” กิจกรรมนี้ฝึกให้นักเรียนได้ทักษะในเรื่องของการวางแผน เช่น วางแผนคิดว่าของที่ต้องซื้ออะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำมาขายให้สมาชิก แล้วขายอย่างไรให้เกิดผลกำไร ขายเสร็จจะต้องมาคิดต้นทุน กำไร ว่าได้ลงทุนไปเท่าไร ได้ผลกำไรเท่าไร ให้สหกรณ์เท่าไร...” (นางสาวศิริพร ทับเกตุแก้ว ครู โรงเรียนวัดท่าชุมชน)

สหกรณ์ออมทรัพย์ ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ฝึกความเป็นผู้นำ และความละเอียดรอบรอบ เพราะเรื่องทางการเงินเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดถี่ถ้วน ความซื่อสัตย์ในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากผู้ที่เข้ามาเป็นคณะทำงานฝ่ายการเงินจะต้องรับผิดชอบเงินของสมาชิกทุกบาททุกสตางค์ที่นำมาทำธุรกรรมทางการเงินให้มีความโปร่งใส ถูกต้องตามจำนวนการสะสมเงินออม ดังคำสัมภาษณ์

“...มีหน้าที่เป็นผู้จัดการธนาคาร ซึ่งรับผิดชอบดูแลภาพรวมของธนาคารทั้งหมด โดยโรงเรียนของเราได้จัดทำธนาคาร โรงเรียนเป็นการร่วมมือกับธนาคารออมสินได้รับการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ จากธนาคารทั้งหมด รวมทั้งได้เข้ามาฝึกสอนให้นักเรียนที่รับผิดชอบ และคุณครูสามารถดำเนินการได้ตามแบบของธนาคารจริง ๆ ซึ่งผมได้เข้ามาทำหน้าที่ตรงนี้รู้สึกได้รับประโยชน์มาก นักเรียนได้ฝึกการทำงานในแต่ละฝ่าย สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต...” (เด็กชายวริท ทรัพย์ส่งแสง นักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

สหกรณ์ การผลิต ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ เป็น มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ สามารถสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดมูลค่า ไม่ว่าจะเป็นทักษะการทำการเกษตร การปลูกพืชโดยใช้การเพาะเมล็ดและการขยายพันธุ์พืชจากส่วนต่างๆ การดูแลบำรุงรักษาแบบอินทรีย์ ังคใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจำหน่ายผลผลิต การเลี้ยงสัตว์และการเตรียมการก่อนเลี้ยงสัตว์ การให้อาหารการดูแลสัตว์อย่างถูกวิธี ตลอดจนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนทางการเกษตร การแปรรูปทางการเกษตร การประดิษฐ์ งานฝีมือ เป็นต้น ดังบทสัมภาษณ์

“...เป็นผู้ผลิตขนมอบ ขนมไทย ส่งไปจำหน่ายให้กับสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งนอกจากจะฝึกทำขนมต่าง ๆ แล้ว ยังทำหน้าที่ในด้านการบัญชีของกิจกรรมขนมอบ ขนมไทยด้วยค่ะ โดยจะต้องลงบัญชีต้นทุน คิดกำไรหรือการขาดทุนอย่างละเอียด และนำเงินที่ได้มาแบ่งเป็นทุนในการผลิตต่อไป ส่วนที่เหลือฝากเข้าธนาคาร โรงเรียน (เด็กหญิงชชาติดา ทองวิไล นักเรียน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

2.2 การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ นักเรียนจะได้รับบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายจะมีภาระที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อระบบสหกรณ์ ดังนั้น ลักษณะการทำงานต้องอาศัยความสามัคคี รวมกลุ่มกันเป็นทีมที่เข้มแข็งเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทั้งระบบ โดยนักเรียนเป็นแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ วางแผนและปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมของสหกรณ์โรงเรียน ประจำปีการศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...นักเรียนได้ปฏิบัติจริงทุกๆด้าน ได้ฝึกการผลิต การจำหน่าย การออม และการจัดทำระบบบัญชีรับ – จ่าย แบบง่าย ๆ อย่างมีความสุข รู้จักการพึ่งตนเองได้ และช่วยเหลือคนอื่น ได้ การทำงานในสหกรณ์ช่วยให้เกิดความสามัคคี เสียสละ มีความอดทน เหมือนได้ทดลองฝึกงานระหว่างเรียนไปด้วย...” (เด็กหญิงพจนนา สอนเสาร์ นักเรียน โรงเรียนวัดท่าซุ่มนม)

โดยการดำเนินกิจกรรมนั้นจะมีครูเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำปรึกษาประกอบการตัดสินใจ โรงเรียนสามารถสร้างสรรค์ช่องทางใหม่ ๆ สำหรับการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ไปยังผู้บริโภคได้กว้างขวางมากขึ้น ถึงแม้กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนจะไม่ได้มีเป้าหมายหลักในเรื่องของผลกำไร เพียงต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้การเป็นผู้ผลิต ต้นทุน กำไร การบริหาร

จัดการต่าง ๆ แต่ก็ต้องยอมรับว่าการสร้างช่องทางการตลาด การเข้าถึงผู้บริโภคที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเพิ่มยอดการผลิตสินค้าและบริการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะการสร้างทักษะชีวิต และทักษะอาชีพให้นักเรียนเป็นเรื่องที่ต้องค่อย ๆ สะสม จากสิ่งที้ง่ายไปหายากตามลำดับขั้นตอน ไม่สามารถฝึกฝนเพียงชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็หวังจะให้คิดตัวเองไปจนโตได้ ในทางกลับกันสิ่งที่นักเรียนได้ลงมือทำอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้เด็กเกิดความชำนาญในสิ่งที่ทำ เมื่อทำงานเก่งได้ประสบการณ์จนเพียงพอแล้ว เด็กจะเกิดทักษะการคิดต่อยอด ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยครูที่ปรึกษาอาจจะสร้างโจทย์ให้เด็กได้คิดต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ให้เกิดขึ้น กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนจะสร้างให้เด็ก คิดเป็น ทำเป็น ต่อยอด และถ่ายทอดได้ ดังคำสัมภาษณ์นี้

“...โรงเรียนวางแนวทางในการส่งเสริมว่า จะอย่างไรให้เด็กนักเรียนเป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อนงานสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนนำครู ไม่ใช่ครูนำนักเรียน เพื่อให้เด็กได้มีทักษะการคิดเป็น ทำเป็น ถ่ายทอดได้...” (นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าซุมมุน)

2.3 การค้นพบความถนัดของตนเอง

เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จะช่วยให้นักเรียนได้สังเกตความถนัดของตนเอง ค้นพบความชอบที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถวางแผนตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในอนาคตได้ตรงกับความต้องการ ความถนัดของตนเอง การลงมือทำกิจกรรมนั้น เปรียบเสมือนฝึกให้นักเรียนได้เห็นโลกของการทำงานตามความเป็นจริงมากขึ้น ซึ่งการศึกษาในตำราเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่า การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นมันจะต้องมีการปรับตัวเข้าหากันอย่างไรบ้าง งานถึงจะราบรื่น ต้องมีลักษณะการช่วยเหลือกันเป็นทีมอย่างไรบ้าง งานถึงจะสำเร็จตามเป้าหมาย หากนักเรียนคิดว่าตัวเองเรียนเก่งแล้วสอบวัดผลได้คะแนนดีกว่าเพื่อน แต่การใช้ทักษะความสามารถทางอาชีพเพื่อนอาจมีความถนัดหรือเรียนรู้เข้าใจได้ไวกว่า เป็นต้น ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...ผอ.มองว่า เรื่องพวกนี้ถ้าเด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำ ได้คิดอะไรเอง เขาจะมีทักษะกระบวนการคิดที่ดีขึ้น อย่างนักเรียนที่เป็นผู้จัดการธนาคาร ตอนนี้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยในสาขาบัญชี ได้เกรดเฉลี่ย 4.00 เพราะพอได้ลองลงมือปฏิบัติเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร โรงเรียนแล้วเกิดความชอบ ในเรื่องของตัวเลข บัญชี และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ก็อีกอย่าง

คือ นักเรียนมีความรับผิดชอบ เพราะเรื่องของการรับผิดชอบ ไม่ใช่จะปลูกฝังกันได้ง่าย ๆ...”
(นางสาวรี คงอ่อน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดท่าซุนนวม)

เมื่อคนที่มีความถนัดแตกต่างกันมาร่วมกันทำงาน ควรจะแบ่งหน้าที่กันอย่างไร ให้ตรงตามความสามารถ ทำให้การทำงานของทีมนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปลูกฝังทัศนคติให้เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น รับฟังและสร้างสัมพันธภาพแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ลดความนิยมการแข่งขัน ดีเด่น ดังเพียงคนเดียว การมองผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง เมื่อนักเรียนได้รับการสะสมประสบการณ์ที่ดีในการทำงานก็เหมือนเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน เข้าใจปัญหาที่เกิดจากการทำงาน และสามารถจัดการกับปัญหาพัฒนาตนเองให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“...การทำสหกรณ์คืออะไร หากคนหนึ่งคนทำ มันสู้คนสิบคนไม่ได้ ถามว่าเพราะอะไรคนสิบคน มีสิบความคิด ร่วมแชร์ความคิดกัน คน ๆ เดียวคิดอย่างเดียวก็ทำไปอย่างเดียว คนสิบคนทำอาจจะเข้าไปข้าง แต่เมื่อคิดร่วมกันอย่างถึกถ้วนแล้ว มันจะเป็นการทำงานที่มีมั่นคง แต่คนที่ทำคนเดียวพลาดแล้วพลาดเลย...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนในด้านนักเรียน ควรฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การเอื้อเพื่อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหาและมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ผ่านการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพอย่างครบวงจร

3. ด้านชุมชน

3.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญา

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เป็นเรื่องที่สอนให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต อาทิเช่น 1. ด้านการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ นักเรียนได้ฝึกการผสมผสานองค์ความรู้เทคนิคการดูแล บำรุงรักษาทางการเกษตร 2. ด้านการผลิตและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในเรื่องการแปรรูป การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของกินของใช้ การประดิษฐ์งานฝีมือ 3. ด้านการนำสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการผลิตต่างๆ ได้แก่ การผลิตอาหารที่มีส่วนผสมของสมุนไพร เพื่อสร้างมูลค่า

ทางสินค้าเพิ่มมากขึ้น และสร้างคุณค่าทางอาหารในขณะเดียวกัน หรือการนำไปใช้ประโยชน์กับสิ่งที่ไม่ใช่ของกิน ไม่ว่าจะเป็น ยาสระผม น้ำยาล้างจาน ยาดม ยาหม่อง เป็นต้น โดยสิ่งที่กล่าวมาหากโรงเรียนได้นำภูมิปัญญาเข้ามาร่วมประยุกต์ สินค้าและบริการของสหกรณ์โรงเรียนจะยิ่งเพิ่มในส่วนของคุณค่า เพราะมีความเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าบ่งบอกความเป็นตัวตนของสินค้าที่หาไม่ได้จากสินค้าตามท้องตลาด จะทำให้สินค้าของสหกรณ์มีจุดขายที่แตกต่าง เพื่อเพิ่มฐานลูกค้ามากขึ้น

ทั้งนี้ จากที่กล่าวมาหากโรงเรียนดำเนินกิจกรรมโดยสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นครูภูมิปัญญา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้งโรงเรียนและชุมชน เนื่องจากชุมชนจะได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นมรดกตกทอดไว้ให้กับคนรุ่นหลัง และแหล่งที่จะอนุรักษ์องค์ความรู้นี้ไว้ได้ดีที่สุด คือ โรงเรียน เนื่องจากเป็นบุตรหลานของคนในชุมชนเองที่จะได้เป็นผู้ฝึกหัด เรียนรู้ ได้เข้าใจและรู้จักชุมชน ท้องถิ่นของตนเองอย่างถ่องแท้ เข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ เป็นแหล่งฝึกทักษะอาชีพระหว่างคนในชุมชนและโรงเรียน มาถ่ายทอดทั้งด้านภูมิปัญญาและการประกอบอาชีพ ได้ร่วมกันคิดค้นพัฒนาอาชีพ ไปสู่ลูกหลานให้ดีขึ้นกว่าเดิมในทุกๆด้านเป็นการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนพร้อมที่จะสืบทอดมรดกของชุมชนให้เป็นที่รู้จักและก้าวหน้าต่อไป ดังคำสัมภาษณ์

“...จากการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ ผลที่ได้รับจากเครือข่ายชุมชนของโรงเรียน คือเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ระหว่างนักเรียนและชุมชน เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสหกรณ์ ...”(นางอุไร รัตนจินดา ครูโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล)

3.2 การร่วมพัฒนางานสหกรณ์โรงเรียน

ลักษณะของการดำเนินงานสหกรณ์ เป็นความร่วมมือที่จะสามารถทำให้งานสำเร็จ โดยการทำงานเป็นกลุ่ม เมื่อโรงเรียนจะส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โรงเรียนก็ไม่สามารถที่จะดำเนินได้เพียงตามลำพังภายในรั้วโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว ความเข้มแข็งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อโรงเรียนได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนา เพราะนอกจากชุมชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาโรงเรียนแล้ว โรงเรียนก็ยังสามารถจะร่วมกันสนับสนุนชุมชนในทุกด้าน เนื่องจากทั้งโรงเรียนและชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือ อิงอาศัยกัน เมื่อชุมชนเข้มแข็งก็ส่งเสริม

ให้โรงเรียนก้าวหน้าไปด้วย หรือโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนก็ได้รับอานิสงส์ในความ
เกื้อกูลไปพร้อม ๆ กัน

กิจกรรมของสหกรณ์โรงเรียนนอกจากจะขายสินค้าที่เกิดจากสมาชิกและฝ่าย
ผลิตในโรงเรียนแล้ว ยังสามารถที่จะส่งเสริม โดยการรับสินค้าภายในชุมชนมาวางขายในสหกรณ์
เพื่อขายเข้าสู่อาหารกลางวันในโรงเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย เช่น การซื้อผักจากท้องตลาดอาจมี
ราคาสูง หากสหกรณ์รับซื้อผักของชุมชนโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางแล้วนำมาขายไปยังโรงครัวจะได้
สินค้าที่สดและราคาข้อมเขากว่า ซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนอีกทางด้วย และ
ในทางกลับกันเมื่อโรงเรียนมีผลผลิตที่มากเกินไปจนจำหน่ายได้หมดภายในโรงเรียนก็สามารถ
นำไปวางฝากขายยังร้านค้าในชุมชน หรือวางขายในตลาดของชุมชนได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน ดังคำ
สัมภาษณ์

“...อย่างการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานสหกรณ์โรงเรียน คนที่ร่วมตัว
กันในระดับชุมชนก็อาจจะมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการผลิต ภูมิปัญญา แต่อาจจะขาดในส่วนความรู้
เรื่องการตลาด การหาช่องทางกระจายสินค้าเพื่อให้เกิดผลกำไรของขงยิ่งขึ้น การวางแผนในเรื่องความคุ้มทุน
ต่างๆ หากโรงเรียนและชุมชนมาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการร่วมกันพัฒนาทั้ง 2 ฝ่ายไปพร้อม ๆ
กันก็จะเกิดการพัฒนายั่งยืน...” (นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการ
อาหารกลางวัน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน
ต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนในด้านชุมชน ความเข้มแข็งของกิจกรรมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อโรงเรียนได้
ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ถือเป็น
เป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนา เพราะนอกจากชุมชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนา
โรงเรียนแล้ว โรงเรียนก็ยังสามารถจะร่วมกันสนับสนุนชุมชนในทุกด้าน โรงเรียนและชุมชนต้อง
อาศัยความร่วมมือแบบอิงอาศัยกัน

ดังนั้น แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา
ครู และนักเรียน พบว่า การจะดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนให้มีศักยภาพ
จะต้องเติมเต็มในส่วนของการพัฒนาประสิทธิภาพ เริ่มจากการสร้างองค์ความรู้เรื่องสหกรณ์ให้เกิด
กับครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างถ่องแท้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงสมาชิกต้องรู้จักบทบาทหน้าที่

ระเบียบที่ถือปฏิบัติเป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานดีแล้ว โรงเรียนต้องส่งเสริมให้นักเรียนเป็นแกนนำหลักสำคัญในการริเริ่มดำเนินการและพัฒนางานสหกรณ์ให้ก้าวหน้าสืบไป ในส่วนของการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์ เริ่มจาก นักเรียนที่เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนดังกล่าวควรมาจากนักเรียนในทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดการสืบทอดกิจกรรมที่ยั่งยืน โดยมีการวางแผนกิจกรรมให้สหกรณ์ทุกประเภทมีความเชื่อมโยง เอื้อประโยชน์ต่อกันเป็นกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนที่สนับสนุนกันอย่างครบวงจร ตลอดจนโรงเรียนดำเนินกิจกรรมโดยสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นกรณีปัญหา ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้ง โรงเรียนและชุมชนต่อไป

ตารางที่ 9 สรุปแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
1.ด้านโรงเรียน	<p>การพัฒนาบุคลากร</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน - โรงเรียนส่งเสริมให้ความรู้โดยจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ ในแต่ละระดับชั้นหรือจัดการเรียนรู้รวมเป็นช่วงชั้น ตามความเหมาะสมที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับบริบทและชีวิตประจำวันรอบ ๆ ตัวของผู้เรียน - โรงเรียนจัดอบรมครูผู้สอนวิชาสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกรณ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสหกรณ์โรงเรียนอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพื่อจะเป็นหลักในการถ่ายทอด รวมถึงเป็นที่ปรึกษาชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียนดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ได้อย่างเป็นระบบ <p>การพัฒนาเงินทุน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนควรมีแนวทางบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เกิดสภาพคล่องสามารถหมุนเวียนเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ทุกประเภท

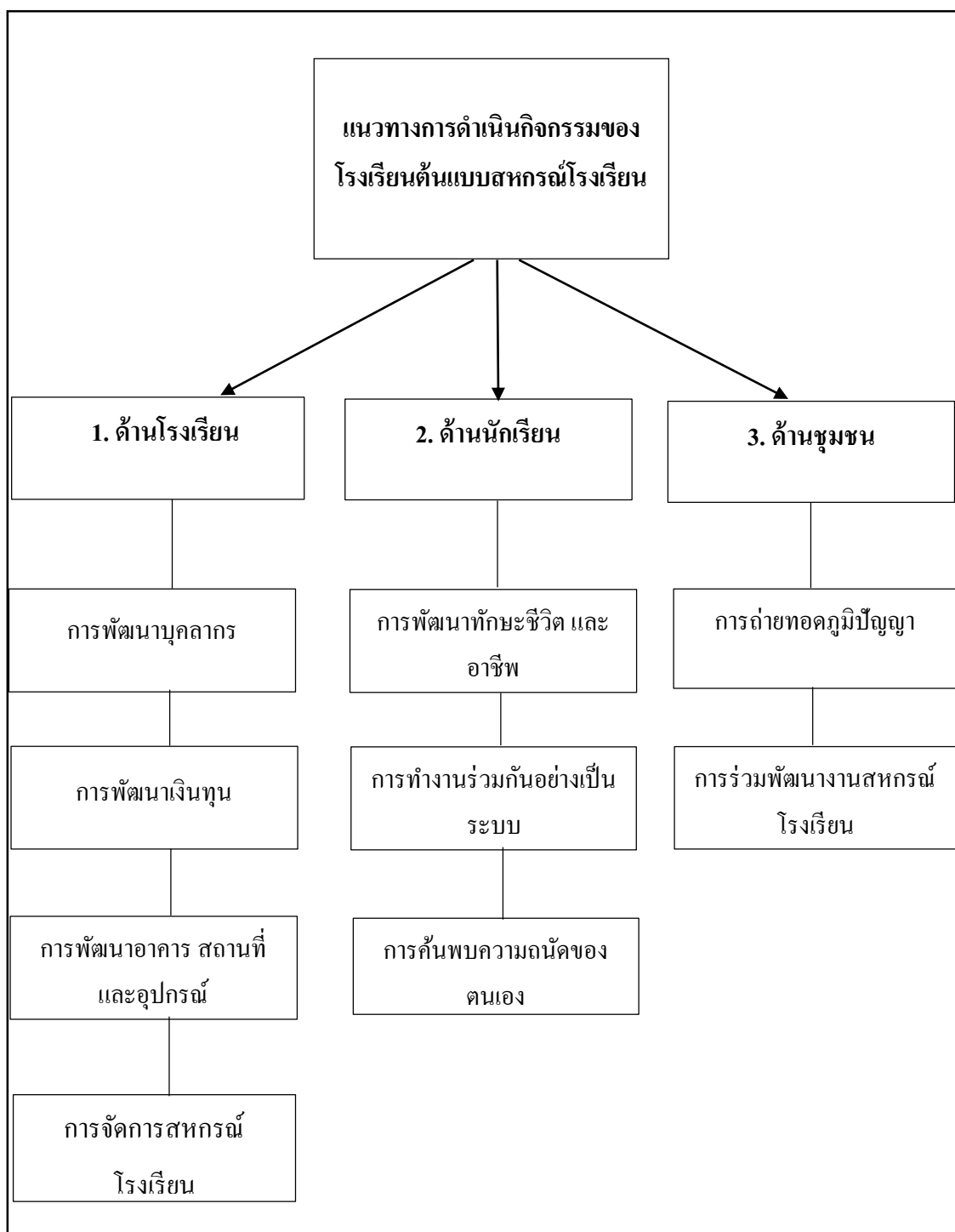
แนวทางการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
	<p>เชื่อมโยงเข้าหากันได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนควรมีแนวทางการเชื่อมโยงกิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์เข้ามาบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ ฝ่ายของการส่งเสริมกิจกรรมออมทรัพย์จะเข้ามาเกื้อหนุนได้โดยการมีกิจกรรมให้ฝ่ายผลิตได้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่าย - กิจกรรมสหกรณ์เกิดผลกำไรที่เป็นทุนหมุนเวียนได้เพียงพอ ฝ่ายผลิตก็ต้องชดใช้เงินก็ตามสัญญาที่ได้ทำกับฝ่ายออมทรัพย์ ส่วนผลกำไรที่เหลือสมาชิกสามารถนำมาฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุน <p>การพัฒนาอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนควรจัดหาสถานที่อย่างเหมาะสม และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างพร้อมเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในสหกรณ์ <p>การจัดการสหกรณ์โรงเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนควรมีการวางแผนและการบริหารจัดการสหกรณ์โรงเรียนอย่างเป็นระบบ สร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทุกประเภทเข้าด้วยกัน - โรงเรียนควรวางแผนให้กิจกรรมทุกประเภทที่กล่าวมามีความเชื่อมโยงเป็นวงจรที่สมบูรณ์ - โรงเรียนควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรสหกรณ์ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้จัดการ คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกทุกคน ครูที่ปรึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา - กิจกรรมสหกรณ์ควรมีโครงสร้างของคณะดำเนินงานแต่ละฝ่ายที่เข้ามาทำหน้าที่ในสหกรณ์จากทุกระดับชั้น - ผู้บริหารสนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน ผลักดันให้งานสหกรณ์พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งแล้ว กิจกรรมสหกรณ์จะเติบโตและยั่งยืน
2.ด้านนักเรียน	<p>การพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสหกรณ์ควรฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง

แนวทางการดำเนิน กิจกรรม	คำอธิบาย
	<p>การเอื้อเพื่อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหา และมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์การผลิตส่งเสริมให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพอย่างครบวงจร - สหกรณ์ร้านค้า ส่งเสริมให้นักเรียน ได้ฝึกหัดโดยการสวมบทบาทเป็นอาชีพของผู้ประกอบการทางการขายอย่างครบวงจร - สหกรณ์ออมทรัพย์ ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ฝึกความเป็นผู้นำ และความละเอียดรอบคอบ - สหกรณ์การผลิต ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เป็น มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ สามารถสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดมูลค่า <p>การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ ต้องอาศัยความสามัคคี รวมกลุ่มกันเป็นทีมที่เข้มแข็งเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทั้งระบบ - ครูที่ปรึกษาต้องสร้าง ใจทย์ให้เด็ก ได้คิดต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนจะสร้างให้เด็ก คิดเป็น ทำเป็น ต่อยอด และถ่ายทอดได้ <p>การค้นพบความถนัดของตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จะช่วยให้นักเรียน ได้สังเกตความถนัดของตนเอง ค้นพบความชอบที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถวางแผนตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในอนาคตได้ตรงกับความต้องการ - การฝึกให้นักเรียนได้เห็น โลกของการทำงานตามความเป็นจริงมากขึ้น - การปลูกฝังทัศนคติให้เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม การปรับตัว

แนวทางการดำเนินกิจกรรม	คำอธิบาย
	เข้าหาผู้อื่น รับฟังและสร้างสัมพันธภาพแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3.ด้านชุมชน	<p>การถ่ายทอดภูมิปัญญา</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนดำเนินกิจกรรมโดยสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นครูภูมิปัญญา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้งโรงเรียนและชุมชน - การปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนพร้อมที่จะสืบทอดมรดกของชุมชนให้เป็นที่รู้จักและก้าวหน้าต่อไป <p>การร่วมพัฒนางานสหกรณ์โรงเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนต้องดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนา เพราะนอกจากชุมชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาโรงเรียนแล้ว โรงเรียนก็ยังสามารถจะร่วมกันสนับสนุนชุมชนในทุกด้าน โรงเรียนและชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือ อิงอาศัยกัน - กิจกรรมของสหกรณ์โรงเรียน สามารถที่จะส่งเสริมโดยการรับสินค้าภายในชุมชนมาวางขายในสหกรณ์เพื่อขายเข้าสู่อาหารกลางวันในโรงเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย - โรงเรียนมีผลผลิตที่มากเกินไปจะจำหน่ายได้หมดภายในโรงเรียนก็สามารถนำไปวางฝากขายยังร้านค้าในชุมชนหรือ วางขายในตลาดของชุมชนได้

ภาพที่ 26 สรุปแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ระดับประเทศ รุ่นที่ 2 ระดับดีเด่น จำนวน 2 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ 2. โรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจกกว่า ข้อมูลจะอ้อมตัว โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 29 คน ได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมสหกรณ์ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมร้านค้า

กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ทำหน้าที่ในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องเขียนที่อำนวยความสะดวกในการเรียน สิ่งที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย และรับผลิตภัณฑ์จากสมาชิมาจำหน่ายผ่านร้านค้าสหกรณ์ โดยมีระเบียบการจัดสรรเงินปันผลและการเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก

2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิต

โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยให้นักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการผลิต และยึดหลัก “คิดเป็น ทำได้ ขายเอง” เป็นการฝึกทักษะในสิ่งที่เรียนมา ส่วนกำไรที่ได้จากกิจกรรมการผลิตจะนำเข้าสู่สหกรณ์นักเรียน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการผลิต

3. กิจกรรมออมทรัพย์

กิจกรรมส่งเสริมการออมภายใต้การดำเนินงานของธนาคารโรงเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมออมทรัพย์ และแต่งตั้งนักเรียนเป็นคณะกรรมการในการบริหารงานฝ่ายออมทรัพย์ กับธนาคารโรงเรียน ทำหน้าที่รับฝากและถอนเงิน ซึ่งนักเรียนร้อยละ 100 ของสมาชิกมีการฝากออม เมื่อนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการผลิตก็จะนำมาออมกับธนาคารโรงเรียน และได้ดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน ทั้งนี้ สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนในกิจกรรมส่งเสริมการผลิตตามระเบียบการกู้ยืมเงินของธนาคารโรงเรียนได้

4. กิจกรรมสวัสดิการ

กิจกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยนำเงินบางส่วนที่เกิดจากผลกำไรในการดำเนินงาน สหกรณ์มาจัดกิจกรรมสวัสดิการแก่สมาชิกและส่วนรวม เพื่อให้บริการในสิ่งที่เป็นความรู้หรือสิ่งที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันแก่นักเรียนเป็นส่วนรวม

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านการตลาด

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ในด้านการตลาด ส่วนหนึ่งจึงกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต การลงมือผลิต และช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สินค้าและบริการเป็นที่ต้องการ

2. ด้านการเงิน

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ด้านการเงินมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการปลูกฝังนักเรียนฝึกวินัยการออมให้เป็นนิสัย หาวิธีส่งเสริมการออมที่เหมาะสม สอนในเรื่องการวางแผนเพื่อการออม รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น การใช้เงินเพื่อการลงทุนและส่งเสริมให้เกิดทักษะทางด้านอาชีพที่หลากหลาย สอดแทรกสอนให้เด็กได้เรียนรู้ในการดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร และฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน

3. ด้านการผลิต

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ด้านการผลิตของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากการลงมือผลิตจริง เรียนรู้จากการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ช่วยฝึกให้นักเรียนสามารถวางแผนการผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน ได้เรียนรู้หลักการลงทุนอย่างเป็นระบบ โดยครูจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและหาข้อมูลมาถ่ายทอดให้นักเรียน หรืออาจเชิญครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ปกครองที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามาฝึกสอนให้นักเรียนปฏิบัติเป็น จนสามารถผลิตได้เอง ต่อยอดได้ จำหน่ายเป็น

4. ด้านสวัสดิการ

กิจกรรมสวัสดิการ โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนได้กำหนดแนวทางให้สหกรณ์นำรายได้จากผลกำไรที่เกิดจากการประกอบกิจการสหกรณ์โรงเรียนส่วนหนึ่งนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน หรือกิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม โดยโรงเรียนแต่งตั้งให้นักเรียนเป็นคณะทำงาน เพื่อช่วยกันสร้างสรรค์กิจกรรมสวัสดิการในแต่ละปีที่จะจัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อสมาชิกเป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสวัสดิการอย่างเสมอภาค

ตอนที่ 3 เจาะลึกความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยพบว่า เจาะลึกความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้นำ

ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน จะมีแนวทางดำเนินการได้อย่างชัดเจนก็ต่อเมื่อ ผู้นำได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงานไว้ อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละฝ่ายมีทิศทางไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน โดยที่ผู้นำ จะต้องเพียรหาความรู้นอกตำราเพิ่มเติม อาจจะได้จากการร่วมลงมือปฏิบัติ ทดลอง แล้วนำ ประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับใช้ จึงจะสามารถพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมอย่างยั่งยืน เพราะกิจกรรม สหกรณ์จำเป็นจะต้องบริหารบนพื้นฐานของความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้นำจะต้องลงมือพัฒนา เพื่อนำความรู้ที่มีมาลงมือทำให้เป็นรูปร่าง ทดลองใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสหกรณ์ โรงเรียนตนเอง

2. ด้านคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจากผู้ที่สมาชิกเห็นว่า เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความน่าเชื่อถือที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทนสมาชิกทุกคนได้เป็นอย่างดี เข้ามาทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน ทิศทางและเป้าหมายในการดำเนิน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนางานสหกรณ์ อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสมาชิกอย่างสูงสุด ตลอดจนเพื่อสร้างความปลอดภัย ในการทำงานทุกขั้นตอน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของผู้นำที่เข้ามาบริหาร งานสหกรณ์ เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และช่วยตรวจสอบให้การทำงานทุกฝ่ายไม่เกิด ความเสี่ยงหรือความเสียหายขึ้นได้

3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ โดยการซื้อหุ้นกับสหกรณ์เป็นอีกส่วนหนึ่ง ที่สำคัญต่อความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ทำหน้าที่เป็นเจ้าของสหกรณ์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสหกรณ์ ไม่ได้ปล่อยให้งานสหกรณ์เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง และการควบคุมดูแลที่ดีที่สุด คือ การเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารงาน สหกรณ์ โรงเรียนควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนรู้สึกรักและมีหัวใจของผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบ ต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ สมาชิกที่ดีต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมสหกรณ์ในทุกด้าน สามารถรักษาสีทรีประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วมได้อย่างดีด้วย รวมถึงติดตามความก้าวหน้า

ในการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

4. ด้านการเรียนรู้

ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ปัจจัยหลักเกิดจากการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ การจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการ หรือแม้แต่สมาชิกที่ดีล้วนแล้วแต่ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยมีครูเป็นเพียงผู้ให้ คำปรึกษาแนะนำ กระบวนการของกิจกรรมสหกรณ์จะกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ จากสถานการณ์จริง จากปัญหาที่ประสบจริง สิ่งทีนักเรียนจะได้รับคือ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การปรับตัวเข้าหาเพื่อนร่วมงาน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ผลิตที่มีคุณภาพ การทำงานเป็นทีมที่ดี และรู้จักการเคารพกฎระเบียบในสังคม

ตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้ และสร้างเสริมทักษะชีวิต โดยปลูกฝังทักษะดังกล่าวผ่านกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฝึกฝนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ทดลอง การได้เรียนรู้จากการสัมผัสโดยตรงจะทำให้เด็กค่อย ๆ สะสมเป็นประสบการณ์ที่ดีติดตัวไปจนเติบโต สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโรงเรียน

โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน ควรจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ ในแต่ละระดับชั้นหรือจัดการเรียนรู้รวมเป็นช่วงชั้น ตามความเหมาะสมเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนของครูผู้สอนควรมีการอบรมครูผู้สอนวิชาสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกรณ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสหกรณ์ โรงเรียนอย่างถ่องแท้ เพื่อเป็นที่ปรึกษาชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียนดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ได้อย่างเป็นระบบ

โรงเรียนจึงควรมีแนวทางบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เกิดสภาพคล่องสามารถหมุนเวียนเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ทุกประเภทเชื่อมโยงเข้าหากันได้ และควรจัดหาสถานที่อย่างเหมาะสม และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างพร้อมเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่าย

ในสหกรณ์ และเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบมีการควบคุมภายในสหกรณ์ที่ดี ควรมีโครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานแต่ละฝ่ายที่เข้ามาทำหน้าที่ในสหกรณ์จากทุกระดับชั้น

2. ด้านนักเรียน

การพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การเอื้อเฟื้อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหาและมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพอย่างครบวงจร โดยสหกรณ์ร้านค้าส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกหัดการสวมบทบาทเป็นอาชีพของผู้ประกอบการทางการขายอย่างครบวงจร สหกรณ์ออมทรัพย์ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ฝึกความเป็นผู้นำ และความละเอียดรอบคอบ สหกรณ์การผลิตส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เป็น มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ สามารถสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดมูลค่า ซึ่งนักเรียนได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน จะช่วยให้นักเรียนได้สังเกตความถนัดของตนเอง ค้นพบความชอบที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถวางแผนตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในอนาคตได้ตรงกับความต้องการ ฝึกให้นักเรียนได้เห็น โลกของการทำงาน ตามความเป็นจริงมากขึ้น มีทัศนคติที่เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น

3. ด้านชุมชน

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เป็นเรื่องที่สอนให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต หากโรงเรียนได้นำเรื่องภูมิปัญญาเข้าร่วมประยุกต์ สินค้าและบริการของสหกรณ์โรงเรียนจะยิ่งเพิ่มในส่วนของคุณค่า โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นครูภูมิปัญญา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้งโรงเรียนและชุมชน เป็นการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรัก และห่วงใยพร้อมที่จะสืบทอดมรดกของชุมชนให้เป็นที่รู้จักและก้าวหน้าต่อไป ซึ่งความเข้มแข็งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อโรงเรียนได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง เสนอไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านการตลาด

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ด้านของการตลาด ส่วนหนึ่งจึงกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต การลงมือผลิตและช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สินค้าและบริการเป็นที่ต้องการตลอดจนเกิดความพึงพอใจต่อสินค้าของสหกรณ์โรงเรียน สอดคล้องกับ (ลิมนานเย็น., 2550) ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านสินค้า อยู่ในระดับมาก ในข้อ มีสินค้าให้เลือกมากมายหลายประเภท ซื่อสัตย์ได้ครบทุกประเภทตามต้องการ และมีสินค้าที่ดีมีคุณภาพ และ (ทองหยอด., 2550) พบว่า ฝ่ายการตลาด มีหน้าที่ติดต่อจัดหาลูกค้า และกระจายสินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ตลอดจนนำสินค้าออกจำหน่ายตามงานต่างๆ เป็นการกระจายรายได้ให้แก่สมาชิกและชุมชน ประชานกลุ่มจักสานจึงได้แนวคิดในการขยายตลาดโดยการนำผลิตภัณฑ์จักสานออกจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้า และเปิดเว็บไซต์ ทำให้มียอดการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มขายได้เป็นอย่างดี และ (Karla, 2012) พบว่า บริษัทมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาด้านการตลาด ซึ่งบริษัทจะจำหน่ายวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปของท้องถิ่น โดยใช้เทคนิควิธีการที่เป็นนวัตกรรมใหม่สร้างมูลค่าทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นที่น่าสนใจ ขยายธุรกิจด้วยตลาดใหม่ ๆ เพื่อสร้างยอดขายให้กับผลิตภัณฑ์

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าและส่วนประสมทางการตลาด ฝ่ายการตลาดต้องพัฒนาโดยการนำนวัตกรรมช่วยสร้างมูลค่า ค้นหาช่องทางขยายธุรกิจเพื่อให้สินค้าและบริการเข้าถึงลูกค้า ตลอดจนเพิ่มยอดขายให้มากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนที่ฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ การต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าและสร้างความพึงพอใจต่อผู้บริโภค รวมถึงสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น

2. ด้านการเงิน

การปลูกฝังนิสัยการออมเงินที่ถูกต้องแต่เนิ่นๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะสามารถเริ่มปลูกฝังให้กับเด็กในวัยเรียน จึงควรมีวิธีส่งเสริมการออมที่เหมาะสม และมีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักการออมอย่างต่อเนื่อง สหกรณ์ออมทรัพย์ควรส่งเสริมให้เกิดการออมเพื่อการลงทุนทางโรงเรียนจะสนับสนุนให้ไว้ในนามกลุ่มสหกรณ์ที่เรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มการผลิต หรือเป็นรายชั้น ซึ่งแต่ละกลุ่มมีครูที่ปรึกษา และคอยดูแลการใช้เงิน เพื่อลงทุนในการผลิตสินค้า ลงทุนเพื่อประกอบ

อาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดทักษะทางด้านอาชีพ ซึ่งผลกำไรเป็นของกลุ่ม โดยหักกำไรส่วนหนึ่งเข้าสหกรณ์ เป็นการสอนให้ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนเพื่อการออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น การใช้จ่ายเงินเพื่อการลงทุน สอดคล้องกับ(นพพร จันทรนาชู, 2559) พบว่า เป้าหมายหลักของการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน คือ การส่งเสริมการออมเพื่อเป็นหลักประกันการกู้ยืม ป้องกันความเสี่ยง และความมั่นคงในการดำรงชีวิตในรูปของเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ เงินฝากกลุ่มออมทรัพย์เงินหุ้น และเงินฝากในสถาบันการเงินต่อไป การเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่สมาชิกที่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ โดยสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยแหล่งเงินทุนจากกองทุนในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งการทำเกษตร และการประกอบอาชีพ เพื่อให้ความรู้ในการประกอบอาชีพแก่คนในชุมชน และ(เสือหาญ., 2554) ที่พบว่า สมาชิกกู้ยืมเงินไปนั้น ได้นำไปพัฒนาอาชีพเดิม คือเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกบางส่วนนำเงินไปบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสมาชิกส่วนหนึ่งนำเงินไปสร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งถือได้ว่าเงินกองทุนหมู่บ้านมีส่วนทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และรายได้ที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง และ(กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ระบุว่า การสร้างเงินทุนภายในเกิดขึ้นจากค่าหุ้น เงินฝาก ดังนั้น สหกรณ์ควรจัดการเรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่เท่ากับสถาบันการเงินทั่วไป เงินจากการจัดสรรกำไรสุทธิ ควรจัดสรรเป็นเงินสำรองให้มากกว่าร้อยละ 10 ส่วนจะมากเท่าใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอก หากทำได้ดังกล่าวสหกรณ์จะมีความมั่นคงมาก

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า สหกรณ์ได้ส่งเสริมการออมเพื่อเป็นหลักประกันการกู้ยืม ป้องกันความเสี่ยง และความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นแหล่งเงินทุนให้แก่สมาชิกที่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ โดยสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และสมาชิกบางส่วนนำเงินไปบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งถือได้ว่าเงินทุนดังกล่าวมีส่วนทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่และรายได้ที่ดีขึ้น และสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการออม คือ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้เท่ากับสถาบันการเงินทั่วไป เช่นเดียวกับกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ที่ปลูกฝังให้นักเรียนรักการออม เป็นการสะสมเงินสำหรับกู้ยืมเพื่อการลงทุน สร้างรายได้ให้กับนักเรียนและสำหรับไว้ใช้ในสิ่งที่จำเป็น

3. ด้านการผลิต

การดำเนินกิจกรรมด้านการผลิตอาจมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงวัยผู้เรียน และสภาพบริบทของโรงเรียน ประกอบด้วย การเกษตร การแปรรูปอาหาร เครื่องดื่ม งานฝีมือ เครื่องแต่งกาย ของใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ โดยให้นักเรียนรวมกลุ่มกัน

ช่วยกันคิดวางแผนว่ามีความต้องการ สนใจที่จะผลิตสิ่งใดร่วมกัน ฝึกสอนให้นักเรียนปฏิบัติเป็น จนสามารถผลิตได้เอง ต่อยอดได้ จำหน่ายเป็น สอดคล้องกับ(ทองหยอด., 2550) ที่พบว่า การพัฒนา จักสานให้เป็นที่ยอมรับ ของตลาด จำเป็นต้องทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับชนิด รูปแบบของผลิตภัณฑ์ การศึกษาความต้องการของผู้บริโภค เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะ นำมาใช้ในการผลิต ความต้องการทางด้านการตลาด กระบวนการผลิต วัสดุ ตลอดจนค่านิยมของคน ในสังคม เมื่อ ได้ผลการวิจัยแล้วก็นำมาปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ(หอมวุฒิวงศ์., 2552) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หรือเทคนิควิธีการผลิต ทำให้ผลิตภัณฑ์ มีความสวยงามและมีคุณภาพที่ดีขึ้น หรือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เพื่อให้ สามารถรักษาคุณภาพของสินค้าได้ และ(Neumann, 2016) พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ การออกแบบการผลิต ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะ ตามลักษณะงาน การออกแบบกระบวนการที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน หรือการแบ่งงานกันทำ กลวิธีการจัดหาวัสดุ และการเลือกสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า การผลิตสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของตลาด จำเป็น ต้องทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชนิด รูปแบบของผลิตภัณฑ์ การศึกษาความต้องการของผู้บริโภค เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะนำมาใช้ในการผลิต ความต้องการ ทางด้านการตลาด โดยนำผลการวิจัยมาวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ทำให้ผลิตภัณฑ์ มีความสวยงามและมีคุณภาพที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับการผลิตสินค้าสหกรณ์โรงเรียน ที่ฝึกสอนให้ นักเรียนปฏิบัติเป็น จนสามารถผลิตได้เอง และต้องรวมกลุ่มกันเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมา ต่อยอดสินค้าของกลุ่มให้มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านสวัสดิการ

โรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ได้กำหนดแนวทางการสนับสนุนให้สหกรณ์นำรายได้ จากผลกำไรที่เกิดจากกิจการสหกรณ์ส่วนหนึ่งมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน หรือ กิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งใน โรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม โดยโรงเรียนจะจัด ตั้งนักเรียนเป็นคณะกรรมการ และมีครูเป็นที่ปรึกษา เพื่อช่วยกันหาหรือถึงกิจกรรมสวัสดิการในแต่ละปีที่จะ จัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อสมาชิก สอดคล้องกับ(ถาวร., 2553) พบว่า สวัสดิการ ของสหกรณ์ควรเพิ่มให้หลากหลายประเภท ควรมีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการดำเนินการ และตัวแทนสมาชิกเพื่อหาข้อสรุปอันเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายด้วยกัน ทั้งฝ่ายสมาชิกและฝ่าย ผู้บริหาร สหกรณ์ควรจะมีการตรวจสอบความต้องการของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่ว่าฝ่ายผู้บริหาร จะได้หาวิธีตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้เกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น และ(เลื้อหาญ., 2554)

ที่พบว่า เงินทุนหมุนเวียนในชุมชน มีผลกำไรจะนำไปทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์และจัดสวัสดิการให้คนในชุมชน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในหลายด้าน โดยการจัดสรรประโยชน์ตามมติของที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี และแจกแจงรายละเอียดการนำไปใช้ให้สมาชิกได้รับทราบทุกส่วน และ(Axmann, 2015) พบว่า สำหรับองค์กรทางการเงินขนาดเล็กที่ปล่อยสินเชื่อ โดยใช้ความไว้เนื้อเชื่อใจเป็นการควบคุมและตรวจสอบในการการบริหาร จึงควรมีการให้สินเชื่อกับสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะสมาชิกที่มีความจำเป็นและเข้าถึงแหล่งทุนได้ยาก

จากผลการศึกษา ด้านสวัสดิการ จะเห็นได้ว่า สวัสดิการของสหกรณ์ควรเพิ่มให้หลากหลายประเภท ควรมีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการดำเนินการและตัวแทนสมาชิก เพื่อหาข้อสรุปอันเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายด้วยกัน และต้องเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และจัดสวัสดิการให้คนในชุมชน สิ่งสำคัญสมาชิกทุกคนต้องเข้าถึงสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในหลายด้าน เช่นเดียวกับสวัสดิการสหกรณ์โรงเรียน ที่มีการแต่งตั้งนักเรียนเป็นคณะกรรมการ เพื่อช่วยกันคิดกิจกรรมสวัสดิการที่จะจัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ต่อสมาชิกและส่วนรวม เป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างเสมอภาค

2. เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านผู้นำ

เนื่องจากผู้นำมีบทบาท และภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนงาน กำกับ สั่งการ และคอยดูแลบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ(นพพร จันทรนำชู, 2559) พบว่า ผู้นำมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน ผู้นำมีความเสียสละในการปฏิบัติงาน ผู้นำมีความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน ผู้นำมีความสามารถในการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน และผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร และ(บัวผัด., 2553) ที่พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการนำผู้เกี่ยวข้องมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง และมีความกระตือรือร้นในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารเป็นผู้ที่มีศิลป์ในการพูดและเป็นผู้ฟังที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และ(Shipman, 2011) พบว่า ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อรูปแบบของผู้นำที่แตกต่างกัน โดยความต่างกันของผู้นำที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น แรงจูงใจภายในส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ มีความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน ผู้นำมีความสามารถในการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน และผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร รวมถึงผู้นำมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน เช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ ที่ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมาย วางแผนงาน กำกับ สั่งการ และคอยดูแลบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละฝ่ายมีทิศทางไปสู่ความสำเร็จเดียวกัน

2. ด้านคณะกรรมการ

คณะกรรมการจะต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน ทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนร่วมกับผู้นำในลักษณะการระดมความคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนางานสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสมาชิกอย่างสูงสุด ตลอดจนเพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานทุกขั้นตอน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของผู้นำที่เข้ามาบริหารงานสหกรณ์ เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และช่วยตรวจสอบให้การทำงานทุกฝ่ายไม่เกิดความเสียหายหรือความเสียหายขึ้นได้ สอดคล้องกับ(พินพรม., 2553) ที่พบว่า ปัจจัยด้านคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการต้องทุ่มเทให้กับการทำงาน มีการบริหารจัดการที่ดี ซื่อสัตย์ และมีความ โปร่งใส จึงจะเป็นที่น่าเชื่อถือของสมาชิกในกลุ่ม และ (เห็นตระกูลดี., 2556) พบว่า แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารจัดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนการจัดทำหมีกรอบสมุนไพร คือ จัดทำประชุมเป็นประจำเพื่อรับทราบความต้องการและสร้างความร่วมมือ มีแผนงานประจำปีและเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจนโดยมติของสมาชิก สนับสนุนการเรียนรู้ของสมาชิกและการมีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม มีกิจกรรมสร้างรายได้แก่กลุ่มและสนับสนุนกิจกรรมตามความถนัดของสมาชิก มีกฎระเบียบข้อบังคับตกลงของกลุ่มให้สมาชิกรับทราบและถือปฏิบัติ และ(กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ระบุว่า คณะกรรมการเป็นบุคคลที่มาจากการได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้บริหารงานของสหกรณ์ ตามความต้องการของสมาชิก และนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ โดยควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบาย

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการต้องทุ่มเทให้กับการทำงาน มีการบริหารจัดการที่ดี ซื่อสัตย์ และมีความ โปร่งใส จึงจะเป็นที่น่าเชื่อถือของสมาชิกในกลุ่ม และต้องมีการจัดประชุมเป็นประจำเพื่อรับทราบความต้องการ ของสมาชิกและสร้างความร่วมมือ มีแผนงานประจำปีและเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน กำหนดให้มีการเลือกตั้ง

คณะกรรมการดำเนินงานมาจากการได้รับเลือกจากสมาชิก ที่เห็นถึงความสามารถเพื่อเลือกมาทำหน้าที่ เป็นตัวแทนสมาชิกทุกคนซึ่งเข้ามามีสิทธิประโยชน์ให้กับส่วนรวม คณะกรรมการก็มีหน้าที่ ในการร่วมพลังทัศนคติของผู้นำ ช่วยกันตรวจสอบให้การทำงานมีความโปร่งใส

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิก

การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน โดยการซื้อหุ้นกับสหกรณ์เป็นอีกส่วน หนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน การควบคุมดูแลที่ดีที่สุด คือ การเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นกรรมการโดยเข้ามาทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนสมาชิก เข้ามาดูแลรักษาผลประโยชน์ให้กับสมาชิก โรงเรียนต้องส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนรู้สึกรักและมีหัวใจ ของผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ หากความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ โรงเรียนเพื่อให้เข้าใจขอบเขตของงานสหกรณ์ สอดคล้องกับ(พันพรม., 2553) พบว่า สมาชิกของกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีคุณสมบัติพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ โดยยึด หลักความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก สาเหตุได้แก่ มีการออมเงิน มีแหล่งกู้ยืมเงิน มีผลตอบแทนหรือเงินปันผล และมีความเชื่อมั่นต่อประธานหรือคณะกรรมการ และสอดคล้องกับ(กำเพ็ญ., 2556) พบว่า สมาชิก (Community Supported Agriculture CSA) มี สมาชิก 2 แบบ คือ สมาชิกผู้ปลูกผักอินทรีย์และสมาชิกที่เป็นผู้บริโภค โดยสมาชิกทั้ง 2 แบบเรียกว่า หุ้นส่วน ซึ่งสมาชิกผู้ปลูกผักอินทรีย์จะมีบทบาทในการปลูกผักอินทรีย์และบริหารจัดการภายในฟาร์ม รวมถึงการทำงานของกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เป็นผู้บริโภคมีบทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กัลยาณมิตร โดยมีการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมปลูกผัก ซึ่งสมาชิกทั้ง 2 แบบจะมีการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนของการดำเนินงานของระบบร่วมกัน และ(สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ., 2550) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ประชาชนทุกคนจากทุกภาคส่วนของประเทศได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่การกำหนด นโยบายวางแผน และการดำเนินโครงการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและคุณภาพชีวิต

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า สมาชิก มีคุณสมบัติพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ โดยยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และสมาชิกจะมีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในส่วนของการดำเนินงานของระบบร่วมกัน เช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนที่มีแนวทางสนับสนุนให้สมาชิกทุกคน ต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ อย่างเคร่งครัด ส่งเสริมให้สหกรณ์เกิดความก้าวหน้า และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์ สามารถรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วมได้อย่างดีด้วย

4. ด้านการเรียนรู้

ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียน ปัจจัยหลักเกิดจากการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ การจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการ หรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ล้วนแล้วแต่ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภาวะเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง สอดคล้องกับ (เอื้อง โชคชัย., 2558) ที่พบว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมของการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จะมีลักษณะ พฤติกรรมที่ชอบวางแผนการเรียนรู้ ชอบเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการแสวงหาวิธีการที่หลากหลาย รวมถึงชอบที่จะประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ มีจุดแข็งจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงเพื่อการเรียนรู้ครั้งต่อไปอย่างไร และสอดคล้องกับ (สุวงศ์., 2559) พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ มีแนวทางการส่งเสริมการบริหารงาน คือ คณะกรรมการ กลุ่มตลอดจนหน่วยงานราชการควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากร สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของกลุ่ม และ (Munir, M.T., 2018) พบว่าการปรับห้องเรียนให้เป็นการเรียนแบบร่วมมือ ผลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน และทักษะการวิเคราะห์ ที่สำคัญ นอกจากนี้การเรียนแบบร่วมมือยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน และทำให้พวกเขาสามารถสร้างการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนมากกว่าร้อยละ 90 เห็นด้วยว่า การเรียนในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมทำให้พวกเขาสามารถพัฒนาทักษะ และนำมาใช้เพื่อปรับหลักสูตร ทักษะการวิเคราะห์ที่สำคัญได้

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมของการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จะมีลักษณะพฤติกรรมที่ชอบวางแผนการเรียนรู้ ชอบเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการแสวงหาวิธีการที่หลากหลาย และคณะกรรมการกลุ่มตลอดจนหน่วยงานราชการควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากร สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้ในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ปัจจัยหลักเกิดจากการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ ในการทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการหรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภาวะเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง

3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านโรงเรียน

แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ในด้านของโรงเรียนนั้น ควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน ส่งเสริมให้ความรู้ทั้งครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีแนวทางบริหารเงินลงทุนที่มีประสิทธิภาพ สามารถหมุนเวียนเงินลงทุนสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ทุกประเภทเชื่อมโยงเข้าหากันได้ ซึ่งจะทำให้การทำงานของทุกฝ่ายเกิดการสนับสนุนเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ(ไทรนีนนวล., 2553) ที่พบว่า โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบกัลยาณมิตร ให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีระบบบริหารงานแบบผสมผสานเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนสามารถนำเสนอโครงการที่คิดว่าดีและมีประโยชน์กับโรงเรียน แล้วนำมาพิจารณาในการประชุมบอร์ดบริหาร และสอดคล้องกับ(พิบูลวิทิศธารง., 2559) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จโรงเรียนมีการกำหนดทิศทางพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ การมีส่วนร่วมจากบุคลากร การบริหารจัดการที่มีการวางแผนเป็นระบบทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม โครงสร้างเวลาเรียน การกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุน การระดมทรัพยากรด้านวิชาการเพื่อให้เกิดความหลากหลายกิจกรรม สอดคล้องกับความต้องการอยากู้อายากเห็นและอยากเป็นของนักเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการออกแบบกิจกรรม และ (Dan Wang, Jingying Wang, & Hui Li and Ling Li., 2016) พบว่า การเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนในชนบทและในเมืองของประเทศจีน จากมุมมองของชุมชนการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ พบความแตกต่างที่โดดเด่นระหว่างโรงเรียนในชนบทและในเมือง ส่งผลให้มีรูปแบบการสอนที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนในชนบทต้องอาศัยหลักการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ (Professional Learning Community PLC) ทั่วทั้งโรงเรียน โดยการรวมตัวร่วมใจร่วมพลังและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันทำงานร่วมกันแบบทีม เพื่อให้เกิดการสอนที่แข็งแกร่ง

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า หลักการทำงาน โดยมีรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบกัลยาณมิตร ให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคลากร การบริหารจัดการที่มีการวางแผนเป็นระบบทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม โครงสร้างเวลาเรียน การกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน

มีส่วนร่วมในการเรียน ดังเช่นการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสนใจ และสมัครใจเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนางานสหกรณ์ไปด้วยกัน

2. ด้านนักเรียน

แนวทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนในด้านนักเรียน ควรฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การเอื้อเพื่อต่อส่วนรวม มีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักรับมือกับปัญหาและมีสติปัญญาพอที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ผ่านการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพอย่างครบวงจร สอดคล้องกับ(ทันประเสริฐ, 2561) พบว่า การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะกระบวนการ การทำงานและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของคน โดยยึดมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงตนเองได้อย่างเหมาะสม และสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกระบวนการกลุ่ม โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม เพื่อให้บุคลากรและนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของสังคม และ(อรุณ โชติ., 2560) พบว่า นักเรียนได้รับประโยชน์จากการจัดประกวดออกแบบผลิตภัณฑ์จากถั่ววัลย์ คือ นักเรียนเกิดทักษะในการคิดและการแก้ปัญหา สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองจากการร่วมกิจกรรมทำให้เกิดความมั่นใจแสดงออกในทางที่ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ นักเรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้ามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ นักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนักเรียนมีการพึ่งพาภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และ(Dunarea de Jos, 2013) พบว่า ทักษะคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย ลักษณะของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน หรือจากความมุ่งมั่นของนักเรียน การมีส่วนร่วม จุดประสงค์การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอื่น ๆ

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะกระบวนการ การทำงาน และการประกอบอาชีพ และสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ นักเรียนเกิดทักษะในการคิดและการแก้ปัญหา สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วม เช่นเดียวกันกับกิจกรรมสหกรณ์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกหัดโดยการสวมบทบาทเป็นอาชีพของผู้ประกอบการทางด้านการขายอย่างครบวงจร ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การเอื้อเพื่อต่อส่วนรวม

3. ด้านชุมชน

ทางการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียนในด้านชุมชน ความเข้มแข็งของกิจกรรมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ โรงเรียนได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนา เพราะนอกจากชุมชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาโรงเรียนแล้ว โรงเรียนก็ยังสามารถจะร่วมกันสนับสนุนชุมชนในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนและชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือแบบอิงอาศัยกัน สอดคล้องกับ (ทันประเสริฐ, 2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานและปัจจัยที่สนับสนุนการก้าวสู่ความสำเร็จโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี พบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยงานของโรงเรียน คนในชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนและคนภายในชุมชนมีการจัดกิจกรรมร่วมกันเสมอ และ(อรุณ โชติ., 2560) พบว่า ชุมชนได้รับการแบ่งปันรูปแบบผลิตภัณฑ์จากเถาวัลย์ของ โรงเรียน และชุมชนนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการทำ สาธารณกุศลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และ(กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2556) ระบุว่า ภารกิจหน้าที่ของชุมชนให้บริการขั้นต้นแก่สมาชิก สิ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น ปลุกฝังนักเรียนรุ่นสู่รุ่น ให้มีความสามารถในการเรียนรู้

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยงานของโรงเรียน คนในชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนได้รับการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงชุมชนมีหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ปลุกฝังนักเรียนรุ่นสู่รุ่น เช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ สนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นกรณีปัญหา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้ง โรงเรียน และชุมชน

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับรูปแบบเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ด้านโรงเรียน พบว่า การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน เงื่อนไขความสำเร็จด้านโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการตลาด โดยโรงเรียนมีแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้

ความคิดสร้างสรรค์ และฝึกให้นักเรียนมีการวิเคราะห์ในขั้นตอนการวางแผนการผลิต ฝึกฝนการลงมือผลิต และการหาช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการเงิน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการเก็บออมให้เป็นนิสัย ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ด้านการผลิต โดยการสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ทางด้านทักษะอาชีพทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน โดยนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากการลงมือผลิตจริง เรียนรู้จากการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านสวัสดิการ โดยโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคณะกรรมการ เพื่อช่วยกันจัดกิจกรรมสวัสดิการ ให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก และทุกคนสามารถเข้าถึงสวัสดิการอย่างเสมอภาค

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ด้านโรงเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต ฝึกฝนการลงมือผลิต และการหาช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ทางด้านทักษะอาชีพทักษะชีวิต ทักษะการทำงานจากการลงมือผลิตจริง และจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและทุกคนอย่างเสมอภาค

2. ด้านนักเรียน พบว่า การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เงื่อนไขความสำเร็จด้านนักเรียน ประกอบด้วย ด้านการตลาด โดยกิจกรรมการตลาดส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ปัญหาทางด้านการตลาดจากการปฏิบัติจริง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่ายและได้ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน ด้านการเงิน โดยฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้การดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร การสวมบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร และฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน ด้านการผลิต โดยช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผนการผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน ได้เรียนรู้หลักการลงทุนอย่างเป็นระบบ ด้านสวัสดิการ โดยการนำกำไรส่วนหนึ่งจัดเป็นสวัสดิการให้กับนักเรียน และสอดแทรกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการนั้นเพื่อเป็นการปลูกฝังความเอื้อเฟื้อ การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ด้านนักเรียนส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ปัญหาทางด้านการตลาดจากการปฏิบัติจริง ได้ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน ได้เรียนรู้การดำเนินงานในรูปแบบธนาคาร ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผนการผลิต ตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน สอดแทรกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการเพื่อเป็นการปลูกฝังความเอื้อเฟื้อ การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3. ด้านชุมชน พบว่า การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน เงื่อนไขความสำเร็จชุมชน ประกอบด้วย ด้านการตลาด ส่งเสริมโดยโรงเรียนรับสินค้าภายในชุมชนมาวางขาย

ในสหกรณ์เพื่อขายเข้าสู่อาหารกลางวันในโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีผลผลิตที่มากเกินไปกว่าจะจำหน่ายได้หมดภายในโรงเรียนจะนำไปฝากขายยังร้านค้าในชุมชน ด้านการเงิน โดยในการส่งเสริมการออมโรงเรียนกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้เท่ากับสถาบันการเงินทั่วไป ด้านการผลิต โดยสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นกรณีปัญหาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการของสหกรณ์ อันจะเป็นประโยชน์กับทั้งโรงเรียนและชุมชน ด้านสวัสดิการ โดยกำไรส่วนหนึ่งจะต้องถูกนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคนแล้ว ยังสามารถจัดกิจกรรมที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน ด้านชุมชน โดยโรงเรียนรับสินค้าภายในชุมชนมาวางขายในสหกรณ์เมื่อโรงเรียนมีผลผลิตที่มากเกินไปกว่าจะจำหน่ายได้หมดภายในโรงเรียนจะนำไปฝากขายยังร้านค้าในชุมชน การส่งเสริมการออมโรงเรียนกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้เท่ากับสถาบันการเงินทั่วไป สนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มาเป็นกรณีปัญหาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียน และการจัดสวัสดิการนอกจากจัดให้กับสมาชิกทุกคนในโรงเรียนแล้ว ยังสามารถจัดเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชนตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. ด้านผู้นำ ควรสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เนื่องจากงานสหกรณ์ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้นำและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะสร้างพลังให้ทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมวางแผนเป้าหมายของทีมไปด้วยกัน

2. ด้านคณะกรรมการ ในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพเกิดความโปร่งใส ควรจัดให้มีคณะกรรมการชุดย่อยต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยกันพิจารณาและกลั่นกรองงานในหน้าที่ให้เกิดความละเอียดถี่ถ้วน และมีการกำหนดนโยบาย บทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงสร้างของคณะกรรมการทุกชุดอย่างชัดเจน

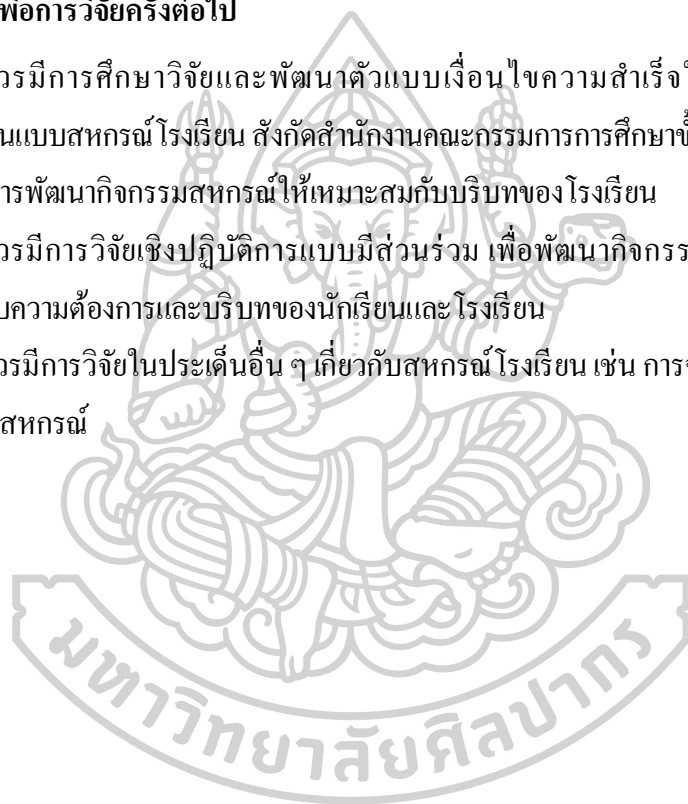
3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนต้องการให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด และเกิดความเท่าเทียมกัน เพื่อให้สมาชิกสามารถรักษาสีทธิประโยชน์และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนางานกิจกรรมสหกรณ์ ควรมีการจัดอบรม ศึกษาดูงาน กิจกรรมต่าง ๆ ในการเติมเต็มความรู้ความเข้าใจ ในหลักการสหกรณ์ รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ รวมถึงวิธีการดำเนินงาน และกฎระเบียบของสหกรณ์ อันจะนำมาซึ่งการดำเนินกิจกรรมที่ราบรื่น มั่นคงและเข้มแข็ง

4. ด้านการเรียนรู้ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ คณะกรรมการหรือแม้แต่สมาชิกที่ดี ต้องเกิดมาจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่ถือปฏิบัติ เพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง ควรหาแนวทางส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะจากการเรียนรู้ โดยการได้เรียนรู้จากวิชาสหกรณ์ การศึกษาคุณงาน การเชิญผู้ปกครองหรือปราชญ์ชาวบ้านมาฝึกสอนแล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะการฝึกอบรมอาชีพต่างๆอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาตัวแบบเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบสหกรณ์ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำตัวแบบที่ได้มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ของนักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของนักเรียนและ โรงเรียน
3. ควรมีการวิจัยในประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ โรงเรียน เช่น การจัดการความรู้ การจัดการความเสียหายของสหกรณ์

รายการอ้างอิง

- Axmann, N. (2015). What is the effect of regulatory supervision on the profitability and outreach of microfinance institutions? *Southeast Asian Journal of economics*.
- Britt, H. I. F. (2015). Farmers' perception of stable schools as a tool to improve management for the benefit of mink welfare. *Livestock Science*, 2015(181).
- Dan Wang., Jingying Wang., & Hui Li and Ling Li. (2016). School context and instructional capacity: A comparative study of professional learning communities in rural and urban schools in China. *International Journal of Educational Development*, 2016.
- Dunarea de Jos. (2013). *Determinant factors of students' attitudes toward learning*, *Procedia Social and Behavioral Sciences* (Vol. 2013).
- Kaplan, A. (2018). A school is "a building that has four walls...with tomorrow inside". Toward the reinvention of the business school. *Business Horizons*, 61(4).
- Karla, P. (2012). Supporting a local natural resource business – Beehive botanicals. 2012.
- Munir, M.T. (2018). Flipped classroom with cooperative learning as a cornerstone *Education for Chemical Engineers*, 2018.
- Neumann, P. W. (2016). *Exposure to physical risk factors in Dutch agriculture: Effect on sick leave due to musculoskeletal disorders*. Ryerson University.
- Shipman, A. S. (2011). *Leading for creativity : Competing leader influence*. (Doctoral dissertation), University of Oklahoma.
- เจนอักษร., อ. ป. น. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เลื้อหาญ., ว. (2554). ปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน บ้านบ่อสวาย อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.

- (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เห็นตระกูลดี., พ. (2556). กระบวนการและเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมะขามทอง ชุมชนก้าวหน้าพัฒนาเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เหล่าพวงศักดิ์., น. จ. แ. (2557). ศึกษาความสำเร็จของการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคลองหลวง และชุมชนบ้านคลองปีกนก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอื้องโชคชัย., ช. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัชชาสัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน. (ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แก้วนุคดา., ป. (2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมสหกรณ์ ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทรายเพ ตั้งกอดกอกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- แจ่มประจักษ์., ป. (2551). การศึกษาภาพรวมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภายใต้การสนับสนุนขององค์กรสหกรณ์แห่งชาติมาเลเซีย สหพันธ์รัฐมาเลเซีย. (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- และคณะ., ป. ว. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา (Vol. 2543): กรุงเทพฯ.
- และคณะ., อ. ช. (2551). รายงานการวิจัยรูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรดิตถ์โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และองค์กรท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- โพธิธิดา., ช. (2547). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Vol. 2547): กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นแอนด์พับลิชชิง.
- ไทรนิ่มนวล., ส. (2553). การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่น ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามโครงการต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2550). คู่มือการจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ในสถานศึกษา โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียนภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Vol. 2550).
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2556). คู่มือการจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Vol. มกราคม 2556).
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2555). สรุปโครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม (คพอ.) ประจำปีงบประมาณ 2555.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561.
- กำแพงชัย, ร. (2556). ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการสวนผักอินทรีย์ของกลุ่มกัลยาณมิตรด้วยระบบ *Community Supported Agriculture (CSA)*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คุ้มกลาง., ส. (2553). การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรศรี., อ. (2554). การถอดบทเรียนของกลุ่มออมวันละบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.
- จันทร์เจียม., บ. (2548). การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- จันทร์เพ็ญ., จ. (2542). การศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จำศักดิ์., ผ. (2555). คู่มือ การจัดการเรียนรู้การสหกรณ์ในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา (Vol. 2555): กรุงเทพฯ.
- ชมเชยคำ., แ. (2546). การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- ถาวร., จ. (2553). การศึกษาการจัดสวัสดิการของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทองหยอด., ว. (2550). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสาน ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทันประเสริฐ, ร. (2561). แนวทางการดำเนินงานและปัจจัยที่สนับสนุนการก้าวสู่ความสำเร็จโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี. (หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นพพร จันทร์นำชู, พ. อ. ผ. (2559). ศึกษารูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน. (สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- นิมะวัลย์., ส. (2544). การพัฒนารูปแบบการบริหารสหกรณ์โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท. (หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- บรมฤทธิ์., ส. (2533). ปัจจัยความสำเร็จทางการประกอบการของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูป

- รูปอาหารบ้านจอมแจ้ง ตำบลสีดา อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย. (หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บัวผัด., ป. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนสัน
ตะลึกวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. (การศึกษานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต),
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญภิรมย์., ศ. (2552). นวัตกรรมการบริหารการศึกษา (Vol. 2552): กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ปิ่นกาญจนโต., โ. (2550). การศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนบ้านเหล่ากุ่มสว่าง ตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปี., ย. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, ตอนที่ 82 ก., .
- พิบูลวิทธีรารัง., จ. (2559). กลยุทธ์การนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร. หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ
(นบส.ศษ.) รุ่นที่ 6, 2559.
- พุทชาคำ., ร. (2550). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ทหารศรีสองรัก จำกัด. (ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พินพร., ป. (2553). ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิตในภาคเหนือ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มลิกุล, ร. (2559). การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ใน โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 2. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มัทธินา., ป. (2550). องค์ความรู้ เกี่ยวกับการสหกรณ์: กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- มากมา., น. (2549). การบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ปี 2547.
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ลิมนานเย็น., ย. (2550). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้า
ปลีกสมัยใหม่ (Modem Trade) ของประชากร ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีประเสริฐ., ว. (2551). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Vol. 2551). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม: มหาสารคาม.
- ศิริโต., อ. (2556). ปัจจัยความสำเร็จในทัศนคติของผู้ประกอบการต่อ โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจ
อุตสาหกรรม คพอ. (หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติวงษ์., ธ. (2542). การบริหารงานบุคคล (Vol. 2542): กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สันติวงษ์., ธ. (2546). การบริหารงานบุคคล: กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง.
- สันธิวาส., ศ. (2554). การพัฒนาระบบงานกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนบ้านม่วงประชาบำรุง อำเภอนองหาน จังหวัด

- อุทธธานี. (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2541). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การเรียนรู้บูรณาการ : ยุทธศาสตร์ครูปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน., ส. (2560). โครงการต้นแบบสหกรณ์โรงเรียน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง. Retrieved from กรุงเทพฯ: สำนักสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ:
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). รายงานประจำปี 2550. Retrieved from กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ:
- สูงศักดิ์, ภ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้ มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- หอมวุฒิวงศ์., ธ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดพะเยา. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรุณ โชติ., อ. (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสงเพื่อมุ่งเน้นการออกแบบสาธิตของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม ตำบลคำโตนคร อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี. (หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา
- อินทร์พรหม., ธ. (2559). การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระนอง. (หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวกุลธิดา อ่วมอ้อม

วัน เดือน ปี เกิด

03 สิงหาคม 2527

ที่อยู่ปัจจุบัน

74/30 หมู่ 7 ต.จรเข้เผือก อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี 71260

